

planinski vestnik

11 1966

VSEBINA :

SAMOTNA POTA	
Marko Čibej	449
PRISSEL SEM	
NIHČE NE ZALUJE	
Tone Kuntner	452
ZALOSTNA ZGODBA	
Jože Cesar	453
JESEN OSTAJA ZA MANO	
Tone Kuntner	456
NEVIHTE V APRILU	
Ciril Praček	456
GLEJ, IN GORE SO VISOKE KOT PREJ	
Boris Krivic	458
SEVERNA STENA ŠPIKA	
Kurt Richter	459
PO ZAMETENIH GAZEH	
Janez Duhovnik	462
DAN V STENI	
Marička Horvat	465
DOŽIVETJE NEKEGA DNE	
Marjan Lačen	466
TRENTO 1966	
Tine Orel	467
DVE TURI V VISOKIH TURAH	
Franci Ekar	474
V CENTRALNIH ALPAH (HAUTE ROUTE)	
Danilo Škerbinek	476
AVSTRIJSKI ZVEZNI KANCLER DR. JOSEF	
KLAUS V JULIJSKIH ALPAH	
Dr. M. P.	478
DRUŠTVENE NOVICE	479
ALPINISTIČNE NOVICE	482
IZ PLANINSKE LITERATURE	484
RAZGLED PO SVETU	487
OBCNI ZBORI	491
SMUČANJE NA SLOVENSKEM	
Drago Stepišnik	494
NASLOVNA STRAN:	
SAVINJSKO SEDLO IZ OKREŠLJA — Foto:	
Albert Sušnik, Ljubljana	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanaajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 312-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 1500.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih (naročnina za inozemstvo din 2500.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 503-8-10 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

pošttnina plačana v gotovini

planinski vestnik

november • letnik 66.

Združene papirnice Ljubljana

Ljubljana - Vevče

Sedež: Vevče

p. Ljubljana-Polje

Ustanovljene leta 1842

Izdelujejo

SULFITNO CELULOZO I. a

za vse vrste papirja

PINOTAN

strojilni ekstrakt

BREZLESNI PAPIR

za grafično in predelovalno industrijo, za reprezentativne izdaje, umetniške slike, propagandne in turistične prospekte, za pisarniški papir in kuverte najboljše kvalitete, za razne protokole, matične knjige, obrazce, šolske zvezke in podobno

SREDNJE FINI PAPIR

za grafično in predelovalno industrijo, za knjige, brošure, propagandne tiskovine, razne obrazce, šolske zvezke, risalne bloke itd.

KULERJE

za kuverte, obrazce, bloke, formularje, reklame in propagandne tiskovine

RASTRIRAN PAPIR

brezlesni in srednjefini za šolske zvezke, za uradne in druge namene

PELURNI PAPIR

bel in barvast

planinski vestnik

glasilo planinske zveze slovenije

Samotna pota

Marko Čibej

... Vendar Pan ni umrl.

(Anatole France, Spomini in zgodbe)

Grintovce sem večidel prehodil sam. Sprva sem samotaril zgolj po naključju. Zlepa ga nisem našel, ki bi hotel v soboto popoldne pritiskati pedale iz Ljubljane v Bistrico in nato še tcati na Kokrsko ali Kamniško sedlo. Seveda sem po poti srečaval take fante, bili so večinoma alpinisti iz ljubljanskih odsekov. Vendar se tiste čase še nismo poznali in njihova pota so bila drugačna od mojih.

Sčasoma pa mi je moja samotnost postala všeč. Bila mi je del doživetja in dragocena priložnost za samokritično ocenjevanje mojih fizičnih in psihičnih sposobnosti. Spominjam se, da sem prirejal pravcate kolesarske dirke med trmo in kondicijo in bil sem neznansko ponosen, ko sem ju prvič uspel združiti in »non-stop« prevoziti vse klance do Bistrice.

Poseben užitek so bili nedeljski večerni povratki. Poln hribovskega sonca sem svoj »kolorog« na šodrasti cesti spreminjal v letalo. Sonca pravim, ker tiste čase sem imel prav

čudežno srečo in staremu oskrbniku na Kamniškem sedlu sem bil že kar talisman za sončno nedeljo. Menda sva bila zato taka prijatelja. Nerodno vreme sem lep čas poznal samo iz tujih izkušenj.

Pravzaprav je bilo srečno naključje, da sem, ko sem se izmotal iz kopice knjig, posvetnih vsakdanjosti in večletnega prisilnega mirovanja, zavil ravno v hribe. Nekoč prej, »v mladih letih«, sem sicer pomalem že zahajal v ta svet, a brez pravega občutka zanj. Še ob tem svojem drugem hribovskem rojstvu sem le počasi dojemal novi motiv svojih pohodov. Upor športno vzgojenega telesa proti hromeči fizični lenobi ni bil več glavna sila, ki me je vlekla sem, vabilo je notranje doživetje.

Čudovite čase sem doživljal na tistih samotnih potih. Sam zase sem naštudiral svoj malce počasni, a gospodarni korak in moje tehno-kratsko srce je preplavljalo navdušenje, ko sem odkril čudežno uspešnost discipliniranega enakomernega gibanja. Kmalu so se še noge naučile same gledati in sem se lahko brez skrbi posvečal rožicam, razgledom, gamsom in svojim mislim, ki dostikrat niso bile manj poskočne od njih.

Vzljubil sem samotna pota in se navadil nanja. Nisem bežal od ljudi, pa sem bil le vesel, da mi je bila prihranjena njihova včasih utrudljiva družba. Dolgočasil se nisem nikoli in nikdar ne bom razumel ljudi, ki jim je samim dolgčas v hribih. Drobna sled, hudomušni jeglič ali gamsov žvižg lahko izpolnijo lep trenutek. Če ti je to premalo, pa zajemi vse sončne Pode in še Skuto povrhu, pritiski si jih na srce, da se mu bo pošteno poznalo, in ni vrag, da bi ti ne bilo dovolj družbe.

Zbrali smo se, da bi tudi na ta način posredovali svoje življenjsko izkustvo mladim rodovom, da bi ohranili pesnikovo hišo kot spomin na vse tisto, kar je treba v ljudeh in ljudem ohraniti kot večno živi klic po življenju, po človečnosti, po lepoti in po prostosti. Zbrali smo se konec koncev zato, da obudimo v sebi še eno tistih dragocenosti v naši zgodovinski dediščini, ki so nam pomagale in nam pomagajo živeti; saj je šlo za žejo po življenju; za žejo po prostosti, saj je šlo za ljubezen do rodne dežele.

(Iz govora pisatelja Bena Zupančiča na Vrsnem 11. sept. 1966)

Večkrat so me kratkočasile lastne misli in v kakšnem toplen zavetju so včasih tekli povsem obešenjaški samogovori.

Če sem se pri tem sprl sam s seboj, sem hitro sklenil, da se z norcem ne spleča dati in sem kot pametnejši popustil. Zato je bilo najbrž v njih mnogo zmot in nobenih do kraja dognanih resnic. Kakšnemu besnemu pridigarju morale in načelnosti bi njihove ponante gotovo ne mogle služiti kot opravičilo za njegovo sadistično popolnost. Skratka, bili so ljubka igra, brez moraliziranja, poučnosti in ostalih dušebrižniških naklepov, ki so tako nevarni za duševni mir preprostih ljudi.

V vseh ozirih sem bil tiste čase kaj čuden patron. Zaradi običajne začetniške »pasje sreče« mi je samozavest rasla hitreje kot izkušnje in s stališča gorniške logike sem zagrešil marsikatero neumnost in neprevidnost. Samota na zimskih stezah in neznanih brezpotjih je očarljiva, pa ni pametna.

Tudi so me bridke izkušnje naše vsakdanjosti naučile skrivati čustva in previdno tehtati njihovo moč. Branil sem se verjeti v pristnost in neposrednost teh krajev. Svoj odnos do hribov sem lep čas določal z merili, smešnimi za to okolje, in dolgo je trajalo, preden sem se jim na milost in nemilost zapisal za vse večne čase. Goram gre hvala, da so dobrodušno prenašale to mojo prevzetnost.

Nekoč pa se je Okrešelj le naveličal moje ozkosrčne trme in me je z vso ihto izstrelil skozi Turski žleb do tistega robu nad Podi. Kakšnih petnajst gamsov se je paslo na zelenički, nekaj korakov od mene. Tako zelo so prezirali nemoč mojih grdih dvomov in nečimrnosti, da se njihovem postavnemu čuvaju še zažvižgati ni zdelo. V veselih skokih so se spuščale skalne police v dolino. Ljubljanski konec je bil ves zapacan z nekakšno zelenkasto soparo, tule pa je bila vsaka krnica do roba polna sonca. No, lepa reč, tamle doli se zdajle znanci in neznanci zastrupljajo v oštarjih, kinih in kavarnah, v tistem zelenkastem smradu zapravljajo zdravje, sem si mislil.

Takrat pa sem se zavedel, da to ni več samo navdušenje nad krepkim ritmom krvi, izčiščenimi pljuči in dognano vztrajnostjo mišic. Bilo je še nekaj, nekaj nedoumnega in lepega, kar me je vedno spreletelo ob prebiranju dobre knjige, po uspelem koncertu, pred lepo podobo: občutek, da sem lahko dober, da se me blato vsakdanjosti ne more prijeti, da zavožene iluzije ne morejo okrniti starih idealov.

Kakšna visoka pesem bi bila, če bi takrat znal zapeti svoj novi credo! Tako pa sem romal čez škraplje, malo za gamsi in malo po svoje, se valjal po toplih zeleničkah, brundal nekakšno barbarsko drajno in si tako pohlepno polnil predalčke spomina, da so v poznejših slabih časih kar sami iztresali vedrino in zaupanje.

Na vrhu Slemena, tik preden se pot prevesi, je za skalo prostorček kot nalašč za počitek in premislek. Tja sem se zataknil. Saj, hotel sem še na konec grebena, pa se mi je že po nekaj metrih plezanja spod roke odvalil petdesetkilski kamenček in odskakljal po strmi travi na senčno stran. Malo je manjkalo, pa bi skupaj potovala. Na senčno stran.

... Ježešmarija, pomislite, gospa, naš mulc mi je že spet ušel s tisto barabo, s tistim Drejcem, v hribe sta šla, pomislite. Mar bi se zgledoval po sosedovem pobu, sem mu rekla, ta se v soboto zrihta, kot bi ga iz škatlice vzela, vam rečem, vsaka ga rada pogleda. Ta dva, naš pa tisti cigan, ti pa prideta v nedeljo zvečer strgana in umazana, pa skozi vse mesto gresta taka, kaj bojo pa ljudje rekli. Tisti trapasti hribi, pa še toliko ljudi se tam pobije, mulca, take manire, prosim vas!

Se pobije. Take manire, ne? To čisto res ni lepo. Čeprav občutka umiranja in smrti ne morem brez škode osebno preizkusiti, prav nič ne verjamem tistim sentimentalnežem, ki so za to imeli prav tako malo priložnosti, pa vendar sadijo rožice o lepi hribovski smrti, o zadnjem plemenitem naporu, o čistih, tihih pokopih in neoskrunjenih grobovih. Ti sanjači niso nikoli doživeli grozote popuščajočega prijema, nikoli slišali hladnega brnenja letečega kamna, nikoli čutili prostaških krempljev gorske zime, nikoli bežali iz nevihte, do grla polni ponižujočega, živalskega strahu.

Ne, smrt je kjerkoli že najgrša bolečina pogumnežev, ki so se odločili živeti, in res ne vem, zakaj naj bi bila drugačna, če naključje izbere gore za sceno zadnjega dejanja. Morda zato, ker podzavestni strah navadnih smrtnikov pred temi Olimpi naših prednikov prisoja gorniškimi dejanjem glorio herojskega upora večnim božanstvom. In res tudi so taki ljudje, ki hodijo v gore zato, da se opajajo nad sledjo davnih izročil in z vsakim doseženim vrhom povečujejo donebesno stavbo svoje na pol božanske samozavesti. K sreči je v njihovem samoznanem prometejstvu dosti pre-

malo tople človečnosti, da bi lahko bili vzorniki. In vendar tudi njihove nedotakljive veličine smrt do kraja osmeši, tem bolj, ker jim manjka skromnosti, da bi zmogli ponižno priznati premoč te edine večne zakonitosti.

Ne, nobenih iluzij nimam glede časa in kraja svoje dokončne pretvorbe. Saj, zapeljiva je misel, da bi se za vedno skrit nekje med ruševjem v miru spreminjal v to, kar ljubim, opetnajstil zbor brbljavih tetk za pogrebni cirkus in slasten pogovor o neodgovorni mladini, onkološki inštitut za tribut na cvetje, gorske reševalce pa za sočno preklinjanje moje stokilske teže. Ampak končno mi je vseeno. Takrat me pravzaprav ne bo več zraven.

Takole sem kaj slab primerek za učenjakarje, ki hočejo po vsej sili najti in mi vsiliti nekakšno masohistično filozofijo, zaradi katere menda hodim v hribe izpolnjevati poslanstvo svoje generacije.

V resnici pa me vodi semkaj preprost, skoraj banalen motiv: všeč mi je hoditi v hribe. Užutki, ki jih pri tem doživljam, so nekako iste kategorije kot tisti, ki me obvladujejo ob spremljanju dobre umetnine. Le da mi tu ni potrebna tista zavestna koncentracija, ki nas včasih dovolj utruja, da najgloblji otenki umetnikove izpovedi vendarle izzvenijo v prazno.

Zato ne morem verjeti, da nam je razum glavni vodnik pri doživljanju lepote. Noben umetnostni kritik, ki je zelo dobro vedel, KAKO naj bo umetnina napravljena, da mi bo všeč, ni vedel, ZAKAJ mi je všeč, in noben planinski filozof še ni odkril, kaj me vedno znova vabi v gore.

Morda je res, da postajam od doživetij gora (in umetnosti) boljši v tem smislu, da je v meni več razumevanja in poštenja in sem zato več vreden kot sodelavec človeštva pri iskanju skupnega jezika našega rodu. Tem bolje, če imajo moji egoistično zasnovani užutki tudi splošno vrednost. Noro domišljav pa bi bil, če bi tak rezultat te svoje dejavnosti proglašal za nek svetovno nazorski motiv svojih iskanj.

Lepše je verjeti, da me vabi v gore skrivnostna piščal večnega Pana.

Res je tudi, da mi hoja v gore telesno zelo ugaja in prav gotovo je dobro telesno počutje pomembna vzpodbuda. Zakaj bi sicer hodil v hribe tudi takrat in tam, ko težavne okoliščine zahtevajo naravnost ubijajočo koncentracijo predvsem telesnih moči.

V takih primerih pride športna komponenta gornišтва še posebej do veljave. Planinstvo je pač ena redkih športnih zvrsti, ki poteka brez občinstva in sodnikov ter njihovih zmotljivih subjektivnih presoj. Razsodnik mora biti gornik sam, oceniti mora svoje sposobnosti in jih vzporediti z vsemi možnimi težavami predvidene poti. Ta združitev obeh disciplin športnega dejanja — akcije in presojanja akcije — je v gorništvu edinstvena in pojasnjuje, zakaj dosegajo velike uspehe v gorah le izredni značaji. Goljufijo — preceenjevanje lastnih in podcenjevanje nasprotujočih kvalitiet — je treba često drago plačati in je zato lahko trezen umik bolj časten kot s pretiranim tveganjem izbojevana zmaga. Če naj ima športna stran planinstva plemenit in vzgojen značaj, potem ji mora biti za osnovo poštena presoja, gorniški fair play. Za ta odnos seveda ni popolnih meril in v kraljestvu naključja se dostikrat zgodi, da trmast zaletel doseže cilj, ki ga razumen gornik ne bi tvegala. Tak uspeh je v omenjenem smislu nepošten in nešporten. Kadar postane na škodo zdrave pameti naključje razsodnik med razumnim tveganjem in samomorom, gre za načrten umor razumevajoče človeške skromnosti. Ta pa je bila vedno končni cilj športne in torej tudi gorniške vzgoje. Pri tem so tem bolj odveč sentimentalna in večidel neiskrena zatrjevanja češ, tudi umrl bi za hribe. Za hribe — in nasploh — velja živeti.

Vendar tudi močni športni nagib in razumljiva želja po telesni preizkušnji nista glavno gonilo zdrave gorniške dejavnosti. Že res, v izjemno težkih razmerah dosežen cilj vsaj v trenutku izpolnitve ne prinaša kaj več kot

Iz te hiše, pred katero stojimo, skozi ta vrata je Gregorčič poln svetlih sanj odšel v šole, si širil obzorje, se seznanjal z našo lepo besedo in se navzemal vroče ljubezni do rodne zemlje.

Njegova zasluga je, da je v tolikšni meri rasla samozavest vsega naroda, a posebno primorskega, ki je v dneh narodnega zatiranja črpal iz njegovih pesmi tolažbo in bodrila. Njegove besede o pravici in svobodi so nam vlivale novih nad in nam kazale pot v prihodnost. Stoletnice njegovega rojstva smo se skromno a pristržno spominjali med osvobodilnim bojem: partizani so bili izvrševalci njegove oporoke.

(Iz govora pisatelja Franceta Bevka na Vrsnem 11. sept. 1966)

prijetno gotovost telesne sposobnosti. Zanimivo pa je, da taki vtisi sila hitro izgubijo svojo stvarno podobo. Spomini na nevarnosti in napore obledijo, zanosna občutja prerastejo v intimna doživetja notranjega miselnega sveta. Tihi, vabeči zvok čarobne piščali zveni iz njih.

Megleni poletni dan na Kokrskem sedlu me je navdal s slutnjo sonca na vrhu in prav je uganil. Na Grintovcu ga je bilo dovolj in preveč.

Tam sem na skrivaj izoliral baterijske kontakte hreščečega tranzistorja. Seveda sem moral lastnikom »znanstveno« razložiti njegov nenadni molk, češ da je gorska klima strup za radio. Skoraj bi počil od zadržanega smeha, ko so mi modro pritrtili in še dodali nekaj tehniški »resnic« žurnalistične sorte. Ko sem odhajal, so mi obljubili, da ne bodo nikoli več vzeli tranzistorja v hribe. Menim, da zaslužim zahvalno diplomo v imenu vseh, ki prihajajo sem poslušat drugačno muziko.

Dolgi hrbet je simfonija prehodov, razgledov in presenečenj in Skuta njen veliki finale. A tokrat je bila téma finala kaj nevšečna. Na vsem lepem se je od Križa in Mrzle gore prikadilo nekaj neznanskega in groznega, bilo je sivo in črno, sikalo je in šumelo. Še danes ne vem, če so se mi takrat lasje dvignili res samo od statične elektrike.

Križana gora, kako sem tekel! V Skuto je vžigalo brez prestanka in prisežem, da sem videl, kako so strele drvele po grebenih od vrha pa vse do Podov. Dovolj, nehajte, ne bom nikoli več! In temu pravijo neobveščeni vremenarji »manjša lokalna nevihta«? Oh, narava, kako moreš v vsej svoji smotrnosti dovoliti, da s kanoni streljajo na majhnega hroščka?

Ko sem se čez nekaj večnosti izkopal iz nekakšne luknje, je sonce spet tako svetohlinsko sijalo, da sem mu od jeze kar jezik pokazal. A grelo je tako milo in nebo je bilo tako sveže oprano, da sem pod Tursko goro spet našel svojo mladost.

A tam na Skuti sem bil že pošteno star. Tako je pač urejeno, da dosežemo najvišjo starost svojega življenja tik pred smrtjo. Dvajsetletni mladenič je star, ker bo jutri umrl, in sedemdesetletni ded mlad, ker bo še dvajset let veselo mežikal v sonce ter spravljal v obup pokojninski sklad in statistično matematiko, ki trdi, da se je ded že zdavnaj postaral do groba. Ne, z nobenim računom ne doženeš trenutka

izpolnitve. Sediš takole pod skalo, kažeš Okrešlju podplate in žebraš Brani svojo ničvredno modrost, kako je mogočna, neminljiva in večna, tako divja in drzna, da se je čas sploh ne upa lotiti.

Pa ti pribriji mimo ušes spoštovanja vredni dokazi njene (in če zadenejo — tudi tvoje) minljivosti. Nalašč za razgovor s teboj jih je hranila še iz časov, ko je h Korošici prvič prišel v vas njen zastavni Dedec!

... Škandal vam pravim, gospa, škandal! Zdaj se že gore podirajo, pomislite! Da, podirajo, evo tu piše v časopisu. Pravijo, da je zadnjič nekdo jokal pod tistim, kako že, ja, pod Triglavom, ker se bo baje podrl. Je že moral biti kakšen od ta višjih! Simbol večnosti, piše tukaj, se podira. Samo pomislite, gospa, na kaj naj se človek še zanese, če se celo simboli podirajo!

Tone Kuntner

Prišel sem

*Prišel sem,
kakor jutro pride
in poljubil sem ga,
kot so to storili
že mnogi drugi.*

*In cvet je moj
in je voljan
kot še nikoli.*

*Bil sem eden
izmed mnogih juter
in vendar sem bil prvi,
ki je poljubil
močnejše od drugih.*

Nihče ne žaluje

*Nihče ne žaluje.
Samo trave, ki so ostale,
so se zresnile.
Potem bodo zopet pozabile.*

*To črno je vse, kar je ostalo:
pepel.
In vendar,
pepel bo gnojil.
Zrasle bodo nove,
bolj zelene...*

*Zgorele so trave,
ki so preveč ljubile sonce.*

K sreči se res podirajo. Zamislite si, da bi bili simboli večni, kakšna simbolična gneča bi bila na svetu! Na vsem začetku oko v trikotniku, ki mračno zre v figov list, zraven stoji v rajsko jabolko zapičen usodni pipec grmečega angela. Konfucij cvre sveto kravo na olimpijskem ognju, v Union Jack zaviti Napoleon se s konjskim repom otepa rimskih orlov, stric Sam žlampa slivovko iz svetega Grala, črni, zlati in rdeči levi skačejo s slavolokov skozi olimpijske kroge, na vse skupaj pa neprestano dežujejo grbi, natezalnice, goreči in navadni križi, križci, žezla, vislice, deklaracije, krematoriji, venci, Fudžijame in bombe. V tem cirkusu vedno najdeš kakšnega norca, ki išče kakšen še uporaben simbolček, kakšen liktorski šopek ali staro svastiko in tako dolgo maha z njim okrog sebe, dokler ga kdo z lipovo gorjačo ne mahne po glavi in modro pokoplje njega in njegove simbole. Pereat, naj propadejo. Ampak res, na kaj naj se še zanesemo, če propada tudi simbol večnosti, takorekoč večnost sama?

Na minljivost, bi dejal, povsem brez skrbi. A ljudje smo pač tako ljubko nedosledni. Dokler smo v dolini, naravnost uživamo v svoji in tuji minljivosti. Živimo od ene do druge minljive mesečne plače, tekamo od črnolasih do plavolasih minljivih ljubezni, vmes živimo od minljivega samozadovoljstva in samozadovoljevanja, občudujemo sila minljive modernizme, v minljivih čevljih tekamo po minljivem komunalnem tlaku zapravljat minljivi državni in privatni čas na sestanke, krokarije, maše, debate, komisije in ostale peklenške iznajdbe, zvečer pa brezskrbno sklenemo »amici, diem perdidi«.

Komaj pa pridemo v hribe, ki nam tako zelo ugajajo zaradi minljivosti svojih naličij, začnemo zavesti in pameti navkljub v slinastih odah pripisovati tem milim krajem hladno popolnost večnosti. Tako enodnevnško nedosledno jim zavidamo, da se znajo bolj modro in počasneje starati kot mi, ki se nam tako neznansko mudi živeti, da kamni naše minljivosti kar pršijo od nas in na meliščih spoznanj vedno znova zasipajo sledi razuma.

A na samotni poti se ne moreš dolgo žogati s takimi mislimi. Potka se premeteno zvije iz skal in strmin. Rdečemu menihu drugujejo gamsi in kar nič se ne menijo za lepo navado, da ne smeš prožiti kamnov. Lepo jeseensko jutro je, sonce razpenja strune žarkov od Planjave sem, pa si nanje po svoje uberem

vižo o prijazni stezici, čisto beli skali, čisto rumenem macesnu, zelenem, zelenem ruševju in naenkrat nisem več sam. Tudi macesen zna to vižo, pa skale pa gamsi pa vsi skupaj udarimo tako okroglo, da se Mrzli gori od smeha tresejo boki in Ojstrica vzpodbudno zabasira z nami.

Tiho nas spremlja nevidna Panova piščal. No, kam bi z večnostjo? Tule bo kmalu zima. Macesen bo bel, skala bo imela debelo kapo, potko bom moral sam narediti in čisto drugačno pesem bomo godli.

Ne, ne želim si biti večni velikan. Naj bom minljiv, da bom lahko občutil čar spremembe, dovolj minljiv, da se ne bom nikoli utegnil naveličati zborovanj z macesnom, skalami in gamsi. Majhen hočem biti, da se bom lahko veselil majhnih radosti: macesnov, mravelj, rož, ljudi. Da, ljudi.

Daj, Pan, daj mi najti ljudi, ko iščem tebe in sebe.

Žalostna zgodba

ALPINIZMA V TRSTU MED DVEMA VOJNAMA

(Napisano za primorsko številko Planinskega Vestnika)

Jože Cesar

Naprošen pišem, z veliko muko, ker tega nisem vaje in se bo na spisu to poznalo.

Gnezdo tržaškega alpinizma je bila prosta luka, tam so bili zaposleni že znani alpinisti: Kugy, Dougan in Defar, nato Ralleri, Opiglia, Benvenuti, Štrekelj in Comici. Zadnjega sem spoznal že pri lahki atletiki. Na smučanje smo hodili z društvom »Pro Trieste« in to z običajnim tovornim kamionom. Tam sem spoznal še Orsinija in Mazzenija.

Ko so nam vsa društva nasilno ukinili, se je naša mladina masovno podala na izlete po bližnji okolici in hribih tja do Kuclja, Golakov, Nanosa, Vremščice in Slavnika. Za obmejni pas je bilo potrebno posebno dovoljenje, ki so ga dobili samo italijanski klubi. Pogo-

stoma so hodili v najbližjo Glinščico, kjer so brez vrvi in kakršnekoli priprave kar divje plezali preko najlepše telovadnice za plezalce. Marsikaterega je ta prekrasni kotiček naše zemlje priklenil nase. Naj navedem nekaj imen: Marušič, sestri Mila in Jožica Lah, Miloš, Bidovec, Škerjanc, Ite Kolerič, Pinko Tomažič, Špacal in bratje Žerjali.

V proletarskem kvartu pri Sv. Jakobu je obstajala skupinica ljubiteljev naše literature, muzike in narave, levo usmerjena. Že na šoli smo srkali zlate tokove naše kulture, posredovali so nam jo vzorni učitelji, katerih ne bomo nikoli pozabili: Josip Ribičič, brata Albert in Karel Širok, Čok, Vovk, Sirk, Karkovičeva in drugi. Ta skupinica je tudi zahajala v Glinščico. Bili so Roman Dekleva, Marij Kocjančič, Lojze Hrovatin in Jakob Renko, Tezej Šavron in Rudi Blažič, nato Blažinovi Just, Dolfo, Rina, Miran in še mali Sandi, iz proste luke pa zavedni Slovenec Štrekelj. Kar čedna skupina plezalcev, med katerimi so bili tudi izredni talenti. Planinski vzor nam je bil dr. Klement Jug in njegov prijatelj Zorko Jelinčič, duhovni vzori pa so bili Cankar, Kosovel, Kette, Murn in Zupančič.

S Comicijem sva si bila edina, da je za varno plezanje v hribih potrebna vaja in kondicija, to je šola v Glinščici; istega mnenja je bil tudi Marušič. Začela sva s Comicijem sistematično trenirati, analizirala sva stopnje v stenah in se poskusila v do tedaj znanih sistemih. Takoj nato sta že delovali dve navezi: Comici—Fabian in Marušič—Cesar, z izmenjavanji, torej dva Slovenca in dva Italijana.

Comicijevi skupini so se pridružili razen že zgoraj imenovanih še Benedetti, Cesca, Fradelloni, Barisi, Slovcovich, Kulterer, znani Premuda, Trevisan in Desimon, da omenim samo glavne. Prepevali smo ob zvokih moje harmonike furlanske in slovenske pesmi. Opazil sem, da nekateri poznajo slovenski napev, besedila pa ne; spoznal sem, da so slovenskega porekla Defar, Dougan, Zalleri (Zaler), Orsini (Medved), Mazzeni (Majcen), Barisi (Barič), Zuani (Zupan) in Desimon (Simonič). Slovcovich in Premuda pa sta bila dalmatinskega porekla. Odnosi med plezalcii obeh narodnosti so bili izredno tovariški; skupaj so plezali, peli, si nepristransko pomagali pri plezalni tehniki in vsaki najmanjši iznajdbi, kako premostiti težave v steni. Takrat je bil takoimenovani akrobatski alpinizem šele na začetku in so bili ti mladi fantje pravi pionirji takega plezanja, ki ga je starejša generacija obsojala.

Vzdušje, v katerem so živeli naši mladinci v Trstu pa je bilo pravo nasprotje temu v Glinščici. Krivice, ki so jih občutili vsak dan, psovke, ponižanje, diskriminacija, zaslepljenost fanatikov, vse to je vplivalo na te svobodoljubne fante tako, da niso zaupali več narodu, ki se ni uprl sili fašizma; zato so nekateri posegli po bombah.

Teror, aretacije, prvi strelji (Marušič, Bidovec, Miloš) so zadali hud udarec slovenskim plezalcem. Nekateri so zbežali, drugi odšli s trebuhom za kruhom preko meje, enega najboljših in najživahnejših, Štreklja, je odnesla proletarska bolezen — jetika. Ostala je le peščica Šentjakobčanov.

Šola se je kmalu tako postavila z izrednimi rezultati, da je zaslovela po Italiji zaradi svojstvenega stila in elegance plezalcev, ki so premagovali najtrše prehode stilno in lahkotno, kot plesalci, ne da bi uporabljali silo in moč, ki so jo hranili za razsežnost stene. Club Alpino Italiano je proglasil šolo za »zvezno plezalno šolo«, iz katere naj se črpajo vodniki in instruktorji za bodoče generacije cele Italije. Medtem ko so Italijani, gmotno na boljšem, plezali po Julijcih, Dolomitih in Alpah, so revnejši Slovenci ostali skoro izključno v Glinščici, kjer so polni mladostnega elana krepili duha in telo in se vadili v vztrajnosti in potrpežljivosti (k čemur plezanje veliko pripomore) iz ljubezni do svobode, do človeškega dostojanstva, do svojega rodu in ker so se zavedali, da jih čaka še huda borba pod težkimi pogoji. Da ni bilo terorja in diskriminacije, bi med našimi mladinci imeli zelo dobre in celo vrhunske plezalce, kakor npr. Sarđoč, Jelinčič, Štrekelj, Hrovatin, Marušič Rožica in Mila Lah, Kocjančič, Blažinovi in posebno Šavron in skrajno solidni, trezni Dekleva, kot ustvarjen za pedagoga. Edini, ki je kaj dosegel in doživel, je bil naš najmlajši Sandi Blažina.

Večina je, čeprav zelo mladi, prehranjevala svoje družine s trdim delom, svoj skopo odmerjeni prosti čas pa uporabila za redke izlete v hribe. Šli so ob sobotah popoldne s kolesi do Loga pod Mangrtom, v nedeljo preplezali severno steno Jerebice in se še isti večer vračali s kolesom v Trst (Hrovatin, Šavron, Dolfo Blažina in Sarđoč, ki je bil v Bovcu) ali pa na kratki letni dopust s kolesom (Hrovatin) sam v Dolomite na Tri Zine, Antelao in Pelmo, skoro brez denarja in opreme. Da je Marušič prišel do Julijcev, sva morala peš iz Trsta preko Krasa, Trnovskega gozda,

Megla nad Zg. Jezerskim, pogled s Češke koče

Foto Albert Sušnik

Soške doline, Predela, spala seveda na prostem pod odejo, šla na vrh Mrzle vode, Viša in Montaža in nazaj po Reklani do Chiusaforte, kjer sva zadnji denar potrošila za vlak, tako da sem moral od postaje do Sv. Jakoba spet peš, ker nisem imel niti denarja za tramvaj. Alpina delle Giulie — GARS nekoč ni uspela napolniti niti tretjine avtobusa za Triglav, pa so me italijanski tovariši naprosili, naj bi se naši pridružili po znižani ceni, jaz pa naj garantiram, da nobeden ne uide preko meje. To je bila edinstvena priložnost, da so naši prišli do dovoljenja za obmejni pas in po zmogljivi ceni. Seveda smo avtobus v enem dnevu napolnili. Na povratku sva v Bovcu z Marušičem zapustila družbo in se podala peš preko Predela in Mrzle vode v severno steno Viša. Namenila sva se, da greva tudi v severno steno Madre dei Camosci. Prva sta jo preplezala Comici—Fabian (po dveh neuspelih poskusih), za kar so Comicija starejši

razvpili za cirkuškega akrobata in neresnega plezalca. Hotela sva dokazati, da je to nov, a vendar vsem treniranim plezalcem dosegljiv sistem plezanja. Imela sva pa smolo, da so nama copate, ki sva jih sama napravila, v severni steni Viša popolnoma razpadle. Drugič me je Hrovatin čakal v Ovčji vasi, da se vrnem iz Dolomitov. Zopet nobeden od naših ni mogel zaradi denarja in zaradi časa z menoj. Preplezali smo Hornovo v Montažu v skrajno slabem vremenu (sicer bi bili morali plačati prenočišče v Gregovi koči). Čeprav sem smer dobro poznal, sva se izgubila v meglah, prebila noč na vrhu severnega stolpa, kjer si je moral Hrovatin ščititi gola kolena pred dežjem. Drugi dan sva v lepem vremenu, a tako lačna korakala proti koči G. Corsi, da se nama je tema delala pred očmi, in sva mislila, da imava privide, ko sva na zidku zagledala od nekoga pozabljene pol salame in pol hlebca kruha. Še isti dan sva preplezala

kratko, zračno, prvenstveno na Beljakovi igli, prespala tokrat v koči, drugi dan v snegu rinila na Viš, nato v Pellarinijevo kočo, kjer nisva dobila ne oskrbnika ne hrane. Stresel sem iz nahrbtnika peščico riža, drobce testenin, par suhih češpelj, drobce čokolade in kos kože. Ker ni bilo kaj deliti, sem vse to skuhal. Videl sem, da se je tovarišu brozga upirala. Ker je ni prebavil, je bil najboljši lek tek v dolino na postajo. Vlak sva zamudila in prespala na klopeh v čakalnici. Tak je bil naš alpinizem. Zadnji udarec je slovenskim planincem zadala druga svetovna vojna. Kot člani NOB so pod koso Cankarjevega »gosпода stótnika« popadali še Just in Dolfo Blažina in toliko obetajoči Tezej Šavron. Če bi danes mrtvi plezalci videli rezultat svoje žrtve, bi najbrž ne bili več taki veseljaki in optimisti. Te svoje življenjske lastnosti so prenašali na druge, kjer so se prikazali na našem podeželju in v družbi, in s tem ogromno doprinesli, da so takrat tu še vzdržali zvesti Slovenci in anti-fašisti. Dobili bi najbrže trpki izraz Zorka Jelinčiča. Kar je ostalo od slovenskih plezalcev iz Glinščice, so po NOB izčrpani, razočarani in moralno strti.

To je žalostna bilanca slovenskega alpinizma med dvema vojnama.

P. S. Kar sem napisal, je seveda le kratek prerez, preveč suhoparen, preveč telegrafski. Potrebno bo, da se o teh fantih, posebno o padlih, napišejo biografije, da se jim dostojno oddolžimo, jih spoznamo in doumemo okolje, v katerem so živeli. Zato pa je potrebno več časa in prostora.

Tone Kuntner

Jesen ostaja za mano

*Jesen ostaja za mano
in ptice v vinogradih.*

*Saj še ni pozno —
dohiteti poletje —
s krili
ali z vlakom,
(če si brez kril.)*

*Dolga bo pesem železa in vetra,
čudežna pesem
spominov
in bližanja.*

*Tam na obali
bo sonce,
ko bodo tu že vse davno obrali.*

Čakal bom vaš prihod, ptice.

Nevihte v aprilu

Ciril Praček

Zmenila sva se, da greva na Uskovnico in drugi dan na Tosc. Pozimi niso dereze, vrvi in cepin nikoli odveč, zato sva poleg smučī nosila s seboj tudi plezalno opremo. V Bohinju nama je krepka ploha prekrizala račune o lepem sončnem vremenu vrh Tosca, o lepih foto posnetkih z Draškega roba proti neizmerni lepoti zasneženega Triglava.

V Bohinju sploh ni lepo vreme, če ne škropi dež, je skomponiral eden od naju in podaljšala sva vožnjo z avtobusom od Sv. Janeza do Zlatoroga. Tu je lilo, kakor lije v Bohinju. Prijazna deklina je dala izpod strehe določeno pripombo, ko sva se pokrila s nylonom in otovorila s smučmi. Sicer res, da je ni nihče nič vprašal od naju, toda kaj hočeš, ljudje se najraje vtikamo v stvari, ki nas najmanj brigajo.

Planinci v splošnem sovražimo dež, tudi jaz nisem izjema, včasih pa le najdem nek poseben čar v tistem nalahnem bobnanju po nylonu, kadar kolovratim v dežju po gorah. Seveda, če traja ta igra le predolgo, se spremeni v mučno namakanje, ki izgubi vsak čar. Do Savice je krepko lilo, ustavila sva se v koči, sušila opremo, legla ob peči na stole in zaspala. Ob petih popoldne je dež prenehal in odšla sva naprej.

Čez Komarčo proti koči pri Sedmerih jezerih. Ta tiha čudovita pokrajina me vedno privlači. Tej pravljčni pokrajini dajejo v poletju zeleni macesni, bele skale in jezera svoj čar, v zimi pa debela snežna odeja, ki ublaži vse ostre poletne oblike.

Nisva prišla do vrha Komarče, ko se je znova ulilo. Niko je imel težave z gripo, kar majal se je in le prava gorenjska trma ga je držala pokonci. Šla sva mimo Črnega jezera po lepi utrti poti, ki jo je utrl Lojze s svojo skupino. Šest jih je hodilo zjutraj pred nama navzgor

in ugibala sva, kam so se obrnili, ko je pričelo deževati. Počasi sva napredovala, lovila naju je noč, pričelo je med gromom in treskom snežiti. Nebo se je razdivjalo. Težko verjamem tistim, ki trdijo, da uživajo, kadar jih ujame na prostem grom in blisk v hudi nevihti. Počutim se strašno majhnega in oči mi samo plašno begajo, kam bi skrnil glavo. V gozdu si med samimi strelovodi in nikoli ne veš, kam bo treščilo.

Zavlekla sva se pod orjaški previs, prižgala svečo in kuhalnik. Tu je bilo lepo suho in lahko sva odložila nylon ter mirno sedla in prigriznila. Medtem, ko je kuhalnik pel svojo pesem, sva razglabljala o usodi tega za sedaj še tihega in zapuščenega gorskega sveta. Okroglo 100 km² obsega ta morda najlepši smučarski gorski svet v Evropi, ki leži sedaj še skoraj popolnoma neizkoriščen.

Nam planincem, gornikom in alpinistom, bi seveda ugajalo, če bi ostal vedno tak. To je pač neke vrste egoizem, kakor na primer egoizem mestnega inteligenta, ki bi sam rad živel v razkošnem in modernem stanovanju, na deželi bi pa le rad in vedno gledal kmeta v leseni bajti ob ognjišču, v sobi s krušno pečjo in ilovnatim podom.

To orjaško snežno bogastvo, ki bi lahko preživljalo desetstisoče domačinov, kakor jih preživlja Arlberg v Avstriji, ki je podoben našim Julijcem, leži neizkoriščeno. Nekateri imajo pomisleke zaradi »cinaste kulture«, kakor imenujejo Amerikanci razmetavanje praznih konserv! »Cinasta kultura« je pač odraz splošne kulture nekega naroda in tu si bo treba pomagati zgrda če ne zlepa. Razvoj bo prinesel svoje in zastonj se borimo proti izgradnji izkoriščanja belega zlata, prav tako, kakor so se zastonj borili Indijanci proti železnemu konju. Tu seveda tudi ni enakovredna primerjava z izgradnjo elektrocentrale nad Bovcem na Soči. Energijo, ki bi jo dobili na Soči, je kakor plju-nek v morje pomanjkanja energije, nam bo dala milijarde kWh centrala v Djerdapu ali pa atomska centrala, torej je vsaka gradnja za tistih nekaj kWh na Soči brez primere s škodo, ki jo naredi dolini. Žičnice, ki jih uporabljajo kulturni ljudje v Arlbergu, niso niti najmanj pokvarile prirode, čeprav je jasno kot na dlani, da to ni več tista neobljudena samotna priroda izpred milijonov let, kakršna je pozimi naša v Julijcih. Ljudje s svojo kulturo pa lahko poskrbimo, da tudi kljub stokrat večjemu obisku ne uničimo lepote prirode. Julijci so naš Djerdap.

Julijce bi pri izgradnji morali vzeti kot celoto. Zazdaj ni skrbi, da bi vse to ogromno področje prepregli z žičnicami, vizija prihodnosti kaže tu gori naselja, ceste, žičnice, hotele, kakor v Arlbergu. Do ureditve je najbrž še zelo daleč.

Medtem razglabljanjem sva si opomogla in zagazila naprej v blisk in grom. Snežilo je tako na gosto, da bi se gotovo izgubila, če se ne bi nalahno poznale sledi Lojzeta in njegovih.

Bal sem se, da nama bo zametlo pot in potem bova izgubljena v megli in snegu. Brez čelnih svetilk ne bi prišla nikamor. Vedno nosim kompletno kramo s seboj in vedno mi prav pride. Pri vprašanju, kaj da imam v oprtniku, da je tako težak, moram vzeti seznam, da lahko odgovorim. Tisoč malenkosti nujno potrebuješ, če greš v divjino.

Ure so minevale. Štiri ure sva bila že na poti, in še nisva dosegla koč. Globoke so bile stopinje, dvigneš utrujeno nogo in jo položiš zopet globoko v gaz. Ponavljaš do naveličanosti, ki utruja. Končno je le zrasla črna gmota pred nama.

Butnila sva v vrata in takoj spoznala, da v veži, ki je zimsko zavetišče v sicer zaprti koči, ne bo prostora še za naju. V GRS sobici je bila lina samo zaslonjena. Niko mi je splezal preko ramen na streho in odmaknil prislonjeno ocnico ter se spustil na glavo v sobico. Tudi vrata naprej so bila odprta. Poiskala sva pod streho slamnjačo, se ulegla in pokrila z drugo slamnjačo ter počasi zaspala. Svetli prameni so prodirali skozi špranje, ko sva se zbudila. Sonce, sem pomislil. Odprl sem okno, nebo je bilo oblačno. Niko je vžgal kuhalnik in poskrbel za zajtrk, nato sva pospravila in zapustila koč, to pot z nogami naprej.

Ugibali smo, kaj naj storimo. Ali naj gremo proti Komni ali proti Hribaricam? Zdelo se mi je, da se vreme zboljšuje, in sem predlagal Hribarice. Vsi so bili za Hribarice, kajti smučarski pohod preko Sedmerih jezer, Hribaric, Velega polja in Krme, le nekaj velja, to je pravi gorski Maraton.

Do pod Hribaric sva z Lojzetom kot vodilna »vola« v krdelu gazila vsak nekaj časa naprej. Snega je bilo vse več in pod zadnjo strmino je narasel na pol metra. Tu sva pustila mlajše naprej, da sva zadaj nekoliko počivala. Zaradi debeline snega je nastopila nevarnost plazov, ki smo se ji niže doli spretno izmikali. Vzeli smo razdaljo in fantje spredaj so kar dobro

izbirali pot. Nebo se je popolnoma zjasnilo in odprl se nam je prelesten triglavski smuški svet. Kakor sva prejšnji večer uživala z Miklavžem, ko sva skozi debele dežne kaplje opazovala svet med Komno in Voglom, tako se je danes vse kopalo v premočni svetlobi, od Krna do Bogatina in naprej, do kamor je seglo oko.

Na sedlu nas je sprejel močan veter, zato nismo ustavili. Strmina s sedla je nevarna v globokem snegu za plazove, zato sem se imel namen spustiti peš in navezan naprej. Toda Lojzetu se ni dalo počasi.

»Stopi na rob in glej za menoj.« Šel sem na rob in gledal, da se mu kaj ne primeri. Nisem za tako tveganje. Zanesel se je, da ga bomo odkopali, če ga zasuje. Kopali že, kopali, toda do odkopali lahko traja predolgo. K sreči se ni nič zgodilo. V veliki razdalji smo se spuščali navzdol. Niže doli je bil sneg moker od sonca in nevarnost še večja. Varno smo izbirali teren in se spuščali v razdalji. Pod Konjskim sedlom smo se ustavili za veliko skalo. Nismo še dobro posedli, ko nam je zabučalo za hrbtom. Orjaški slap se je razlil čez steno za nami. Najmanj trideset metrov širine in par metrov debeline se je ustavil blizu naše skale. Posedli smo in jedli naprej.

S Tosca je grmelo neprestano, nismo si upali čez Bohinjska Vrata v Krmo. Odpravili smo se proti Konjskemu sedlu. Nebo se je nenadoma pooblačilo in usul se je sneg. Nad Bohinjem je treskalo in grmelo, kakor prejšnji večer. Skrbelo me je, da nas bo vsa sila nevihte ujela prav na sedlu. Povzpeli smo se do pod stene in tu so se začele težave. Sneg se je prožil v plazove pri vsaki napačni stopinji. Niko je ponovno razvezal svojo 50 metrsko vrv in z Lojzetom sva menjaje se navezana prečkala nevarna mesta. Ostali so šli ob vrvi preko. Na sedlu smo pohiteli proti vrhu, ker se je nevihta ravno razdivjala. Gazili smo nov sneg že ves dan, pričeli smo ob sedmih zjutraj in sedaj se je ura bližala že trem popoldne.

Vsem se je že poznala nalahna utrujenost, zato ni čudno, če je Niko predlagal, da naj se spustimo skozi Kurico in da naj vnaprej sprožimo plaz.

Kurica je zelo strma in zabelelo me je ob misli, da me že spet nosi plaz. Zopet sem se navezal, odložil smučī in Lojze me je spuščal navzdol. Ponovno in ponovno sem delal kepe in jih valil navzdol. Meter premera velike

kepe so mi takoj razpadle, ko sem jih porinil v vse večjo globino. Po najmanj dvajsetih poizkusih sem že na polovici poti le spoznal, da ne bom naredil plazū, ker je sneg v senci premalo moker.

Sledilo je povelje, naj gredo brez skrbi za menoj, ker plazū ne bo. Na polovici poti smo si navezali smučī in se spustili navzdol. Na videz skrajno tvegana pot in hoja po tej izrazito plazoviti strmini je bila do svoje mere popolnoma varna. Prihranili smo si zelo dolg ovinek proti Apnenici. Čas nas je priganjal. Smuka naprej navzdol je bila vse lepša, ker izpod Polja ni bilo novega snega. Spuščali smo se čez Prode pod Draškim robom vse do doline v Krmarici in še naprej po ravnini do vodnih korit. Ura je bila pol šestih zvečer. Mudilo se nam je do zadnjega avtobusa ob osmih zvečer iz Mojstrane. Pospesili smo, kolikor je bilo mogoče. Z Nikom sva se ustavila še pri lovcu in vodniku Rekarju, ki nama je postregel s kislim mlekcom. Kot bi ustrelil, je bila skleda prazna.

Glej, in gore so visoke kot prej

Boris Krivic

V novembrskem dežju blodim po brezupni sivini ljubljanskih ulic. Daleč je že poletje, letošnje poletje, čas nesrečnih vzponov in poizkusov. In vendar mi ni moč pozabiti. Mračna jesen, čas obupa, megla, nič, nič... Iz tega vstaja spet in spet prikazen, spomin na nemoč, na trepetanje telesa in duha, na strah, spomin na obup in brezčutnost, spoznanje lastne ničevosti. Ladja vztrepeta, ko se zruši mračno, razbesnelo vodovje na krov. Spomini... trepečem...

Morda pa le ni to pogubni potop, morda je le reka prestopila bregove, da obogati izčrpana polja z novo plastjo rodovitne črnice, ko se zopet vrne v strugo. Skušam prodreti skozi kalno valovje. Mračno je, ne razločim ničesar. Ali se ni tam nekaj zasvetilo? Slutim Spoznanje...

Severna stena Špika

(Prvenstveni zimski vzpon)

Kurt Richter

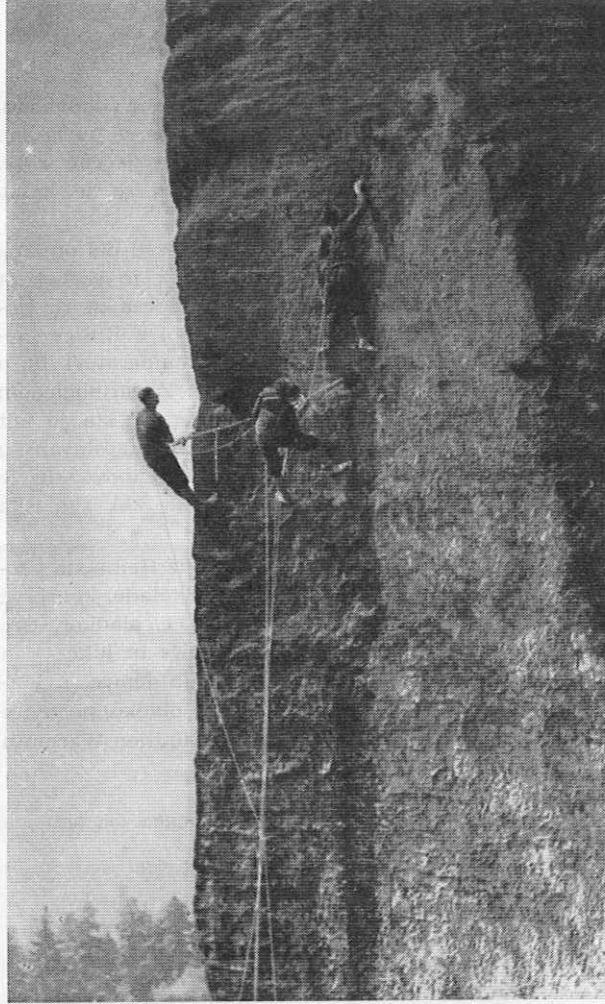
Martuljek. Spravili smo prtljago iz avtobusa. Utrujenost nas je minila. Sedem parov oči se je zagledalo v zimsko obleko bleščečih gora. Špikova severna stena, impresivna, mrzlo odbijajoča, obvlada martuljsko panoramo, vendar smo steno pozdravili kot staro prijateljico, saj smo že tretjič v jugoslovan-
skih gorah.

Pozimi 1965 smo kot državno moštvo prvič prišli v Jugoslavijo, v Julijske Alpe. Za cilj smo si izbrali severno steno Triglava. Posrečilo se nam je (F. Eske, G. Kalkbrenner, H. Richter in K. Richter), da smo jo v 50 urah (2 bivaka) kot druga naveza pozimi preplezali po smeri Prusik-Szalay in dobili vtis o mogočnem zimskem gorskem svetu Julijskih Alp.

V poznem poletju 1965 smo spet potovali v Jugoslavijo. Hoteli smo spoznati najvažnejša pogorja, doživeti lepote pokrajine in poglobiti prijateljstva, ki smo jih sklenili pozimi. Preživeli smo sijajne dneve v Julijskih Alpah, plezali najtežje smeri v severni steni Travnika (Aschenbrenner), direktno zajedo v Šitah, severno steno Triglava in Špika in šele septembrsko deževje nas je iz Kugyjevega kraljestva pregnalo na jug dežele. V Julijcih smo hoteli spoznati nekatere najtežje vzpone in stene zaradi naših zimskih načrtov.

Za zimo 1966 smo vzeli v načrt severno steno Špika. Po moji sodbi jo lahko štejem poleg triglavske za najpomembnejšo steno v Julijcih. Bilo nam je jasno, da nam bo pozimi postregla s skrajno težkimi okoliščinami, ki bi jih lahko primerjali z onimi v Centralnih Alpah in na Kavkazu.

Zimsko plezanje za nas ni bilo nič novega. V preteklih zimah smo preplezali v Visokih Tatrah najpomembnejše in najtežje smeri, da

Plezalna šola čeških in vzhodnonemških plezalcev v peščenjakih na Labi

bi se pripravili za Alpe in Kavkaz, in zato, ker je to pomenilo alpinistično za nas večjo zahtevo.

V zadnjih letih je značilno, da se alpinisti po svetu pulijo za prvenstvene zimske vzpone v najpomembnejših stenah. Alpinisti iščejo neodkrita zemlja. Prvenstven vzpon poleti je komaj še mogoč, zimskih pa je še na razpolago.

S podporo PZS, PD Jesenice in našega prijatelja Uroša Župančiča nam je bilo omogočeno, da smo dobili kočo v Martuljku za našo bazo.

3. marca se je vreme poslabšalo. Kljub temu sva z Güntherjem Warmuthom naredila skozi gosti gozd gaz do krnice Pod Srcem. Sneg je bil moker, udiralo se nama je do kolen. Nizki oblaki so zastirali steno. Metež in nov sneg sta naju pognala nazaj v kočo. Že smo mi-

sliki, da se bomo morali načrtom odpovedati, ko so končno 7. marca 1966 v jutranjem soncu zažarele v novi sneg oblečene gore. Vzpon v severno steno Špika se je lahko začel.

Naporna je bila gaz, ko smo nesli del opreme k vznožju stene. K. Däweritz je skrbel za oskrbo s Kranjske gore. W. Böhm in H. Hering sta odrinila zgodaj, da bi z Rušice prinesla novice o razmerah, temperaturi in o morebitni nevarnosti plazov. Z daljnogledom sem temeljito ogledoval smer, ki sta jo kot prva speljala 18.—21. 8. 1931 jugoslovanska alpinista Pavla Jesih in Joža Lipovec in je prišla v planinsko zgodovino kot skalaška smer (V+).

Günther Kalkbrenner in Heinz Heine sta uredila brašno za štiri dni — čokolado, konzerve s klobasami in mesom, potice, sladkor, čaj, mleko v prahu, ovsene kosmiče in juhe — in zapakirala podložene vreče in jopiče, nylon-ske Zdarsky - vreče, rezervno obleko, nogavice in rokavice v nahrbtnika, Günther Warmuth

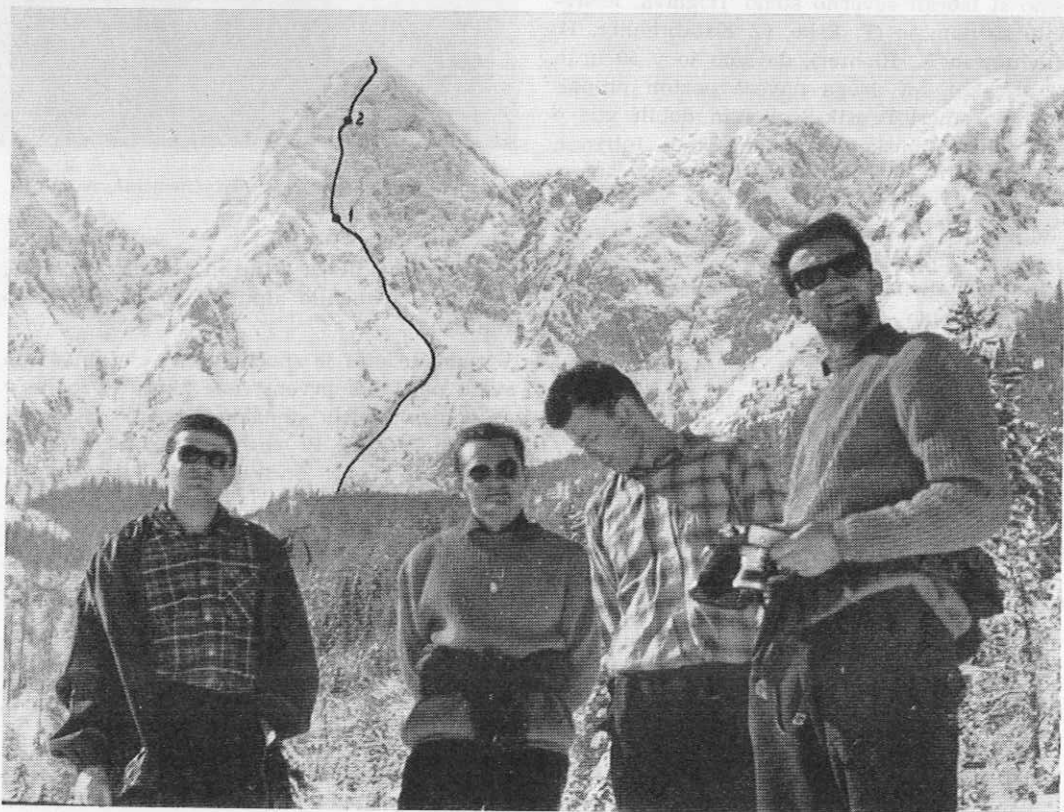
pa je zbral svetlobne signale, s katerimi smo hoteli ostati v stiku s tovariši, ki smo jih pustili v Martuljku kot zaščitnico.

Tovariši, ki so se vrnili z Rušice, so naleteli na skrajno slabe razmere — na vrh sploh niso prišli — in nam niso dajali poguma. Polni skrbi smo zlezli v spalne vreče. Misli so nam hitele v steno. Ali bo sploh možno priti čez navpično, zasneženo steno?

8. marca ob 8. pri lepem vremenu in — 6° C vstopili v steno. Računali smo s štirimi dnevi. Teža nahrbtnikov je bila temu primerna.

Močno zasneženi spodnji del stene nam je že postregel s težkimi problemi. Večji del sneg ni držal, morali smo ga pomesti, da smo prišli do trdnega oprimka in stopa. Stena se je vzpela, snega je bilo manj in bil je nekoliko boljši. Na umik nismo več mislili. Po nekaj težkih, kočljivih raztežajih smo ob 14. dosegli Dibonovo polico. G. Kalkbrenner in jaz sva steno poznala iz letnega vzpona in sva vedela, da se od Dibonove police navzgor začno prave težave.

Skalaška smer v severni steni Špika (od leve proti desni: Warmuth, Richter, Kalkbrenner, Heine)

Julijska apneniška pečina je včasih trdna in brez razpok, često pa krušljiva in sklana, tako da ne prenese klinov ali pa le najpotrebnejše. Bolj bi nam bile všeč galerije klinov. Težave so bile velike. Pečina je bila močno zasnežena. Vso turo smo imeli na nogah dereze, z oprimkov smo morali najprej pometati sneg in zbiti led. Če smo hoteli preko plati brez klinov, smo morali tvegati. V prvem raztežaju po Dibonovi polici sem že mislil, da bomo hitro opleli. Bil sem v nerodnem položaju, vrvi in stremena so se mi zapletla, nisem se mogel držati z derezami na ozkih, visečih stopih, premrli prsti so mi drseli na požledenih oprimkih, sekunda je minila in že sem zdrsnil. Star klin je moj padec zdržal. Ledno kladivo me je udarilo po glavi in mi pustilo bolečo buško, sicer pa ni bilo hudo. Drugi poskus je uspel.

In nato prvi bivak. Bili smo veseli, da smo mogli zravnati 2 m dolg in 50 cm širok prostor na skrajno strmem snežišču v začetku Skalaškega stebra. V steni ni veliko možnosti, da bi noč skupaj sede prebili.

Noč je bila jasna. Globoko pod nami so migotale luči v Savski dolini. Tovariši spodaj so veseli sprejeli signal, da je vse v redu. Imeli smo ugoden občutek, da niso pozabili na nas v tej puščavi skal, snega in ledu, ko smo sprejeli njihov odgovor. Mesec je z mrzlo svetlobo oblik gore. Bila je neudobna mrzla noč.

V rožnati luči vzhajajočega sonca so zažareli vrhovi. Minili sta dve uri, preden smo si skuhali, prigriznili in zapustili svoj bivak. Udje so nam otrdeli od mraza in sedenja. Čim smo bivak zapustili, se mi je ta zdel kot dobra izba, kajti začeli so se navpični, zasneženi kamini, ki so terjali polno zbranost in moč. Ril sem po ozkem, previsnem kaminu navzgor. Vsak oprimek je bil zasnežen. Sneg mi je lezel v anorak in žarel kot ogenj v obraz. Tovariši pod menoj so viseli v mrzli prhi snega, ki se je brez prestanka sukljal nanje.

G. Warmuth in jaz sva izmenoma vodila, medtem ko so tovariši vlekli težke nahrbtnike čez previse in prepade. Večkrat je šlo za las. Posebno neprijetni so bili nekateri zelo krušljivi detajli, v katerih nismo mogli zabiti zanesljive kline. Skrajno težka, previsna stopnja, ki sta jo prva plezalca obšla po zamudni prečnici, je od nas terjala tesnobne ure.

*Prusnikova prečnica v sev. steni Triglava
(vzh. nem. plezalci pozimi 1965)*

Cent težka opast je nevarno zapirala pot h klinom v previsu. Najprej opast! Previdno sem jo začel sekati. Ko se je odlomila, me je podrgnila po hrbtu in se razletela na plateg ter izginila grmeč v globino. Dokler so bili tu klini, je šlo vse gladko, toda nadaljnja požledena stena brez oprimkov mi je jemala vsako upanje. Bal sem se, obupaval, pa sem končno le našel oprimek, s katerim sem zmoget ključno mesto.

Naslednji raztežaji so bili dirka s časom. Edini prostor za bivak v gornjem delu stene pod 80 m visoko počjo smo dosegli šele ob 19. Bili smo srečni, da bomo skupaj, tesno drug ob drugem, prebili drugo noč. Ponoči se je vreme obrnilo. Zastor oblakov nam je zagrnil pogled na luči v dolini Save. Sneg nas je zasul in silil v spalne vreče. Gora je potegnila svoje najostrejše orožje — slabo vreme.

Napočil je tretji dan. Oblaki so se trgali okoli nas. Nehalo je snežiti. Zajeda — 80 m nav-

pične pečine, v kotu ozka špranja, v katero sem zagodil les za varovanje, in oprimek — je terjala takoj zjutraj vse moči od nas. Po treh urah je bila pod nami. Na zračnem stojišču smo zamenjali vodstvo. Še dva raztežaja sta nas ločila od lažjega sveta. Kako dolg je lahko en raztežaj, koliko moči požre, če je treba preplezati 40 m navpik! Pretekle so spet ure. Klin za klin je terjala strmina. Služili so mi za oprimek in stop. Zabijal sem, saj smo z vsakim klinom bili bliže našemu cilju. Na velikem strmem snežišču, napihanem na strm skalni svet, sem končno izkopal varno stojišče.

Rad bi bil zavriskal — pa še nismo bili iz stene. Težave so bile sicer za menoj, toda tudi zadnje raztežaje je bilo treba premagati. V zadnjih težkih metrih stene je napetost v meni popustila, prijemala pa se me je utrujenost, nevarnost, ki se ji nismo smeli izpostaviti. Sneg na strminah bi se utegnil splaziti. Varovali smo do zadnjega mesta. Prav do vrha je nevarno. Ob 14. smo stali na vrhu Špika. Izkricali smo svoje veselje v oblačno nebo.

Sestop je bil bolj preprost, kot smo si ga predstavljali. Večji del smo se kar po zadnji plati spuščali proti Krnici. Ob 20. smo si stisnili roke z našimi tovariši, ki so nam prišli v Kranjsko goro naproti.

Uporabili smo naslednjo tehnično opremo: 2 perlonski vrvi 50 m, ϕ 10 mm, 2 perlonski vrvi 50, ϕ 8 mm, 40 vponk, 50 klinov, 5 snežnih vijakov, 10 lesenih zagod, stremena, zanke, 4 čelade, 4 pare derez, 3 cepine, 1 ledno kladivo - cepin, 3 kladiva.

Resumé: 1. zimski vzpon čez severno steno Špika, alpinisti DDR (Vzhodna Nemčija) Kurt Richter (29 let), Günter Kalkbrenner (30 let), Heinz Heine (28 let) in Günther Warmuth (24 let).

Višina stene 900 m, 54 ur (2 bivaka), čistega plezanja 27 ur.

Richterjev opis zimskega vzpona v severni steni Špika smo objavili kot opozorilo in spodbudo. Dokler imamo »na zalogi« še dosti takih pozimi še nepreplezanih smeri, res ni treba na himalajski trening hoditi čez mejo. Dovolj je priložnosti doma, da se pokažejo moč, pogum, spretnost in zagnanost. »Vdor« tujih navez nam je, tako upamo, koristil, čeprav so pobrale nekaj lavorik, ki bi morale pripasti našim. Op. ur.

Po zametenih gazeih

Janez Duhovnik

Že takrat, ko je padel prvi sneg po gorah, ki so se komaj znebile rumene odeje macesnov na svojih vznožjih, je kazalo, da zima ne bo od muh. Novembrski plazovi pršiča so na debelo zatrpali gorske krnice, vendar je snežilo še kar naprej. Poskušali smo priti kam višje, toda zmerom smo se obrnili na pol pota. Globok pršič nam ni dal naprej, kot lačen kruha smo si želeli poštene odjuge.

V začetku februarja je mraz popustil, jugozapadni vetrovi so prignali čez primorske gore črne oblake.

V dolinah smo brodili po brozgi, gore pa so se otresale svojih težkih belih bremen. Pustošili so plazovi po revnih gmajnah, da že dolgo ne tako. Kadar so se megle malo razkadile, smo od doma lahko videli, da je temnih prog na travnatih pobočjih Karavank in Storžiča čedalje več. Trajalo je nekaj dni, potem je zavel sever. Zadnje dni v tednu so bile noči spet mrzle. Za izbiro ciljev nismo bili v skrbeh. Ko smo prelistavali stare Planinske Vestnike, smo si najbolj zapomnili Uroša Zupančiča in njegove poti, ki jih je v zimah pred vojno pa tudi še po njej utiral po grapah in žlebovih na vrhove naših gora. Nekaj smo jih že prehodili, sedaj smo si izbrali tiste, kjer za njim pozimi še nobeden ni šel.

Pri Radovljici je vlak zavozil v bleščečo gorenjsko pokrajino. Za nami je ostala gosta megla, skozi katero ni ves dopoldan moglo prodreti jarko sonce. Dan je že kratek in preden se s hlaponom odpeljemo naprej po Dolini, je že mrak. V Mojstrani izstopimo sami, ostala alpinistična družčina, ki jo je danes kar precej, gre to pot do Kranjske gore.

Do vrh Krede sledimo zvoženi poti, po kateri so dovški in mojstranski kmetje spravljali les v dolino, nato pa gremo naprej po osrenjenem

snegu. Le tam, kjer mraz še ni prijel snega, okopnelega od popoldanskega sonca, se nam včasih malo udre. V osojnih legah leži za dober prst novine, ki utiša že itak mehke korake. Pogovor, ki se razživi pred Turkovo planino, v klancu nad njo zamre. Mir je popoln, zmoti ga le lisjakov lajež v gmajnah za Cmirom.

Ob devetih smo v karavli za Aljaževim domom. Zakurimo v pečici. Kmalu se v izbi močno kadi, toplo pa ni nič bolj kot prej. Zbudimo se skoraj vsi hkrati. S težkimi nahrbtniki odidemo proti spomeniku in zavijemo levo, proti Cmiru. Pramen svetlobe čelne svetilke tipa med nizkimi macesni navzgor. Po Tominškovi poti, malo pa tudi zraven nje se vzpenjamo naravnost navzgor do snežišča, kjer počijemo in navežemo dereze. Prebuja se nov dan. Skozi redke macesne vidimo vrh Tri-

glava rdeti v jutranji zarji. Pošteno pritiska mraz. Po ozki, globoko v skale vrezani grapi se vzpnemo na srednje snežišče pod severno steno Cmira. Navežemo se. Dolgo in precej strmo je. Na konicah derez hitro napredujemo po trdo zbitem snegu do tam, kjer se združita leva in desna grapa. Plezamo naprej brez večjih težav po levi do mesta, kjer nas ustavi pol raztežaja visok in poledenel skok. Jože je že vseskozi prvi in tudi temu se ne odreče. Do vrha imamo le še nekaj sto metrov strmega žleba. Po njem splezamo na greben, v škrbino levo od Špice nad Kuhinjo. Iz hladnega objema severne stene stopimo v razkošje toplote. Ukamo od veselja. Po grebenu odidemo proti zapadu, dokler ne najdemo prehoda v krnico Za Cmirom. Po strmih, kložastih pobočjih sestopimo in se ustavimo v zatišju nizke stene, kjer zmečemo raz sebe opremo.

Rateške Ponca

Foto Blaž Mihelčič

Kmalu zabrne kuhalniki in sede na toplem soncu opazujemo štiri črne pike na grebenu med Malim in Velikim Triglavom. Še na vrh gredo. Vračamo se za Cmirom. Ura je nekaj čez poldne. Zato malo pohitimo, da bi ujeli popoldanski vlak. Kmalu smo v bukovju nad Bistrico. Najdemo globoko zasneženo pot in po njej smo kmalu na cesti.

Konec februarja sem končal šolo in tisti sobotni večer sem še malo vrtoglav stopil iz avtobusa v Kranjski gori. Za progo sem jo ubral do Podkorena, nato pa povprek preko senožeti proti Tamarju. Tu sem našel že malo razgreto druščino, ki je veselo prepevala v kuhinji pri Mimi. Po polnoči smo šli spat, še prej pa smo se z Martinom in Romanom zmenili, da gremo zjutraj skupaj proti Rateški Ponci.

Ne spominjam se, kdo je bil zjutraj najbolj priden in siten. Še vsi čemerni smo v mraku zgrešili pot za karavlo in smo z veliko muko prilezli preko ruševja in skrotja na snežišče pod grebenom med Strugom in Zadnjo Ponco, skupaj s soncem, ki nam je kmalu pregnalo jutranji mraz iz čevljev. Tu smo se malo podprli, medtem pa smo si ogledovali našo grapo. Kazalo je, da bo. Navezali smo se na dve vrvi, iz nahrbtnikov smo vzeli vsak še nekaj železja in zagazili navzgor. Udiralo se je preko gležnjev, toda upali smo, da bo zgoraj bolje. Pobili smo stopinje drug za drugim, dokler nismo prišli do pod skoka v spodnji tretjini. Sedaj smo od blizu videli, kakšen je: S snegom obilna zima je pripomogla, da je bil visok le kakih deset metrov, pri strani pa je stal še visok stožec snega, ki so ga nanosili plazovi. Tega se je lotil Roman in po njem splezal v luknjo desno od skoka. Z Martinom sva mu sledila, nato pa je Martin, ki je bil srednji, splezal na dvojni vrvi in s pomočjo dveh lednih klinov po ledenem slapu v grapo nad skokom. Tu smo se, menjaje vodstvo, vzpenjali naravnost navzgor. Strmo je bilo čedalje bolj, sneg pa odličen. V kakih dveh urah smo bili po čedalje bolj strmem dnu grape pod skalnim grebenom. Po njem smo zlezli na vrh Zadnje Ponce.

Čakal nas je še sestop.

Po ozki rezi grebena smo odšli proti severu. Nekaj časa je kazalo, da ne bo kaj posebnega, potem pa smo prišli do škrbine med Zadnjo in Srednjo Ponco. Spustili smo se na italijansko stran, kamor tudi poleti zavije pot, ki pa je sedaj ni bilo videti. Udiralo se nam je

preko kolena v rahlem pršiču in tako sem na robu otipal žico in se zavaroval. Roman je sestopil ob žici, ki jo je mestoma odkopal iz snega, po skoraj navpični steni pol raztežaja navzdol, nato pa je prečil v desno nazaj na greben. Martin mu je sledil do stojišča. Nazadnje sem se še sam prekopal do njiju, ki sta, že skoraj zmrznjena, naveličana vsega, čakala name. Pohiteli smo na rob, da bi se vsaj malo pogreli na soncu, ki ni bilo več daleč od grebenov Zapadnih Julijcev. Ura je bila že štiri. Po že znanih strmih in žlebovih smo sestopili v macesnove gozdove nad Tamarjem, kjer so se na plaz za karavlo še vedno dričali vztrajni smučarji.

Na nebu so zažarele prve zvezde, ko smo hiteli na večerni vlak v Planico.

Za zadnjo zimsko nedeljo sva se z Romanom sicer namenila v Krnico, toda, ker so Borovci pozabili odpreti Mihov dom, sva jo ubrala naprej na Vršič. Ravno prav, tam so se namreč zbrali Jožeti in tako smo, čeprav z majhno zamudo, pozno v noč gođovali. Temu primerno smo zjutraj vstali precej kasno, šele ob osmih. Bilo je neprijetno vetrovno vreme, ko sva gazila proti Vratcem. Preden je gaz zavila desno preko skalnatega nosu, poraščenega z viharniki, sva zabredla v kložast sneg, na levo, pod iztek Uroševne grape v Šitovi glavi. Že nekajkrat prej sva imela trden namen, da splezava po nji, toda vreme je bilo ali prelepo ali pa pregrdo zanjo. Danes pa sva bila vsak zase prepričana, da je ravno pravšnje, čeprav se Prisojnik sploh ni videl iz megle. Že takoj v vznožju sva si nataknila dereze in se navezala. Potem je po zbitem snegu v plaznici šlo hitro navzgor. Pri pragu, ki so ga ponavadi obplezali na desni strani, je bilo toliko snega, da je Roman ravno še dosegel njegov zgornji rob. Zabil je dva skalna klina, nato pa v led zavrtal nad njima še dva spiralna, ledna, ki sta mu omogočila, da je hitro zlezal na stojišče.

Tedaj sva pri vstopu zagledala še dve postavi. Bila sta, kot sva pozneje izvedela, dva mlada kamniška plezalca.

Do vrha sva imela samo še en raztežaj. Slišalo se je že bučanje viharja, ki je preko grebena nosil grive snega. Na grebenu je po celi širini visela velika snežena streha. Odločil sem se, da bom do pod nje zlezal levo ob skalnem rebro, nato pa prečil v desno. Ko sem čistil sneg na oprimkih, sem se spomnil onih dveh. Snežni popr in ledene iveri,

ki so izginjale v meglo pod nama, so ju gotovo nadležno opominjali, da nista sama. Vpila sva v meglo, odgovora pa v bučnem viharju od nikoder. K sreči sta se Kamničana pred ledom skrila v luknjo pod pragom, preko katerega nista mogla. Manjkali so jima ledni klini in morala sta obrniti.

Preden sem se prekopal do roba, je minilo precej časa, snežni kristali pa so me spremenili v belo prikazen. Premočen sem na robu varoval Romana, ki je bil hitro za menoj. Mokra obleka mi je na vetru zmrznila in kar pokalo je, ko sem se premikal. Zvila sva vrv in se spustila po strmih v meglo nad Vršičem.

Opomba: 1. Dne 14. februarja 1965 so Jože Hočevar, Roman Robas in Janez Duhovnik (AO Medvode) preplezali levo grapo v sev. steni Cmira. (I. zimska ponovitev).

2. Dne 28. februarja 1965 so Martin Čarman (AO APD), Roman Robas, Janez Duhovnik (AO Medvode) preplezali grapo v vzhodni steni Zadnje Rateške Ponce. (I. zimska ponovitev).

3. Dne 21. marca 1965 sta Roman Robas in Janez Duhovnik (AO Medvode) preplezala Uroševo grapo v severovzhodni steni Šitove Glave nad Vršičem.

Dan v steni

Marička Horvat

Koliko lepih in razburljivih dni sem že preživela v hribih! V šoli sem nekega pomladnega dne opazila vabilo v plezalni tečaj in radovednost me je prignala pod Turnc. Potem sem vzljubila skale, vrv, železje in sproščeno družino, ki se zbira v sobici APD. Odkrila sem večno mogočnost gora in slast boja s steno. Spoznala sem, da alpinizem ni samo šport, kjer lahko odnehaš, kadar se ti zljubi. Tudi ni le planinarjenje, kjer te markacije pripeljejo na cilj in ti nebo daruje modrino, gore lesk snega in sivino sten. Alpinizem je oboje in še mnogo več. Najdragocenejše občutke si alpinist pribori sam, kadar je samo od njega in njegovega tovariša v navezi odvisno, kako se bo tura končala.

Neke sobote v avgustu sem prištopala v Tamar. Tudi Boro, ki se je ravnokar vrnil iz Centralnih Alp, je najprej prišel pogledat naše priljubljeno zbirališče. Oba sva bila še brez partnerja in zmenila sva se za raz Travnika.

Zjutraj je bilo nebo sivo. Do sedmih sva čakala, da bi se vreme poslabšalo. Ni se hotelo in odpravila sva se na pot. Dostopa do raza ni tako težko najti, kot pravijo. Zamudila pa naju je krajna poč v edinem možnem prehodu preko zadnjega skoka. Lanska zima nas je res bogato založila s snegom.

Po treh urah sva bila pod vstopom. Podprla sva se z dobrotami, ki so bile namenjene za proslavo na vrhu, a so se nama zdaj zdele pretežke, da bi jih vlekla čez vso smer. Jablovec so ovijali črni oblaki in se grozeče približevali Travniku. Toda da bi šla nazaj — ne! Preplezala bova ta raz. In tako je Boro začel prvi in najtežji raztežaj V—. Dolgi deček je bil kmalu preko, jaz pa sem s težkim nahrbtnikom komaj zmogla prečko preko gladkih plati. Bila sva točno pod ogromnim odlomom, ki se je porušil predlanskim. Spominjam se, kako pošastno je takrat bobnelo po Tamarju. V naslednjih raztežajih je bila skala vsa razbita in krušljiva. Kdo ve, čez koliko let jih bo voda spet zgladila. Izmenoma sva kar hitro napredovala do votline, ki bi po opisu morala biti z gruščem napolnjena kotanja. Tu sva našla možica in se oddahnila — še vedno sva bila v smeri.

Začelo je deževati. Kar prav nama je prišel počitek. Boro je vedel toliko novic iz Francije. Čim je dež ponehal, sva nadaljevala. Toda samo raztežaj in pol — ker se je spet ulilo. Stisnila sva se vsak pod svoj previs in čakala. Kdaj pa kdaj se je daleč spodaj v dolini iz megle prikazala kočja s toplimi okenci in dimom nad streho. Navpična stena Mojstrovk je bila vsa preprejena s slapovi. Iz vseh špranj v vdolbini, kjer sem občepela kot kura, je kapljala voda in me namakala. Boro je bil najbrž še na slabšem, iznad previsov se je slišalo šklepetanje. Nisva vedela, ali nama teče čas hitro ali počasi, ker sva bila brez ure. Morda me čaka prvi bivak v steni? Če bi bila sama, mi najbrž ne bi bilo prav lahko pri duši. Vse je bilo sivo — stena, dež, zrak. Edina gibajoča se stvar je bila voda. Čas se je ustavil. Gora je neživa, enaka že tisoče let. Vse lepe in grde lastnosti, s katerimi jo krasimo, so plod naše domišljije in

čustvovanja. Njej je popolnoma vseeno, ali obstajajo živa bitja ali ne.

Ko so dežne kaplje postale drobnejše, je Boro nadaljeval prekinjeni raztežaj. Kaj za to, če dežuje, midva bova kljub temu prišla na vrh! In če se zaplezava — saj imava kline in naslednji dan bo spet svetlo. V trojnem previsu je spet začelo liti. Bila sva že tako premočena, da ni imelo pomena vedriti. Od vode trda obleka, prepojen nahrbtnik, otrpli prsti, curki so se nama zlivali za rokave, kaplje so naju bičale v obraz — težko sva plezala. A vendar je bil čudovit užitek v tem, da se spet gibljeva. Kljub ostudnemu položaju sva bila dobre volje. Našla sva »udobno polico« (par krepkih na račun opisa, kajti bila je ozka, 20 cm), ki naju je pripeljala prav na raz. Lepo mora biti tu v lepem vremenu, ko se ti razkrije vsa navpičnost Travnikove stene. Dež naju je močil še in še. Sproti sem morala ožemati vrv, da ne bi bila pretežka. Ogrela sva se in kmalu priplezala do ključnega mesta, kjer jih je že precej zgrešilo smer. Obšla sva previse 200 m pod vrhom, še pet raztežajev po lažjem svetu in Boro je zavriskal na grebenu. Sestop je bil v začetku malo neroden. Boro je na srečo poznal prehode, a v taki megli je potreben tudi čut za orientacijo. Mračilo se je že, a bivaka se nisva več bala, saj sva imela baterijo. Hoja po grebenih se je strahotno vlekla. Končno sva zagledala luč pred Tičarico in ob desetih sva se že grela v Erjavčevi koči, srečna, ker sva z dobro voljo premagala težave.

Doživetje nekega dne

Marjan Lačen

Hladno septembrsko jutro naju kaj hitro spravi iz postelje. Tiho, da ne bi motila sladkega sna prijatelju na trdih pogradih, pobeleva svoje stvari ter po prstih zapustiva sobo. Mrak je še, ko stopiva iz koč. S strahom se ozirava proti strmi steni Male Raduhe. V tej temi in tišini se nama zdi še bolj mogočna in vabljava kot kdajkoli poprej.

Prebujajoči se soj dneva s škrlatom pokriva vrhove. Svita se. Svetloba rase. Bližnji in daljni vrhovi zarumenijo v zarji vzhajajočega sonca. Skozi špranjo v sedlu posije ozek pramen sončnih žarkov. Kakor da bi se sramoval svoje nežnosti in nebogljenosti, nežno tipa po skalah v steni nad nama. Počasi, poč za počjo, previs za previsom, odkriva njene skrivnosti. Boji se noči, boji se razgaliti vso skrivnost in lepoto stene naenkrat; kot da bi vedel, da ga opazuje nekdo, ki moti tišino njegovega krajljestva.

Krinka noči, krinka skrivnosti se odkrije. Vse okrog naju zaživi, vse se veseli življenja. Stena nad nama, vžgana od sončnih žarkov, gori v temno rdeči in nato v vedno svetlejših barvah. Koliko lepote je v tem kamnitem svetu! Viharniki okrog naju šepetajo in prepevajo večno neizpeto pesem velike Narave. Milijoni lesketajočih se biserov jutranje rose, prelivajoče se v travnih bilkah, nama slepijo oči. Vsak izmed biserov ima svoj sijaj: vsi pa so združeni v mavrične barve s prelestnim nadahom. Vonj cvetočega vresja in gorskega pelina nama draži nosnice in naju opija z mamljivo lepoto.

Nad dremavimi dolinami pa še ležita megla in mrak. Temni smrekovi gozdovi in široke poljane so zavite v sivino. Želiva jim zašepetati, kako lepo je tu. Na pomoč nama priskoči sonce, razsvetli gozdove, bele kmečke hiše in kašte, pokrite z rumenkastimi šitlji. Vse je tiho. Kdaj pa kdaj sveži jutranji veter prinese iz doline zvonkljanje krav in ovac. Burno nama bije prekipevajoče srce.

Dan je premagal noč! Kakor začarana strmiva v sonce. Ne gledava ga z očmi starodavnika, ki je videl v njem božanstvo, niti z očmi biologa, ki vidi v njem vir življenja. Z očmi preprostega človeka, željnega lepote in uživanja.

Celodnevno plezanje je za nama. Obstanem.

Ogromna temno rdeča krogla poljublja ostre vršace Karavank. Sonce tone na obzorju. Vse, kar sva zjutraj doživela, se ponavlja. Kako hitro mine dan!

Ostane žareče nebo, žarkov zadnji pozdrav. Postaja vse tišji in končno v mraku zamre. Nebesni svod se poslavlja od sinje modrine. Na skrajnem obzorju, na mestu zahoda še opazim teman odtенок vijolične barve. Tema ovije v svoje pajčolane vrhove, grape in gozdove. Viharniki ne šepetajo več tako močno, ptičje petje se pritaji, vresje ne diši tako močno, še

studenec drugače žubori. Spev temnih smrekovih gozdov pa še dolgo odmeva v nastajajočo noč. Kdo bi preštel vso množico lesketajočih teles na nebu!

Tiho, da ne zbudiva zasanjanih macesnov in smrek, stopava proti koči — iz narave, iz življenja v življenje med ljudi — iz občasnega, zaželenega življenja v miru in tišini v vsakdanjo nujnost.

Bilo je jutro... bil je večer... pravzaprav kakor vsak drugi, vendar pa eden tistih redkih, ki jih človek spravi v spomin za vselej.

Trento 1966

Tine Orel

Petnajst jeseni je izžarelo v Dolomitih, odkar se je starodavno mesto Trento, mesto cerkvenega koncila, ki se je vršil ob zarji novega veka z namenom, da ohrani čim več teme srednjega veka, odločilo, da vsako leto skliče alpiniste iz vsega sveta in ob planinski filmski žetvi pokaže, kaj je v tekočih filmskih planinskih in raziskovalnih zapisih dobrega, kaj trajne vrednosti, kaj pa pleve, ki jih odpihne veter minljivosti, čim se pojavijo. Jugoslavija in posebej Slovenija se v Trentu ni kaj prida predstavila. Pred leti je bil tu Kunaverjev filmski zapis, poleg njega v prvih letih festivala še eden. L. 1964 smo poslali 17 planinskih fotografij, pa niso našle priznanja pri rešetanju sprejemne komisije — žirije. V 15 letih smo bili morda petkrat gostje festivala, to pa je tudi bilo vse.

Letos je direkcija festivala povabila poleg PZS tudi dr. ing. Fr. Avčina na mednarodno srečanje alpinistov in na vse prireditve festivala.

To jesen med kolodvorom in Dantejevim spomenikom v Trentu spet ni zavihrala jugoslovanska zastava. Kakor smo zapisali l. 1964, lahko brez strahu zapišemo tudi letos: Škoda! Lahko bi se samo s tem, kar imamo, dostojno uveljavili v svetovni konkurenci. Če ne v planinskem filmskem zapisu, pa vsaj v raziskovalnem. Kdor pozna dva naša dokumentarca o jelenovem roku na Pohorju in o medvedu na Velebitu, bo temu pritrtil. Dremlje pa kar naprej naša planinska kamera. In če spregovori, se ji žal zelo zatika.

Enajst filmov iz vzhodnih držav

Žirija je v konkurenco sprejela 30 filmov, največ seveda italijanskih (11), Anglija, Avstrija, Bolgarija in Kanada so dale po en film, Francija 5, ČSSR 3, Poljska 5, ZDA 3, SZ 2 in Švica 2. Med tridesetimi filmi jih je bilo torej kar 11 iz socialističnih držav.

O vseh filmih ne morem poročati, ker niti Avčin niti jaz nisva imela časa, da bi bila na festivalu navzoča ves teden. V sredo zvečer je bil med štirimi filmi najbolj ogleda vreden poljski »Katastrofa v gorach«, filmska risanka, storjena malce po povojnem zapadnjaškem smučarskem humorju, pristréna in užitna za staro in mlado, da je pomenila pravi odmor ob filmskih reportažah o akumulacijskem jezeru Akasombo v Gani, o Alpah v Wyomingu pa tudi o pevskem zboru SAT (Societa alpinisti Tridentini), čeprav je slednji z alpskimi vižami in domačimi obrazi tudi postregel z mičnejšo predvsem pa pestrejšo, bolj živo snovjo. Naslednji dan je bil na vrsti nemški film o Gangapurni. Posnel ga je Hauserjev sodelavec (o ekspediciji smo pisali) Erich Reismüller, trajal je 85 minut, kar je mnogo preveč za film, ki ni nastajal pod roko režiserja in nima umetniško pisanega scenarija. Kaj pomaga še tako dobra tehnika in izdelava, če pa utruja, ker nič bistveno novega ne pove in ne more povedati. Še manj je filmsko uspel Beppo Ponte s filmom o planinski favni. Film ni ustrezal niti po zamisli niti po tehniki, bil je le neurejen in nesistematičen sprehod kamerinih oči po nacionalnem parku.

Isti dan zvečer je bil posrečen film »Luna«, ki ga je posnel P. Kluščancev (SZ). Trajal je 50 minut, bil zelo poučen, poljudnoznanstven in za konec še utopičen, saj je povedel gledalce v čas, ko bo zemljanom luna dajala dodatni življenjski prostor. Spadal je v kategorijo raziskovalnega filma in v tej pokazal nekaj novih prijemov, vendar ne tako, da bi spričo žive aktualnosti podlegel senzaciji ali propagandi.

Bognerjevemu filmu je žalostno spremstvo ponudila bela smrt, saj je pobrala kar dva sodelavca, od katerih je bila ena — Henebergerjeva — avstrijska smučarska zvezda. Willy Bogner je filmu dal naslov »Sky-faszination« in bil pri predstavi navzoč sam z mnogimi prijatelji. Filmu je treba priznati dovršeno snemanje gorske scene, domiselnost in tehnično brezhibnost, manjka pa mu vsebine. Je le nekaka ekshibicija vodeče smučarske šole, nekak balet na smučeh, s fotogenično preračunanimi kostumi in s koščkom humorja, ki pa ni prav nič svež. Le del filma, tisti, ki kaže Valleé Blanche po scenariju spominja na nekdanje tigre na smučeh iz Trenkerjevih in Lantschnerjevih časov. Nikjer ni prave bele opojnosti, filma se drži hrušč in praznota turistične industrije.

Večer so zaključili Francozi s filmom »Anatomie d'une première«, ki nas je prestavil čez Saharo v Djenun in tam v steno, ki bi jo lahko našli tudi v Dolomitih. Tu sta Berar-

dini in Mazeaud, dva simpatična francoska asa, pred Ertaudovo kamero odplesala svoj »Marche VI +« z vsemi rekviziti: s pisanimi nylonskimi vrvmi raznih premerov, s šopi aluminijastih stremen in svežnji vseh vrst klinov za pasom in plezanjem čez strehe, skratka bila je šolska ponazoritev moderne VI + plezarije, pa tudi nič več. Človeku bi moral zastajati dih. Če mu ne, ali pomeni to, da se je ta svet odčaral s tehnično šaro do kraja? Film je bil zvočen, barvno in tehnično dovršen, Ertaud je tudi z njim dokazal, da si tu Francozi vodstva ne dajo jemati.

V petek ni bil slab začetek. Barrie Mc Lean, ameriški režiser, nas je popeljal na morje okoli Islandije, kjer je posnel izbruh vulkana Surtsey. Po sredi Atlantika teče podmorski greben, iz katerega je doslej prišlo do treh velikih izbruhov, enkrat na jugu, pred leti blizu Kanarskih otokov, nato pa se je Hades odprl blizu Islandije in tu izmetal za cel otok žarečega materiala, ki ga je morje sproti gasilo in ga sprejelo kot novo nastalo otoško kopnino. Kamera je ujela prizore, ki se lahko kosajo s filmom, ki je pred leti polnil dvorane po vsem planetu in ga je avtor Tazieff imenoval »Sestanek s hudičem«. Nato so Kanadčani predstavili v filmu slabo povezano zbirko dokumentov o Henryju Larsenu, Nemci pa zavrteli dokument o delu svojih oceanologov v Indijskem oceanu. Ladja, ki jim služi, imenuje se »Meteor«, je pravzaprav kompleksni inštitut za geofiziko, meteorologijo, ihtiologijo itd.

V večernih urah istega dne smo pospremili poljske speleologe v Jaskinio, nato pa Čeha na Hindukuš. Čehi tu niso odnesli samo 17 oroških lavoric, ki so jih pobrali na vrhovih med 5000 do blizu 7000 m, marveč je Bedřich Roger v 33 minutah nasnoval tudi kvalitetno filmsko kroniko vzpona na enega od vrhov. Vodja ing. Šedivy bo o tem prišel tudi k nam predavat, na kar ljubitelje takih predavanj že zdaj opozarjamo. Režiser se je držal prave mere, imel pa je tudi bistro oko in okus, tako da ta film lahko šteje mo med tiste, ki gredo za francosko avantgardo. Treba je reči, da danes ni več lahko, s takim dokumentarcem gledalca pritegniti, prevzeti ali prepričati. Kalup je tu: ladja, železnica, kamion, malo folklore ali revščine po vaseh, nosači, morebiti še šerpe, groh, pragozd ali pušča, baza, nato pa sneg, tabori, zadnjih 2000 m. Če se fotograf in montažer do sem nista izkazala, je priložnost samo še tu med seraki, zasipi, zameti, zastrugi, pečinami, grebeni, razi in stenami. Tu šele kamera za zmerom upodobí, kaj se človek upa in kako to zmore. No, Čehu se je to tako posrečilo, da dvorana ni mogla zatajiti pristnosti svojega priznanja.

Manj sreče so imeli Bolgari z gozdarskim filmom »Po patia na gorata«, ki nam je 10 minut razkazoval širono zelenino gozda in njegove detajle od nižin do višin, kjer svoje korenine krčevito vije in razpleta ruševje, burje.

Sledil je italijanski etnografski film iz Valsassine, ki je posrečeno zajel delo, običaje in

razvedrilo gorjanske vasi. Ura je šla čez polnoč, ko smo ponovno priznali, da Francozi za zdaj še nimajo konkurence. Za konec je namreč navzoči Marcel Ichac pokazal še neurejeno kopijo filma »Le conquérant de l'inutile«. Naslov je vzel iz knjige, ki jo je malo pred svojo tragično smrtjo izdal Lionel Terray (o njej smo v naši knjižni rubriki že poročali). Film je antologija Terrayjevih filmov z biografskim uvodom. Kakšen alpski mušketir je bil to! Vreden je, da dobi poleg filmskega še literaren spomenik, taka osebnost je to bil, na planinskem področju pravi koncentrat zgodovinske volje povojne Francije, da si na svetu spet pridobi mesto velesile.

V soboto popoldne so zavrteli še tri filme, eden je govoril o Peruju, dva o Afriki. Zvečer so bili razglašeni rezultati, potem ko je pol ure zanosno govoril o pomenu planinstva za gospodarstvo, kulturo in vzgojo minister za promet in pošto Spagnoli, medtem ko se je minister Corona opravičil. Žirija, v kateri je socialistične države zastopal Čeh dr. Arnošt Černik, je prvo nagrado podelila italijanskemu filmu »Con noi è la neve«, drugo nemškemu filmu o Alaski, tretjo je dobila Amerika za himalajski film, zatem sta se zvrstila kar dva italijanska filma, na šesto mesto je prišel češki Hindukuš, na deveto švicarski film o gorskih poteh, na deseto pa nemški raziskovalni film o Indijskem oceanu. Posebno nagrado je dobila Poljska za vse filme, na enajstem mestu pa je obstal Ertaudov film o anatomiji prvenstvene ture. Sledele so izredne nagrade. RTV je za najboljši film ocenila Ertaudov film, kinematografiji je bil najbolj všeč ameriški o Wyomingu, dr. Wyss-Dunant pa je v imenu UIAA odlikoval francoski film o Lionelu Terrayu. Darilo je prevzela Terrayeva vdova.

Pri delitvi nagrad je bil navzoč tudi poljski kulturni ataše v Rimu.

Slovesnost je povzdignila izredno velika udeležba publike.

Zaključek: Zagata sodobnega planinskega filma ni predrta. Verjetno v tej smeri tudi ni prehoda ne napredka. Brez kvalitetnih scenarijev in strokovne režije kriza najbrž ne bo premagana. A kdo bo pisal scenarije in kako? Ali bomo poklicali nazaj čase, ko smo gledali Trenkerja, začarani kakor v kavbojke? Grmada dokumentarčnega blaga raste, kmalu ne bomo videli čez.

Človek in narava

Trentski festival si skuša utrditi svojo funkcijo tudi z obravnavanjem temeljnih vprašanj, ki tako ali drugače zadevajo planinstvo. Letos sta bili na dnevnem redu dve »tavole ronde«. Na prvi se je v četrtek ves dan govorilo o zaščiti in ohranitvi narave. Uvodno besedo je imel rimski docent prof. Valerio Giacomini, ki je izhajal iz teze, da je odnos človeka do narave sicer klasična tema filo-

zofske misli pa tudi — in danes še bolj — stvar vse človeške skupnosti, ki so z njo povezani težki in pereči problemi. Varstvo narave ni samo obramba naravnega sveta, marveč je problem »prebivanja«, vprašanje, kako si bo človek uredil svoje prebivališče, svoj dom. Ta vidik so doslej premalo ali nič upoštevali ekologi, kaj šele najbolj odgovorni, ki odločajo o velikih spremembah na planetu. Problem seže od hišnega praga vse do velikih kontinentalnih in interkontinentalnih načrtov. Ni jasno določeno, kaj je treba zavarovati in ohraniti, ni znanstvenih kriterijev za to, ni trdno določenih metod in ne učinkovitih ukrepov, kaj šele sankcij. Vsak načrt, ki računa z večjim posegom v naravo, je treba razčleniti glede na ožje in širše področje, vsako posebej, saj noben zakon ne more zajeti vsega, kar je pri tem treba. Stroga ekološka in biološka analiza vseh takih pojavov še ni vse, treba je stvar prestreti tudi z vidika humanosti, treba je ogromno vzgojnega dela, preusmeriti se v ekologijo, odpraviti barbarski odnos množic do narave, zatreti privatne apetite v urbanizmu, naravnati napačno navdušenje za turistične vrednote in javnem mnenju itd.

Kaj storiti spričo vseh teh makroproblemov, ko dan za dnem tišče in silijo k rešitvi tisočeri drobni problemi? Življenje tu ne mara počakati niti za hip. Treba se je pač pobotati s tem in iskatičasne rešitve v varstveni dejavnosti, v njeni aktualizaciji, v začasni strpnosti, da bi rešili, kar se še rešiti da. Predvsem pa vzgajati, prosvetljevati in pripraviti čim boljše postave, ki bodo onemogočale vsaj prehude zlorabe.

Giacominijeva izvajanja so podprli z izredno živahno diskusijo znani italijanski prirodoslovci dr. Pedrotti, Fenaroli, prof. Videsott in prof. Viali, popoldne pa se je razgovor razburkal v polemiko, kar ni nič čudnega spričo tega, da aktivisti in strokovnjaki za varstvo narave ob nerazumevanju javnosti prav lahko izgubljajo živce. Prenaseljenost dežele in prava hipertrofija naravnih pogojev za razvoj turizma postavlja italijanske konservatorje narave pred hujše naloge, kakor so baje bile Heraklejeve.

Razvoj tehnike in svoboda v alpinizmu

Naslednji dan je festivalska direkcija določila za VIII. mednarodno srečanje alpinistov in v tem okviru za simpozij, ki ga je pripravil dr. Guido Tonella, dolgoletni planinski časnikar iz Ženeve. Na lanskem srečanju alpinistov v Trentu se je pri razgovoru »Zakaj je človeku potrebna hoja v gore«, pokazalo, da se alpinisti razhajajo v vprašanju o uporabi tehničnih sredstev, da se vedno znova razpihava spor med »očeti in sinovi«, med klasičnim alpinizmom, ki se drži določenih načel glede tehničnih sredstev in ideologije, in modernim, ki je zoper vsako dogmo, ki vidi v alpinizmu predvsem manifestacijo svobode in ki obenem zatrjuje očetom, naj vendarle zaupajo v mla-

dino, da ne bo zašla s prave poti. Tema za l. 1966 se je torej glasila: Ali sme alpinist brez ozira na vse izbirati način in sredstva, s katerimi se podaja v steno?

Razume se, da popolne svobode ni in je ne more biti. Razgovor naj bi odločil, do kakšne mere naj se svoboda omeji.

Ali naj sprejme sovjetsko kategorizacijo alpinistov in »dirigiranje« v ture po diplomah in spričevalih? Ali je prava pot nekje na sredi med sovjetskimi metodami in zapadno »anarhijo«? Ali pa kažejo pot naprej saški »normativisti« v Elbsandsteinu, katerih načela tudi niso nobena novost v zgodovini alpinizma? Strogi predpisi o številu klinov; klin bodi samo varovalno sredstvo, ne pa sredstvo za napredovanje v steni; število klinov za prvopristopnika, število klinov za ponavljalca, ali niso o vsem tem in podobnem že večkrat razmišljali v zapadni Evropi ob Preussu in Dilferju, ob Welzenbachu in Cassinu, ob Comiciju in še ob tem in onem? Tonella v svojem referatu sicer ni vsiljeval odločitve, navajal pa je nekaj dejstev, ki močno govore zoper adekvatnost uporabljenih sredstev v Eigerju 1966, in pribil, da neke norme morajo biti, da bi z anarhizmom grešili zoper duha alpinizma, čeprav drži, da je uporaba tehnike utemeljena z uspehom po starem načelu: La raison est dans l'action. Omenil je tudi reševalski problem, ki je poleti l. 1966 tako drastično stopil pred svetovno javnost v Chamonixu predvsem, kar zadeva tveganje, plačilo, zavarovanje in druge ne kaj prida urejene zadeve, ki se pojavljajo posebno takrat, kadar se v akciji spogledata poklicni vodniški alpinizem s prostovoljnim, amaterskim, ki mu ne gre za kruh, ampak le zato, da se razživi in uveljavi v tej »utile folia«, v tem koristnem nesmislu, kakor nekateri, ki ne razumejo ali pa nočejo razumeti alpinizma, ta pojav imenujejo.

Razgovor se je v glavnem vrstil okoli problema, ki jih je načel Guido Tonella. Dvorana prirodoslovnega muzeja v Trentu je bila nabito polna in opremljena — to velja povedati — za razred višje kot prejšnji dan za konservatorje — poskrbljeno je bilo za istočasno prevajanje na tri jezike, za vsakršno snemanje, saj je Trento v VIII. srečanju alpinistov združilo dobršen del najboljših alpinistov osmih narodov in posadilo v isto klop osebnosti, o katerih piše svet že dvajset let in več, take, o katerih bo morda pisal prihodnjih deset, in take, o katerih ne bo pisal, biti pa morajo zraven kot sopotniki in obveščevalci.

Bil je zares zanimiv zbor ljudi, ki na takem srečanju izgube radij gloriole, ki jih obdaja zaradi njihovih dejanj v gorah, in se v svojem »civilu« sučejo včasih nerodno, vselej pa izžarevajo navdušenje za stvar, ki so se ji zapisali z ognjem mladosti in ji služijo s treznim premislekom zrelih let, iščoč ji globlji smisel za človeka in družbo.

Naš diskutant France Avčin, alpinist in smučar, ki ima v Evropi lep ugled tudi zaradi svojih izumov, s katerimi je pomagal na svet marsikaki občutni tehnični izboljšavi, je zastopal svoje in naše stališče. Tako avditorij

kakor pokrajinsko dnevno časopisje mu je upravičeno posvetilo nadpovprečno pozornost. Njegova diskusija, ki jo je podal v francoščini, je bila naslednja:

Če govorimo o alpinizmu, se vsak poskus poenotenja, vsaka uzakonitev in vsaka analiza ideologije razbija ob raznici starega pregovora: *Quot capita tot sententiae*. Tudi tukajšnji lanski razgovor o temi »Zakaj alpinizem« je temu dokaz. Vedno mi je pri srcu hudo, če naletim na poskuse razčlenjevanja alpinizma. Spominja me na vivisekcijo stvari, ki jo imam najraje. Kakor da bi hotel kdo prerezati na dvoje izvoljenko svojega srca, da bi pogledal, kaj je znotraj tega, kar je tako ljubezni vredno! Ko vemo vse o tem, kar ljubimo, ne ljubimo več tako zelo ali pa sploh ne več. Mislim, da se med vsemi definicijami pravega alpinizma vsaki zmoti izogne samo Kugyjeva: »Weil ich muss!« Hodil je v gore, ker je moral, nagonska želja ga je gnala gor.

Vsak alpinist pa ne obiskuje gora iz tako čistih razlogov. Vsaj dve vrsti povsem nasprotnih jih poznamo: Prvi hodijo gor vse svoje življenje, kakor pač morejo, drugi pa prihajajo kot meteorji in zablešče na alpinističnem nebu — za nekaj hipov. Dosegli so svoj namen, za katerim jih žene »lakota po blagu«. Ne izbirajo sredstev, samo da ga dosežejo.

Če bomo kdaj uspeli priti do kategorizacije alpinistov, do moralnega kodeksa, se na to že lahko opremo: Neposredno ali posredno okoriščanje ne bi smelo imeti svojega mesta v čistem alpinizmu.

Morala in čast pa sta zelo široka pojma in verjetno bomo naleteli na nepremagljive težave, če bomo hoteli določiti moralne zapovedi za alpiniste. Utegne biti tako kot pri lovu, kjer je človeški atavizem najbolj očiten: Kar je glede na ideologijo lova zločin v najbolj razvitih državah, je drugod dovoljeno in v navadi. Naj navedem dva primera: V Franciji sem videl, da streljajo na jelena, to veličastno žival, z debelimi šibrami, kar je nepojmljivo in se pri nas v Sloveniji in po vsej severni Evropi kaznuje kot hudodelstvo; medtem ko smo včeraj prav tu govorili o varstvu, oz. o ohranitvi narave z izbranimi besedami, so nedaleč od tu na trgu v Trentu prodajali gospodinjam mrtve ptičke pevce — gli ucelletti.

Dve merili in to povsod: eno pridigamo in poslušati moramo, kar se pridiga, kar pa se dela, ne bi smeli videti. Zal je tako s politiko, z religijami, v vseh človeških dejavnostih, pa tudi v alpinizmu.

Kljub temu pa bi lahko poskusili izdelati nekaj splošnih moralnih načel, ki naj veljajo v pravem nepopačenem alpinizmu; ta načela naj bi zbliževala zapadni anarhizem in vzhodni kolektivizem, pri čemer naj bi normativizem nekaterih dežel (npr. Elbsandsteingebiet) služil kot most. Na primer:

— spoštovati in ohraniti je treba svobodno odločanje v alpinizmu kot pravico osebnosti;
— onemogočiti je treba razvrednotenje in osiromašenje alpinizma;

— priznati je treba, da svoboda ni anarhija, ampak spoznana nujnost, da ima torej svoje meje;

— treba je biti obziren do alpinističnih pozitivnih izročil in obenem imeti smisel za napredek;

— ekspedicijam v Alpah ni utemeljen, ker ga ne opravičujejo objektivne razmere;

— tehnični napredek ne gre zavirati ali ustavljati, vendar upoštevajmo: »Ne quid nimis«; est modus in rebus«; s topovi ne pobijajmo komarja, ne odpirajmo si smeri s strojnico, ki bi nabijala steno s klini itd. V tem smislu prodor skozi Eiger ne more biti alpinistično dejanje. Če pa vzamemo namesto palice v roke dober cepin, če namesto konopljene vrvi uporabimo nylonsko, smo naredili le kvantitetni skok, jasno glede na varovanje. Smer Johna Harlina v Eigerju pa bi lahko ocenili kot menjavo v kvaliteti. Sicer pa se o tem lahko pogovorimo!

Naj nadaljujem:

— treba je priti na vrh z lastnimi nogami. Če te na vrh Comolungme postavi helikopter, še ne boš alpinist;

— prvenstvena smer se dela od spodaj navzgor; ne gre zabijati kline z vrha stene navzdol;

— opremo za turo je treba prenašati na lastnem hrbtu. Zgled: Sovjetske naveze, ki se ravna po latinskem pregovoru: »Omnia mea mecum porto«.

— svedrovec ne bomo vrtali tam, kjer je možno priti brez njih itd., itd.

To je nekaj elementov »omejene« svobode, ki bi utegnili tvoriti temelj častnega zakonika za zdravi alpinizem. Morali bomo najti še druge in pri tem prisluhniti mladini, edinemu poroku za svetovni napredek, ne da bi pri tem upoštevali njene spodsrske, katerih smo krivi predvsem mi odrasli.

Trideset diskutantov

Delovni predsednik »tavole ronde« — okrogle mize — je bil delavni in zelo spretni publicist dr. Piero Nava, znano ime v CAI. Prijavilo se mu je 30 diskutantov, zato je vsakomur odredil po pet minut. Seveda je bilo tu mnogo zgovornih ljudi, nekateri pa so se zadovoljili tudi s pičlo minuto.

Prvi je dobil besedo Jörg Lehne, ki ga bralci rubrike Razgled po svetu dobro poznajo, saj o njem poročamo od l. 1957, ko je s tremi tovariši preplezal saško smer v Cinah in z njo odprl novo stopnico v razvoju ekstremizma. Nastopil je pravzaprav z »očitno spovedjo« in izjavil, da v direttissimi Johna Harlina v Eigerju pozimi 1966 ni zagrešil nobene nešportnega dejanja, da se je vsa ekipa posluževala »dovoljenih, adekvatnih« sredstev. Vrvi da so pritrdili kot »izhod za silo«, ne pa za to, da bi si varovali hrbet, zaradi varnega umika iz stene. Ekspedicija da je trajala toliko časa zaradi vremena. Njegov nadaljnji confiteor je bil nekam jezuitski. Po fait accompli, ki ga zdaj gleda in ocenjuje svetovna

alpinistična javnost, je lahko izjavljati, da etične in športne norme v gorah morajo biti in da so jih tudi v zimski direktissimi v Eigerju povsem upoštevali. Ko je namen dosežen, človek kaj rad olepšuje in opravičuje sredstva, s katerim ga je dosegel.

Kljub njegovi izjavi pa se razgovor ni razpletel predvsem o Eigerju, ampak bolj v načelnih dimenzijah, čeprav sta nastopila še dva moža iz Eigerja 1966: beatnik Dougal Haston, ki je podprl Lehneja s trditvami, da so hoteli izsiliti direktissimo, ki pa s klasičnimi sredstvi ni izvedljiva, zato so opravičljive tudi pritrjene vrvi, sicer pa da je z omejitvami svobode v gorah težko, ker ni ne kontrole ne sankcij, ter Golikow, ki s svojim odgovorom Mariu Fantinu iz Aoste ni bil kos. Fantin je namreč hotel slišati od eigerjevcev 1966, kaj bo, če pride ekspedicijem v Alpah v navado. Golikow je le ponovil Lehnejevo opravičilo, da so se za ekspedicijem odločili, ker drugače pač v Eigerju ne gre.

Ostali diskutanti so hoteli predvsem odgovoriti na stara vprašanja o svobodi v gorah in njenih omejitvah, o dovoljenih in nedovoljenih tehničnih sredstvih in o vzgoji alpinistov. Heckmair, mož iz Eigerja 1938, iz naveze, ki je prva preplezala severno steno te razvpite gore (Harrer, Heckmair, Kasperek in Vörg), je menil, da normativov od zunaj ni mogoče vsiliti, vsak alpinist se mora priboriti do njih sam in se po njih ravnati. Cassin, »pajak« iz Lecca, nekdanji enfant terrible v svetovnem alpinizmu, veliki mož iz Grandes Jorasses, je dejal: »V gore hodimo iz ljubezni do njih, zato hodi vsak, kakor hoče in more, saj gre v gore pripravljen«.

Temperamentno in zavzeto je nastopil Pierre Mazeaud, eden od vodilnih francoskih alpinistov v zadnjih 15 letih: Alpinizem je najplemenitejši šport, zato ne sme v razvoju zaostati, zato mora posegati po novih tehničnih sredstvih, ki pa jih je treba prav in primerno glede na objektivne težave izbirati. V tej izbiri je izraz svobode. Normative bo težko uveljaviti, ker ni sankcij, ni publike, ni sodniškega zbora. Biti pa morajo, ker alpinizem ni samo šport, ampak tudi stvar etike in filozofije. Mazeauda je dopolnil Armando Aste, že dolga leta viden dolomitski plezalec: Ne gre toliko za dejanje samo kot za motive dejanja. Če so amoralni, je tudi dejanje dvomljive vrednosti. Tehnika sama dejanje manj razvrednoti kot nameni, ki jih alpinist z neko storitvijo ima.

Skoro vsi diskutanti so odklonili sovjetsko kategorizacijo alpinistov, med njimi najsrditeljeje Toni Hiebeler, ki je dejal, da ga že samo vprašanje o tem razburja in pretresa. Rešitev vidi v preventivi, v vzgoji alpinistov, ki da je v Nemčiji in Avstriji skoraj ni, nekaj več pa v Franciji. Odgovoril mu je dr. Arnošt Černik, češ da je treba upoštevati razmere, iz katerih je sovjetski alpinizem zrasel in v katerih še zdaj živi. Glede uporabe tehnike v gorah je menil, da vsako pretiravanje ogroža alpinizem kot pojav. Kaj bo tedaj, ko bo v Alpah zmanj-

kalo problemov? Ali ne bo pravi prerod alpinizma prav tedaj, ko se bomo od pretirane tehnike odločili spet za klasične metode, eks-tremne pa prepustili pešiči najboljših? V obrambo anarhizma je nato eksplodiral Beppi Pellegrinon, češ vse to prerekanje je odveč, mi mladi smo za svobodo povsod, v politiki, v religiji, kaj šele v gorah. Domačin Bertone je to popravljaj in zavrgel Eiger 1966, češ da se je ekipa posluževala neadekvatnih sredstev, zagovarjal omejeno svobodo, obenem pa se je izrekel zoper »dirigirani« alpinizem á la SZ. Pellegrinomu je priskočil na pomoč mladi Avstrijec Spitzenstätter, ki je utemeljeval popolno svobodo, češ da alpinizem ni šport, kakor so drugi športi, da je pri reševanju v gorah odveč govoriti o nevarnostih za tiste, ki rešujejo, saj delajo to iz navdušenja, iz gorečnosti in je to samo del njihovega delovanja v gorah. Tržaški alpinist Dalla Porta Xidas je povzegal diskutante in ugotovil, da je že prav, če se veliko govori o teh problemih, saj o stvari, ki jo imamo radi, navadno ne molčimo. Glede tehnike ne gre za rabo, ampak za zlorabo. Rabiti jo moramo, o tem ni dvoma, ne smemo pa »superartificirati«.

Minimalne omejitve ne bi bilo težko določiti. Sicer pa nima smisla »dirigirati« alpinizma, ker bi to pomenilo prestavljati običajno vsakdanje življenje v gore, to je delati prav tisto, česar v gorah gotovo ne iščemo. Gore res niso beg iz življenja, so pa vrnitev v naravo, kjer naj človek »najde samega sebe« in se prav s tem razvedri in okrepi. Globlje je v problem posegel Piero Rossi, vpliven planinski publiciste iz Belluna. Alpinizem je stvar osebnosti, izraz iracionalnih človeških potreb. Ker pa je človek član družbe, se tudi v gorah ne more znebiti odgovornosti in moralnih norm. Ko govorimo o tehniki, ne sežigajmo čarovnic, bodimo strpni in pomislimo na široki diapazon alpinizma, ki naj koristi čim več ljudem, ne samo pešiči, vrhunskemu razredu. Spor med mladimi in starimi je pravzaprav nepotreben, saj stari v storitvah mladih znova ožive, ko najdejo v njih same sebe in svojo ustvarjalno preteklost.

V istem smislu je preprosto govoril znani plezalec in oskrbnik Bruno Detassis, za njim Cosimo Zappelli, ki je zadnja leta edini plezal z Bonattijem, Robert Paragot, eden s francoskega vrha zadnjih 15 let, Michel Darbellay, prvi samohodec iz Eigerjeve severne stene, Mario Fantin in Michel Vaucher, znani ženevski plezalec, ki je pred mikrofon stopil s svojo ženo Yvette (spoznali smo jo pred leti pod imenom Attinger). Yvette Vaucher je obenem z Loulou Boulaz, znamenito plezalko, ki ima za seboj Point Walker in Himalajo, zastopala ženski alpinizem. Skromna Boulaz je s svojim prispevkom k nazorom o tehniki v gorah žela nedeljeno priznanje.

Diskusijo sta povzemala Giuseppe Mazzotti in dr. Piero Nava, ki je ugotovil konstruktivnost razprave in v glavnem složnost glede svobode v gorah, ki je nujna prav tako kot njena omejitve.

VILÉM HECKEL je v zadnjih letih postal fotograf svetovnega slovesa. Njegova lanska fotografjska žetev je bila v vzhodnem Wakhanu v vzhodnem delu Hindukuša. Fotograf sam se je povzpел na štiri šesttisočake in prišel tako do izrednih panoram in detajlov. Delal je s kamerami velikega formata: Rolei, Hasselbad in Linhof. Fotografiral je samo v času, ko so njegovi tovariši, 13 po številu, počivali, večkrat ob najbolj neusmiljenem samozatajevanju. Njegov plen znaša 5000 posnetkov, 4000 črnobelih in 1000 barvnih. Panorama, ki jo je posnel z vrha Koh-e-James 6160 m, je v svojem žanru izjemna. Fotograf je s severa proti jugu zajel 30 km dolgo gorsko verigo okoli ledenika Jsmurč, ki je v sredi slike. To je slika, ob kateri se človek lahko samo uči.

ROMUNSKA EKSPEDICIJA NA EVEREST bo gotovo senzacija leta 1967. Romuni so debitanti v Himalaji, po vojni skoro ni bilo slišati o alpinizmu v Karpatih. Romuni kanijo naskočiti streho sveta z juga, jo prekoračiti in se spustiti z nje na sever. Za ta veliki načrt so dobili vzpodbudo pri ameriški ekspediciji 1963, ki je dosegla Everest po zapadnem grebenu, sestopila pa po jugovzhodnem. Romuni bodo posneli celovečerni širokotračni film in napisali o vzponu knjigo. Svet jih bo gotovo spremljal z velikim zanimanjem.

AQUAFORTE-NYLTEST, veliko ime za novo vrsto nylona, ki je svoj test imenitno prestala na Gangapurni, cilju nemške himalajske ekspedicije leta 1965. Anoraki, vrhnje hlače, nahrbtniki, vrhnji čevlji in prevleka za spalne vreče vseh članov ekspedicije so bili iz tega aquaforte-nyltesta in se upirali vsakemu trganju ves čas ekspedicije. Če so ga dajali v dve biti, v dve gube, se je uprl tudi najhujšemu mrazu v snežnih metežih. Ima torej vse kvalitete: greje, se ne premoči, se ne trga, v njem se lahko diha, torej za alpiniste material, ki pomeni velik napredek himalajske opreme pa tudi opreme za dež in sneg na vsaki večji turi.

SOVJETSKA ZVEZA ODPIRA KAVKAZ, če sodimo potem, da so konec aprila 1966 v Moskvi sedli za zeleno mizo Ferdinand Kropf in Hellmut Schöner na eni strani, na drugi pa predsednik in sekretar sovjetske alpinistične zveze Aleksander Borovikov in Mihail Anufrikov. Kropf in Schöner sta z nemške strani pač poklicana za polaganje mostu. Navzoč je bil tudi »Inturist«, ki sta ga zastopala Žilnij in Novikov. Sovjetska potovalna agencija se je namreč branila alpinistov, češ da odgo-

varja za življenje gostov. To sta Nemca zlahka izpodbila, češ da odgovornost pri nesreči alpinista je za »Inturist« prav tolikšna, kakor če se ponesreči avtomobilist. Sklenjeno je bilo, da se bodo nemški turisti ravnali po nasvetih sovjetskih inštruktorjev in da bodo spoštovali kontrolni rok, po katerem se v SZ avtomatično sproži reševalna akcija. »Inturist« na Kavkazu še nima veliko prenočitvenih kapacitet. V Itkolu v dolini Baksan v vznožju Elbrusa so zgradili hotel I. razreda, podoben je v Teberdi v Zapadnem Kavkazu, turističnega razreda hotel pa je v Dombajski Poljani. Inturist je prevzel rezervacije tudi za zavetišče »Prijut 11« v višini 4000 m pod Elbrusom. Ker se glase na polni pension, izdajajo hoteli tudi proviant za ture.

Prvo nemško skupino za Kavkaz je od 16. julija do 6. avgusta organizirala münchenška športna hiša Schuster. Startali so z letalom z Dunaja preko Kijeve v Mineralne Vode, kjer je centralni kavkaški aerodrom.

INTERVALSKI TRENING za alpiniste in planince priporoča Yves A. Salembier, če z leti zapazijo, da jim na turah zmanjkujeta sape. Pljuča in srce morajo dobro delovati, če hočemo zdržati napore na turi in ne biti v nadlego tistim, ki imajo manj let in boljše kondicijo. Intervalni trening ni nič novega, atletika ga pozna že dve desetletji, če ne več. Salembier priporoča sredi tedna, najbolje v četrtek, to je dva dni pred weekendom, 5. min. teka v prosti naravi zgodaj zjutraj, nato odmor, pa spet tek. Ko to ne dela več težav, naj štiridesetletnik teče 10 minut, počiva 5 minut s tem, da hodi, nato spet teče 10 minut. Pri tem ni važna hitrost, gre za to, da se zdrži. Ta »cross country« je toliko več vreden, čim pestrejši je relief sveta, po katerem alpinist teče. Dobro je, če se po takem treningu ne nalokaš vode. S takim treningom se ohranja pa tudi večja kapaciteta pljuč in srca. Ne pozabimo, da je srce mišica in da je njena uporabnost in ravnovesje v urejeni vaji, s katero se pospešuje njen ritem in večja sistolični krvni val, kar je spet v zvezi z metabolijo in delom drugih mišic. Seveda je važno vedeti, kje so meje pri utrjevanju srca z vajo, treba je previdno bdeti nad to fiziologijo. Srčni ritem ne sme preko 150 udarcev pri teku, po 5 min. pa se mora umiriti pri 80, po 15 do 20 minut pa se mora uravnati na svoji normalni. Paul Durand je l. 1959 zapisal: Človek, ki zdrži tek 5 km, se lahko brez skrbi loti ture, ki traja 12 ur nepretrgane hoje. Vsaka lokalna mišica terja od srca tem manj, čim bolj je prilagojeno za delo, ki se od nje terja. Salembier zato priporoča z bremenom na hrbtu tek po 5 ur skupaj, breme

pa naj bo vsak dan težje, večje; počenši s 40 kg naj narašča v 2 do 3 mesecih, če se ta trening opravi vsaj dvakrat na teden. Breme se lahko prenaša na roke, s hrbta na prsi, da pridobivajo druge skupine mišic. Za utrjevanje mišic na nogah je dobro dvigati bremena s tal (npr. hlodov, plovov). Važno je krepiti prste z odpiranjem in zapiranjem pesti, do 100 gibov na dan, izrabiti vsakdanje gibanje po stopnicah, delati počepe na eni nogi. »Če boste to redno delali, utrujenost po turi ne bo mučna, ampak pobuda za novo turo.«

SAMIVEL, francoski publicist, filmar in velik ljubitelj prvobitne narave, je napisal »komande« narodnega parka Vanoise za obiskovalce. Objavili so jih v glasilih, ki opominjajo k zaščiti narave, v premislek, za navdih in za akcijo. Naj nekatere Samivelove teze navedemo: Narodni park štiti pred nevednostjo in surovostjo skupne dobrine in lepote; prijatelji narodnega parka so zaščitniki življenja, prijatelji napredka in miru, športniki, umetniki, znanstveniki; v narodnem parku je prostor, čist zrak, tišina, kraljestvo čistih zarij in živali, vsega, kar vam manjka v mestih, vse to vam čuva narodni park. Svobodne vode, svobodni ljudje. Tu se začenja dežela svobode, svobode, v kateri se človek prav ponaša; nevedneži ne čislajo narave, mislijo, da so veliki, če jo onečašajo, ne vedo pa, da se maščuje; črpajte iz zaklada višin, a tako, da ostane tudi za druge; kdor je slab, se boji daljav in širjav; bedak ne ceni tišine. Odprite oči in ušesa, zaprite svoje transistorje. Ne delajte hrupa, ne kričite, stran z motorji. Poslušajte glasbo gora! Pravi čudeži so zastoj, hoja bistri možgane in pripravlja veselje. Zakopljite skrbi in konzervne škatle. Razumen obiskovalec ne pušča za seboj nobenih sledov, ne čečka, ne dela škode ne nereda, ne pušča odpadkov. Masten papir je vižitka neotesanca. Naberite si lepih spominov, ne trgajte pa rož, ne ruvajate rastlin! Uničevalec gozdov je slab državljani. Kdor razdira gnezda, prazni nebo, dela zemljo neplodno. Sovražnik živali: sovražnik življenja — sovražnik bodočnosti. Okličite mir plašnim živalim, ne motite jih pri njihovem početju, pustite jih, da bodo razveseljevale tudi vaše otroke. Tu je prepovedan lov, samo s kamero lahko lovite — slike. Ne prižigajte ognja nepremišljeno, ne taborite kjerkoli.

Narodni park je veliki vrt Francije in je tudi vaša osebna dediščina. Sprejmite z dobro voljo ta povelja in čuvajte ga tudi vi pred suroveži in telebani!

O PLAZOVIIH je strokovno pisal v La Montagne et alpinisme (1966/2) tudi znani francoski strokovnjak Pierre Henry, član

redakcije te ugledne francoske alpinistične revije. Pri članku je sodeloval tudi Jean Rivolieu. V francoski reviji se o lavinologiji doslej ni pisalo, če ne štejem razprave Švicarja Andréja Rocha v l. 1958. Henry je članek pisal pod dojmom lavinološkega seminarja, ki ga je lani priredila Union Nationale des Centres de Montagne v Val d' Isère. Članek opremljajo in ponazarjajo sijajni posnetki različnih vrst plazov. Bistveno novega mimo vsega, kar se je zadnja tri leta pisalo v krogih IKAR, iz članka ne izvemo. Morda je značilna za francoske gorske reševalske kroge izrazita volja, da se pospešijo vsi naporji za modernizacijo reševanja v plazovih z naprednejšimi detektorji. Vse kaže, da se Francozi za napredek reševalske službe v plazovju samostojno naprezajo. Najbrž se jim zde metode IKAR prepočasne.

SINJA POČ je ime ekstremni poč i v Južnih Karpatih, ki jo ocenjujejo s VI +. Najbrž ni visoka, saj so jo poleti 1965 romunski plezalci ponovili v 4 urah. Na poletni alpinadi v Bucegih je preplezalo nekaj težkih smeri 15 navez, pri čemer so prvo mesto odnesli člani kluba Armata Brašov. Tekmovali so na 12 raztežajih, za vsako napako so odbili kazensko točko. V koči Pastera v Bucegih so lani odprli alpinistično šolo, ki bo delala več mesecev na leto. Alpinizem postaja v Rumuniji vedno bolj popularen. Verjetno bomo o rumunskih plezalcih kmalu kaj slišali tudi drugod, ne samo v rodnih Krpatih.

ENAJST KOČ imajo Poljaki v Visoki Tatry. Koče imajo po 100 do 200 postelj in so v oskrbi PTTK (Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego). Oskrbniki prejemajo plačo, zato po osmi uri ne točijo pijač. Koče so sicer dobro oskrbovane, vse je preračunano na množični obisk. Nočitev stane od 15 do 80 zloty (od 600 do 3000 din). Člani PTTK imajo pravico do popusta šele po petih letih članstva, kar pomeni, da mora, kdor računa na popust, pokazati vendarle nekaj zvestobe planinstvu. Inozemski člani ne morejo imeti popusta. Oba predpisa sta vredna premisleka.

1200 KILOPONDV je norma za vrvi, ki so jo določili strokovnjaki pri komisiji UIAA, v kateri je med osmorico tudi naš Avčin. 1200 kilopondov (12 000 newtonov)! Če bi zdržala več, to ne pomeni, da je boljša. Vrv bi že zdržala, ne zdržal pa bi plezalec in najbrž tudi ne klin in ne vponka. Žal tega dejstva alpinistična publika še ni sprejela. Rado se zgodi, da tudi športni magazini ponujajo močnejše vrvi, češ, vzemite raje to, ki zdrži 2000 kg, vas bo bolje varovala.

Dve turi v Visokih Turah

Franci Ekar

PO PALLAVICINIJEVEM ŽLEBU NA GROSSLOCKNER

V temi se spuščamo na Pasterco. Zazdaj smo samo še trije. Ostali so še v koči; urejajo si opremo in ostalo za vzpon. Ledenik je zalit s snegom, tako da so ledeniške razpoke popolnoma zadelane, sneg pa je toliko osrenjen, da se ne udara.

V svitanju naletimo na sledi, ki držé do bivaka. Stopinje so še danes tudi do pol metra globoke.

Pri prehodu z ledenika v strmino se prikažejo na oni strani še ostali. Posebno Mitji se mudi, saj nas kaj kmalu ujame.

Vrh Velikega Zvonarja osvetljujejo že sončni žarki. Pridemo do serakov, ki podpirajo veliko ledeno ploščo — vstop v Pallavicinijev žleb. Pravkar se pred žlebom pojavijo tri naveze. Če se prištejemo mednje mi, bo danes imel Pallavicinijev žleb zares rekorden obisk. Po grebenčku dosežemo kopno granitno mizo, na kateri stoji bivak.

Smo v udobnem in prostornem bivaku za osem oseb. Od tod je najboljšé izhodišče za smeri v zapadni strani Grosslocknerja.

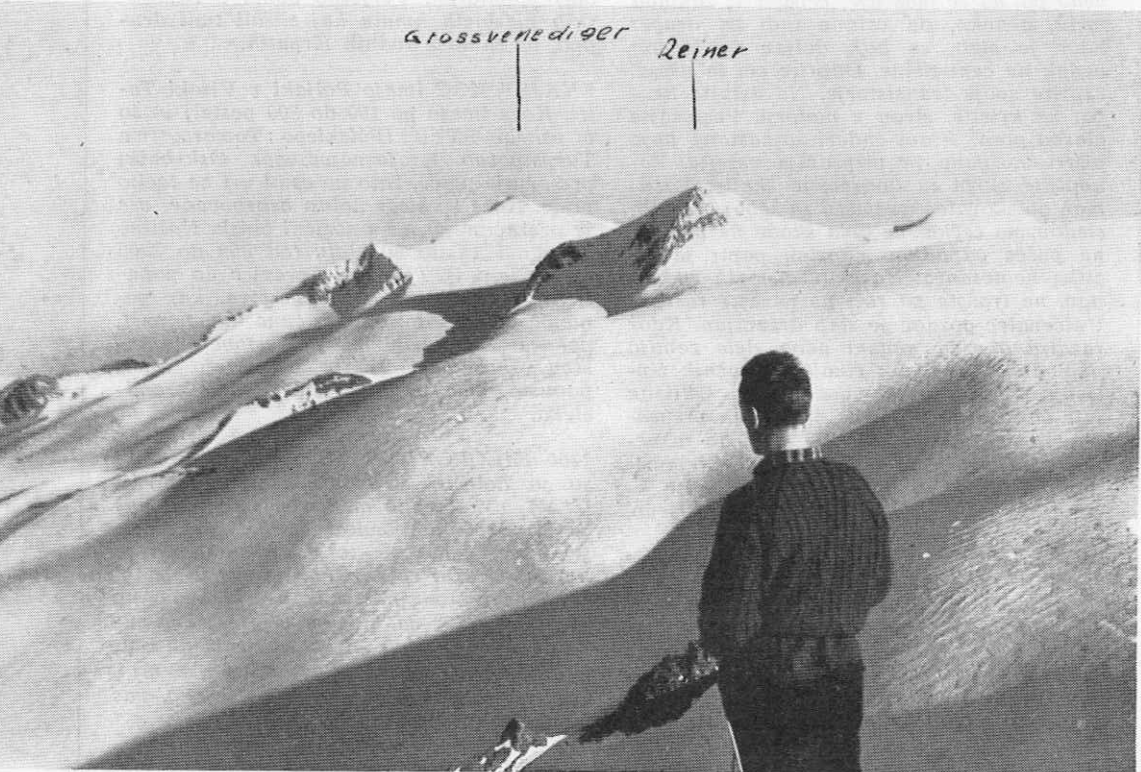
Milan je neučakan in že hiti proti obrobní poči Pallavicinijevega žleba v zapadni steni Grossglocknerja. Bivak zapustijo še Iztok, Mišo, Stane, Jože.

Naveza Milan in Jože napreduje po strmém snežišču. Mišo in Stane pravkar prestopata prag na vstopu. Nad vrati sva še midva. Vrv nabereva v zanke in dve tretjini smeri tako preplezamo.

V vrhnjem delu zaledenelega žlebu zagledamo ponovno gornike, ki smo jih videli ob svitu pri vstopu. Napredujejo počasneje, ker se varujejo. Prva naša naveza jih kmalu ujame. Milan

Smučišča v Visokih Turah

Foto F. Ekar

je v izredni formi, saj kar teče mimo njih. V gornjem delu, koder je žleb najbolj strm, je tudi led pošteno trd. Ni pa nobenih posebnih težav, razen fizičnih, kajti žleb prehoditi na prednjih zobeh dvanajsterk le ni lahko. Morda je tudi navezovanje za kakega posebneža nepotrebno.

Nad nami, na grebenu zagledamo stativ, na katerem je pritrjena kamera. Kasneje zvmemo, da so filmali celoten vzpon.

Žleb se postopoma zožuje. Strmina za nekaj stopinj popusti. Kratka prečka v desno, v skale pokrite s snegom in požledom. Navezi pred nama sta že na vrhu. Prva celo že sestopa. Sva pač zadnja, nobenega ni za nama. Vse kaže, da je 6 naših ostalo kar na bivaku. Iztok se spoprime še z zadnjo dolžino vzpona.

S SMUČMI NA REINER IN GROSSVENEDIGER

1. maj 1966

V ranem jutru zapuščamo Slovenijo. V Lienzu se ustavimo. Zvoki pihal prihajajo z vseh strani. Na glavnem trgu pa je zbrana ogromna množica ljudi. Z rdečimi nageljni na prsih pridemo do zadnje avtomobilske postaje v Hinterbichlu.

Johanneshütte je še zaprta. Treba bo pohiteti, da pridemo do zgornje kočice Defregger, od katere so nam zaupali ključce.

Skozi škripajoča vrata vstopimo v prijetno sobico. Bencinski kuhalniki tekmujejo, kdo bo delal z večjim kaloričnim izkoristkom.

2. maj

Z Reinerja se spustim nazaj na plan pod vrhom Venedigerja. Istočasno se prikažejo Janez, Lojze, Jože in Peter. Navdušuje nas spust nekdanjega smučarskega prvaka Jamnika, ki se nam bliža v elegantnem stilu in drznih zavojih. Sprašujemo se, kako je zašel med alpiniste. Po vsej verjetnosti sta k temu pripomogla njegova skromnost in idealizem.

S smučmi na ramenih se spoprimeemo z zadnjimi metri Venedigerja. Vidi se precej bliže, kot je v resnici. Po tričetrturtni hoji stojimo na njegovem vrhu.

Smučiči si navežemo kar na vrhu. Ozek in malce zračen grebenček prav nič ne moti, kdo bi tod smučič nosil!

Sliši se le drsenje smučič, vriskanje, izraz radosti nad sijajno smuko. Do kočice Defregger smo vozili slabih dvajset minut.

3. maj

V mraku v troje zapuščamo kočico. Mudi se nam, ker ne vemo, koliko časa bomo porabili za vzpon po severnem grebenu na Weisspitze. Sneg je ledeno trd. Robniki prijemljejo slabo. Po nekaj kilometrih bočnega drsenja se znajdem na izredno strmem pobočju. Tomaž mi od spodaj vprije, naj se vrnem nekoliko nazaj, da je sneg mehkejši. Med tem zdrsim še nekaj metrov naprej in že sem na ledeni strmi plošči. Odletim preko ledu. Po naključju se mi zapiči palica, se ukrivi, toda drsenje se le ustavi. Ogledujem se, če sem cel. Vse je še kar v redu, razen hlač.

Ob sončnem vzhodu stojimo na sedlu, kjer je vstop v severni greben. Dereze odlično prijemljejo. V grebenu ni posebnih težav. Zvrsti se nekaj granitnih odlomov, ki pa po težavnosti ne presegajo IV.

Sestopamo po zapadni steni — po ozebniku. Moramo nazaj v sedlo po smučič. Po dveh urah plezanja in sestopanja si ponovno navezujemo smučič.

Zdajci smo sredi fantastične vožnje. V taki brzini dobiš občutek, da si v avionu.

Pod vrhom Reinerja

Foto F. Ekar

V Centralnih Alpah (Haute Route)

Danilo Škerbinek

Veriga Kaiserja se niza pred menoj.

Kako rad bi zlezl še kam na te vršace, pa kaj, ko je pred nami druga, še vabljevsja tura.

V Wörglu, kakih 70 km od kraja, kjer sva prenočila, naju pričakuje še tretji udeleženec ture Herman. Nato pričenjamo dolgo pot, ki nas vodi preko Vorarlberga čez Švico v Francijo.

Tonijev VW kombi požira kilometre, sam pa komaj utegnem registrirati podobe krajev Vaduz, Luzern, Bern in še številnih drugih.

Ob obali Ženevskega jezera hitimo proti jugu mestecu Martignyju nasproti. Na parkirnem prostoru nasproti železniške postaje parkiramo naše vozilo, še zadnjič skupno pregledamo našo prtljago, jo povežemo, kajti zaradi številnih vreč in svežnjev se nahrbtniki že zdavnaj ne dajo več zapirati, in se vkrcamo na vlak.

Strma železniška proga proti Vallorcini povzroča, da mestoma kar drsim iz sedeža. Kratko srečanje s francoskimi cariniki in že se vozimo proti prestolnici francoskega alpinizma — Chamonixu.

V Argentièru, dober streljaj pred Chamonixom, izstopimo. Pretovorimo se na žičnico za Lognan.

Z izkaznico gorskega vodnika, ki sem jo na slepo srečo pokazal, sem dobil brezplačno vozovnico. Kar 6 frankov je ostalo v žepu. Ko sem se zanj zahvalil, je prodajalka izustila lep slovenski »prosim!«

Povedala mi je, da je bila že v Kranjski gori, na Bledu in celo na domačem mi Pohorju.

Smo v koči Argentière. Pravi Babilon je. Skoraj vsi bodo jutri šli na krajše ture v okolico, krona izleta pa bo, kot so pripovedovali, spust s smučmi po vsem ledeniku Argentière do doline. Vmes je tudi par alpinističnih navez, ki se bodo poizkusile v okoliških stenah, in mi trije.

Haute Route, ca. 170 km prečenja Centralnih Alp od zapada na vzhod, od Chamonixa do Zermatta in Saas Feea, je pred mano.

S Tonijem sva se pred meseci prav po naključju spoznala. Za novo leto mi je z voščilom navrgel predlog, da se mu priključim na njegovi turi po Centralnih Alpah. Potem ko sva že dvakrat preložila rok odhoda zaradi slabega vremena in mojih nesrečnih izpitov,

ko sta naju zaradi neustreznih datumov zapustila še moj klubski tovariš in nek Švicar, sva se končno sešla na Tirolskem.

In sedaj smo tu, na pragu ture.

Sredi noči vstanemo. Oprtam 30 kg na hrbet. K sreči teče Haute Route tako, da omogoča vsake dva do tri dni nabave nove hrane in ostalega.

Dokler je bila strmina takšna, da je dovoljevala hojo s smučmi, opremljenimi s »cucki«, je še kar šlo, ko pa sem privezal na nahrbtnik še smučī, znane po tem, da so precej masivne, so bile moje hodulje obremenjene z dodatnimi 9 kg. To pa je zame, ki nisem rojen šerpa, bilo kljub pripravam prve dni kar precej.

Na sedlu Chardonnnet odložimo težke nahrbtnike in smučī ter se z lažjo prtljago in plezalno opremo podamo v severovzhodni greben Chardonneta in na vrh 3688 m visok.

Ko sestopamo s sedla, puščamo za seboj francosko mejo. A to ni važno.

Prečkamo vrh ledenika Saleina, nato pa se v vročini vzpnemo na sedlo istega imena.

Po opoldanskem počitku se vzpnemo še na Pic d'Orny, nato pa se spustimo v prelepo dolino d'Arpette.

Spust do Champexa je bil plačilo za jutranjo pot in napor.

Proti koncu se je dogajalo, da sem se ustavljal tu in tam ter si želel, da bi bilo klanca konec.

V Orsiriesu si nakupimo brašna, ki nam je pošel.

Prepeljemo se še do Bourga St. Pierre. Z našim vozilom prispe sem še trop drugih turistov. Ker smo slutili, da nas čaka v prihodnjih dneh še precej napora, smo si želeli prespati v posteljah.

Šele po dolgih pogajanjih v francoščini, ki je nihče med nami ne zna, se nas nekje »usmilijo«.

Kot trije krošnjariji se motovilimo po ozkih in slabo razsvetljenih uličicah med značilnimi švicarskimi bajticami, hlevi ter kupi gnoja proti robu naselja in dalje v hrib. Pot nas vodi v pogorje Grand Combina.

Šele dopoldne tega dne dosežemo zatrep doline med Mt. Combin in Mt. Velan.

Sneg je precej mehak in prava sreča, da imam smučī, saj bi sicer gazil daleč nad kolena. Menjaje se utiramo v snežno strmino našo gaz in se v ključih dvigamo. Smučarske palice so nam v zlato pomoč.

Bivak Valsorey je eden tistih, o katerih sem doslej le slišal. Je zgled racionalne porabe prostora pa tudi urejenosti.

Preden smo se spravili spat, smo sestavili obračun za uporabo bivaka, izračunane franke smo dali v posebej za to pripravljene vrečke, jih zalepili in vrgli v nabiralnik.

Raztežaj za raztežajem lezemo navzgor proti sedlu du Meitin. Slišati je le škrtanje derez v zmrzlo pobočje.

Po kratkem postanku na sedlu se odločimo, da se kljub megli podamo v zapadni greben Combina.

Toni, mož stare alpinistične vzgoje in šole, sicer pa človek številnih izkušenj, ki si jih

je nabral v predvojnih vzponih v Grandes Jorasses, treh himalajskih ekspedicijah pred in po vojni, ekspediciji v Novo Zelandijo in Rocky Mountains, nama je bil s Hermanom za mentorja pri najinem alpinističnem delu. Po povratku smo iz sedla Meitin prečkali po-bočje Combina na plato Couloir.

Križarjenje s smučkami med ledeniški raz-pokami in seraki smo skusili, ko smo prečkali ledenik d'Otemma. Vreme se je kisalo in tako smo že precejšen del poti do koč Vignettes napredovali le ob pomoči skice poti in kom-pasa.

Mar bomo morali naš načrt skrajšati? Tako smo se spraševali naslednje jutro ob pogledu na vreme. Namesto proti Zermattu smo se čez dan odpravili le na Pic d'Arolla (3796 m). Ob vzponu nam je nagajalo izredno močno bleš-čanje sonca, pod vrhom pa ga je zamenjal močan veter z metežem in mrazom. Mraz je bil tolikšen, da je enemu od Švicarjev kar razneslo grelno vrečko.

Naslednji dan se po ledeniku, polnem lede-niških razpok, vzpenjamo proti sedlu Evêque. Preden smo prispeli, nas je zopet zajel vihar, mraz in megla. Tolazili smo se, da vsaj megla kmalu mine. Jeli smo se spuščati na ledenik Arolla. Vreme pa je postajalo vedno bolj uporno. Napredovanje v takšnem bi bilo pro-blematično.

Težilo pa nas je še nekaj drugega, posebno mene. Nevračunan počitek v koči Vignettes mi je skrčil zalogo hrane na minimum. Obroki so se razlikovali le po dolžini špagetov.

Zato smo sklenili, čeprav neradi, da se obr-nemo. Tudi pot nazaj ni bila lahka.

S kompasoma smo odmerjali azimute, z vrvmi pa dolžine ter po polževo lezli iz sedla Evê-que nazaj na ledenik du Collon.

Čim preje, čim preje v dolino! Ko se je vid-ljivost zboljšala na 10 do 15 metrov, smo sestopanje še pospešili.

Vreme je odganjalo vsako misel na to, da bi čakali na lepše vreme. Treba je bilo v dolino, prekiniti je bilo treba turo potem, ko smo presmučali 95 km.

Otrplih nog in praznih nahrbtnikov smo se spustili v Arollo in od tod v Sion, cvetoči pom-ladi naproti.

Avstrijski zvezni kancler dr. Josef Klaus v Julijskih Alpah

Zvezni kancler sosednje republike Avstrije, dr. Josef Klaus, je bil dne 3. avgusta 1966 na zasebnem obisku v Sloveniji. Ker je dober planinec, je — tako kot že lani avgusta, ko je bil v spremstvu predsednika Planinske zveze Jugoslavije dr. Marijana Breclja na

Velem polju in na vrhu Triglava — tudi letos želel spoznati nov predel Julijskih Alp. Zanimale so ga predvsem goré, ki jih je v neposredni soseščini često videval iz svoje rodne Ziljske doline.

Tako se je v spremstvu svojega nečaka, svo-jega sekretarja dr. Paraka ter prvega sekre-tarja naše ambasade na Dunaju Snoja naj-prej ustavil v novem Tičarjevem domu na Vršiču, kjer so ga pozdravili in mu želeli dobrodošlico član Izvršnega sveta Slovenije Drago Flis, predsednik Planinske zveze Slo-venije dr. Miha Potočnik in predsednik PD Jesenice Maks Dimnik. Vkljub meglenemu jutru so se gostje z domačini povzpeli naj-prej na Rupe in na Sleme, kjer so se kakor nalašč megle v soncu razkadile, tako da je visoki planinski gost lahko z velikim navdu-šenjem in hvalo občudoval panoramo vseh ponosnih vrhov, ki obdajajo našo čudovito Planico. Posebno Jalovec se je v nenehnih spremembah valujoče megle in sončnega mo-drega neba v nepozabni predstavi ponosno razkazal v vseh svojih dimenzijah in plastič-nosti.

Na nadaljnji poti se je zvezni kancler ustavil pri Kugyjevem spomeniku, pri izviru in Ko-ritih Soče, v Bovcu, v Klužah in na pokopa-lišču v prvi svetovni vojni padlih v Logu pod Mangrtom. Ob koči pod Mangrtom ga je pričakal in pozdravil predsednik Izvršnega sveta Slovenije Janko Smole pa tudi nekaj slučaj-nih planincev iz raznih dežel, ki so zelo odobraval, ko so zvedeli, da se v naši skupini kot aktiven planinec nahaja ministrski pred-sednik sosednje avstrijske republike. Družba se je kljub popoldanski uri in megli povzpela po novi »slovenski« poti na vrh Mangrta, vrnila pa se je po stari poti do koč, kjer je bilo ob pravem planinskem razpoloženju v prijazni travnati konti kosilo na prostem. Po kosilu so si gostje na povabilo predsednika PZS in prijaznih oskrbnikov ogledali še notranjost planinske koč in tam nadvse neprisiljeno pokramljali še dobro urico in več. Že v poznem večeru se je nato prijetna družba razšla na Predelu.

Avstrijski zvezni kancler dr. Klaus je pokazal veliko zanimanja tudi za vprašanja obmej-nega turizma in še posebej obmejnega planinstva v Karavankah in Savinjskih Alpah. Izjavil je, da bo močno podprl prizadevanja za sprostitev in za sklenitev ustreznih med-državnih dogovorov. Še posebej pa je pred-sedniku Planinske zveze Slovenije ob tej pri-ložnosti — s posebnim poudarkom, da ne misli laskati ali izrekati le vljudnostnih fraz — poudaril, da so že lani in letos spet nanj naredile močan vtis naše planinske koč in domovi, način njihovega oskrbovanja ter red in snaga v njih, naša odlično vzdrževana in

markirana planinska pota, predvsem pa zelo disciplinirani planinci, ki se vedejo zelo dostojno in vzgojeno tako po kočah kot tudi med potjo, ob srečanjih. Ker je na svojih dolgoletnih planinskih potih videl in obiskal že veliko gora po Evropi, smo te odkritosrčne pohvale res lahko veseli.

Zvezni kancler je obljubil, da bo prihodnje leto, če bo le količkaj mogel, spet prišel v Julijske Alpe, najraje na Škrlatico.

Po vrnitvi na Dunaj je dr. Klaus v zahvali predsedniku PZS dr. Potočniku med drugim napisal tudi tole: »Moj obisk v Julijskih Alpah mi ni znova predočil samo čudovitega in romantičnega gorskega sveta, temveč je dragoceno obogatil tudi znanje o deželi in ljudeh v Sloveniji: Končno Vam smem še enkrat od srca čestitati k dosežkom, ki jih je slovenska planinska zveza doprinesla pri odkrivanju Julijcev in o katerih sem se lahko osebno prepričal. Na tej poti želim tudi v bodoče še veliko uspehov!«

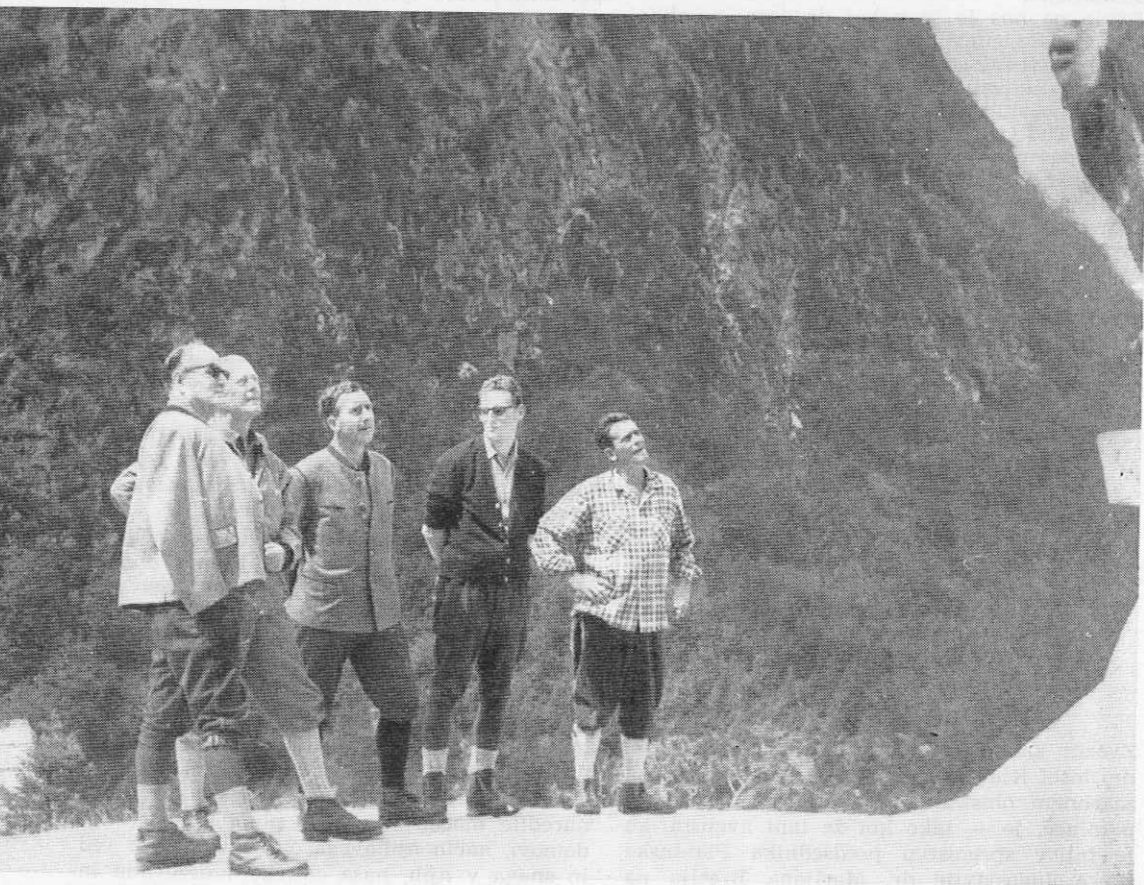
Taki prijateljski obiski so nam vedno dobrodošli!

Ljubljana, 5. 10. 1966.

dr. M. P.

Graham T. Brown (1882—1965) je bil po poklicu zdravnik, nazadnje profesor filozofije, sicer pa med angleškimi alpinisti znana osebnost, čeprav ne spada med pionirske zvezde. Bil je skromen kakor Purtscheller, vendar z jasnimi cilji tudi v gorah, predvsem v Mt. Blancu, njegovi gorski domovini. Leta 1927 je s Smythom preplezal Sentinelle Rouge in s tem dobil svetovno ime. Leto nato je tudi s Smythom opravil Route Major. Nato je kot prvi prišel na 5242 m visoki Mt. Foraker na Alaski v družbi z Amerikancem Charlesom A. Houstonom, preplezal z vodnikom Binerjem in Gravenom vzhodno steno Nordenda, se udeležil ekspedice na Nanda Devi, v kateri sta Odell in Tilman prišla na vrh, in poskusil priti na vrh Mašerbruma. Napisal je knjigo »Brenva«, za 100 letnico angleškega AC pa »The first Ascent of Mt. Blanc«. Od leta 1949 do leta 1954 je bil urednik glasila AC Alpine Journal. Z njim je lani legel v grob eden od najvidnejših angleških alpinistov klasične dobe.

Pri Kugyjevem spomeniku v Trenti (prvi od leve dr. J. Klaus, drugi od leve dr. M. Potočnik, na skrajni desni član IS SRS Drago Flis).

O PLAZOVIH NIČ NOVEGA,
PONOVI TI PA JE TREBA

Za ravnanje v plazju reševalne službe bistveno nič novega ne svetujemo, sem in tja se k starim napotkom stisne kaka nova niansa. Avstrijska GRS, gotovo več desetletij vodilna na svetu, je lani izdala naslednje nasvete smučarjem:

Preventiva je najvažnejša. Ne hodi v nevarnost! Tudi moderna sredstva za iskanje ne spremenite tega načela. Človek zdrži pri življenju brez dihanja le tri minute, le 10 % zasutih 2 uri ostane živih.

Lavinska meteorološka služba daje le splošen pregled, na krajevne razmere se ne ozira. Vesten smučar se bo torej informiral o lokalnih snežnih razmerah pri krajevni lavinski komisiji, smučarski šoli, pri žičnici in njenem personalu, pri gorskih vodnikih, oskrbnikih in reševalcih, pa tudi pri lovcih in hribovskih kmetih.

Pri aktualni nevarnosti se ne podajaj na turo, tudi na povratek ne, če ni proge, ki bi bila varna pred plazovi.

Po zaprtih progah ali cestah ne vozi.

Ne hodi na turo, ne da poveš, kam in kod greš in kdaj se name-ravaš vrniti.

Ne podcenjuj ture, izberi njej primerne tovariše, ki ji bodo po kondiciji in izkušnjah kos.

Ce pride do vremenskega preobrata, do nenadne nevarnosti plazov, če eden tovarišev omaguje, je treba obrniti. Ne bodi nečimern. Ne hodi sam v samotne kraje. Če pride do nesreče, bo po tebi. V opremi se ne ravnaj po modi, glej na smotrnost opreme in obleke. Dobra vetrovka pomeni v snežnem viharju, v bivaku ali plazju več kot še tako »šikana« tesna bluza. Vezi morajo biti take, da se brez težav znebiš smučí, sicer ti izkopljejo hladni grob.

Lavinsko vrvico imej v smučarski palici. Tudi zvito sondo imej pri roki, ne v nahrbtniku.

Pouči se dobro o bistvenih stvareh iz lavinologije. Nevarnost, ki jo

poznaš, je manjša. Plaz se sproži, če je teža snega večja od njegove kohezije, torej če dolgo sneži, po odjugi, po dežju, po sončnih dneh, če snežno plast preseka smučka, divjad ali človek. Najraje se plaz sproži na gladkih neporaslih ali slabo porastlih površinah z naklono od 28–42°. Pod dvajsetimi stopinjami se plaz ne sproži več. Nad 45 stopinjami pa ne drži noben sneg več. Če več dni sneži, je vsak nagib nad 20 stopinj nevaren, smučar naj ostane doma. Nov sneg se prej usede pri sončnem vremenu kakor pri mrzlem. Posebno nevaren je nov sneg pri nizkih temperaturah, tedaj grozi pršni plaz. Odjuga naredi nevarna vsa pobočja. Do 12 ure mora biti vsake ture konec, če je tako vreme. Smučarji ponavadi sami sprožijo plaz in to pri solidnem vremenu. Ne računajo z zameti, zastrugi in zasipi, v katerih veter nakopiči sneg, pri lepem vremenu pa se v teh snežnih kopicah napravi prazen prostor, postanejo vegaste in se sprožijo pri najmanjšem pretresu. Kloža, ki nastane na takem kupu snega, je prej znamenje nevarnosti kot pa jamstvo za trdno stopinjo. Kložast sneg je skoraj vselej nevaren za plaz. Preden stopiš na nevarno pobočje, zrahljaj vezi, vzemi roke iz zank na palicah, pripravi lavinsko vrvico, zberi se in pripravi se za nevarnost tudi duševno, da te strah v primeru nezgode ne ohromi. Najboljši naj gre na čelu, v sredini naj gredo šibkejši, zadnji naj bo spet izkušen.

Nevarna pobočja jemlji pri vzponu ali pri sestopu v vpadnici. Če pri vzponu ne gre s smučmi, z njimi na rame. Pri tem dušaj samo na varnih mestih: na grebenih, na spihanem, na kopnih skalah ali pri drevesu. Razmaki med smučarji se ravnajo po terenu. Važno je, v ogroženem svetu samo po ena oseba! Vsi udeleženci ture morajo dobro opazovati drug drugega. V primeru nesreče je to izredno važno za odkrivanje zasedega. Prečenjé strmih odstavkov se mora začeti z višine povprek, nikoli s hojo vkreber, ker gre za to, da se strmina hitro premaga. Če je smučar v gornjem delu strmine, ima maso plazju pod seboj, plaz ga ali ne bo zasul ali pa bo ostal blizu površja plazju. Strmino prečkati posamič, tudi če je tu stara utrta gaz! Gaz zdrži eno samo osebo, spust čez take strmine je treba opraviti po mož-

nosti brez smukov, ki jih terjajo smučki liki.

Ce plaz koga zasuje, je treba znamenovati, kje ga je zgrabilo, kje je v plazju izgubil, kje se je plaz ustavil. Prostor iskanja se tako zoži, to pa je za reševanje zelo važno. Važno tudi za reševalsko prizadevanje tovarišev na turi, s katerim je treba začeti takoj, saj reševalno moštvo redko kdaj pride pravočasno.

Najprej je treba plaz natančno pregledati, morda je kje zunaj snega del opreme, vrvica, morda klic izpod snežne odeje na pomoč. Nato se začne sondiranje s palicami, eden pa teče na pomoč. Če je en sam zunaj plazju, naj sondira kvečjemu eno uro, nato naj odrine po pomoč.

Ce ponesrečenca izkopljejo, je treba najprej očistiti dihalne kanale z metodo usta na usta ali usta na nos, vse dokler ne oživi ali se ne ugotovi, da je boj s smrtjo nesmiseln. Ogrevanje izkopenega je nujno. Rešenec spada čimprej v zdravniško oskrbo in ga ne smemo prepustiti samemu sebi. Smrtonosni šok lahko nastopi še po nekaj urah ali celo dneh.

Smučar, ki ga zgrabi plaz, naj poskuša ubežati na rob plazju in zdrveti naravnost navzdol. Če to ni mogoče, naj odvrže smučí, nahrbtnik in naj v plaz zaplava. Čim bolj pasiven je človek v plazju, tem globlje ga zakoplje. (Kdor je bil že v plazju, bo verjel, da je vse to možno storiti, to je, da je časa dovolj, če je le mirnega premisleka zadosti!) Ko se plaz ustavi, naj zasuti stisne pesti pred usta, da si oskrbi vsaj nekaj dihalnega prostora.

Kdor ostane pod plazom pri zavesti, naj bo miren, da varčuje s kisikom. Na pomoč naj kliče le, če zasliši stopinje. Najnevarnejši moment v snežnem grobu je »strah za prostor«, hipna klavstromanija, ki lahko povzroči srčni šok. Sredstvo zoper to je samo avtugesstija, da bo rešitev zanesljivo prišla.

Ce je smučar v svojem snežnem grobu izgubil orientacijo, je treba vedeti, da slina v kakršnem koli položaju telesa teče vedno navzdol k zemlji in da je torej površina plazju v nasprotni smeri. To je važno tedaj, če je ponesrečenec ostal blizu površine plazju in se utegne v močjo sam polagoma izkopati.

to

Koroški planinci v Kobaridu (gl. str. 482)

OB 60-LETNICI GREGORČIČEVE SMRTI

Okoli 10 000 ljudi iz vseh krajev Slovenije, s Tržaškega, z Goriškega in iz Beneške Slovenije se je 11. sept. t. l. zbralo na Vrsnem, rojstnem kraju pesnika Simona Gregorčiča, da so se udeležili slovesnosti ob otvoritvi muzeja, posvečenega »goriškemu slavčku«, in zbora Gregorčičeve brigade, ob 60-letnici smrti pesnika, ob 25-letnici upora proti okupatorju in ob 70-letnici planinstva na Goriškem.

Navzoči so bili visoki kulturni in politični predstavniki Slovenije in zamejstva; med njimi so bili sekretar CK ZKS Viktor Avbelj in Albert Jakopič, podpredsednik IS SRS Beno Zupančič, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, pisatelj France Jaka Avšič, podpredsednik skupščine SR Slovenije dr. Marijan Breclj, predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, podpredsednik PZS Fedor Košir, dr. France Koblar, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze iz Trsta Boris Race, predsed-

nik Slovenske prosvetne zveze iz Trsta dr. Robert Hlavaty, predstavnik Glasbene matice ter narodne in študijske knjižnice iz Trsta, pisatelj Boris Pahor in drugi. Navzoči so bili tudi številni člani prosvetnih društev iz Trsta in Gorice, planinsko društvo iz Trsta pa je za to priložnost organiziralo množičen izlet. Slovesnost je začel predsednik tolminske občinske skupščine Franc Skok, ki je poudaril, da je ta slovesnost ena največjih proslav v Gornjem Posočju ob 60-letnici smrti pesnika, ob 25-letnici upora ter 70-letnici organiziranega planinstva v Posočju. Za njim je general Jaka Avšič opisal zgodovino nastanka Gregorčičeve brigade ter ljudi, ki so jo vodili v akcije. Ob koncu je izročil odredbo iz Tolmina zastavo, ki nosi ime po Simonu Gregorčiču.

Za razpoloženje sta pripomogla idrijska godba na pihala, ki je zaigrala več skladb, ter združeni pevski zbor iz Branika in Dornberka, ki je zapel več Gregorčičevih pesmi. Igralec SNG iz Ljubljane Stane Sever je deklamiral Gregorčičevo »Soči«, ki je

ve navzoče prevzela, nato še pesem »V pepelnični noči«. Slovesnost se je opoldne nadaljevala pred pesnikovo rojstno hišo, ki so jo s prispevki Slovencev v domovini in tudi v zamejstvu odkupili ter spremenili v muzej.

V treh sobah so uredili spalnico in dnevno sobo in sestavili rodovnik vseh prednikov. Na steno so obesili tudi oljnatu sliko čedadskega slikarja Bronta, ki je po fotografiji portretiral Ivana Trinca. Sliko je podaril Izidor Predan, tajnik društva »Ivan Trinko« v Cedadu.

Muzej je otvoril pisatelj France Bevč.

Tudi pred rojstno hišo, spremenjeno v muzej, so s kulturnim programom — recitacijo in petjem — počastili slovesni dogodek. Kakor Prešernova na Gorenjskem in Jurčičeva na Dolenjskem, tako je Gregorčičeva rojstna hiša na Primorskem postala narodni dom. Na predvečer je pevski zbor Kras iz Dola na povabilo Slovenskega planinskega društva iz Gorice priredil koncert v Kobaridu. Pevski zbor je v imenu Slovenskega planinskega društva iz

Stare Gorice predstavila tajnica Jožica Smet. V uvodu je omenila, da je zbor 24. aprila proslavil 15-letnico obstoja. Zbor je sestavljen iz delavcev, ki delajo v kamnolomu v Nabrežini, v ladjedelnici v Trziču in po tovarnah v Gorici.

Na proslavi je nastopil s 22 pesmimi, med katerimi so bile zlasti Gregorčičeve, kakor »Mojo srčno kri škropite«, »Soči«, »Pogled v nedolžno oko«, in pesmi primorskih skladateljev, kakor Vodopivca, Volariča, Prelovca in drugih.

O prireditvi poročamo obširneje zato, ker je do nje prišlo tudi zaradi odnosa planinske organizacije do kulture in do njenih problemov. Ko smo se 1. 1965 zbrali na posvetovanju primorskih planinskih društev in je na predlog planinske propagande bilo soglasno sprejeto, naj se nova koča na Črni prsti imenuje po Zorku Jelničiču, velikem primorskem domoljubu in planincu iz družbe Klementa Juga, nam je v istem dihu prišlo na misel, da bi se spomnili Gregorčičeve obletnice, ob njej pa se tudi ozrli na domoljubna izročila posoške planinske podružnice, ki segajo sedem desetletij nazaj in so povezane z delom dr. Henrika Tume, Abrama, dr. Antona Breclja in vrste drugih pomembnih Slovencev z Goriškega in Trsta. Ob tem smo se srečali s prizadevanji tolminske občine, ki je 1. 1964 začela z delom za odkup Gregorčičeve rojstne hiše, je pa to delo v 1. 1965

zaradi pomanjkanja sredstev zastalo. Osnoval se je konec 1. 1965 pri občini Tolmin poseben odbor, v katerem je bil tudi zastopnik PZS, ki je 21. 10. 1965 sklenila, da po svojih močeh proslavi pesnikov spomin predvsem s popularizacijo primorskega planinskega področja in s tem okrepi občutek za te dragocene pridobitve NOB in vseh tistih vrednot, s katerimi je Gregorčičeva pesem osvojila slovenstvo kot poleg Prešernove dotlej in poslej nobena druga (gl. PV 1965/12 stran 570). Obenem smo hoteli opozoriti na pozabljeno Beneško Slovenijo, ki je 1. 1866 nastopila ločeno pot v naši zgodovini. Program, ki je bil objavljen v zadnji številki PV lanskega leta, je bil izpolnjen. V vsaki številki PV 1966 vse do avgusta smo upravne odbore PD in širšo planinsko javnost opozarjali na prireditve na Vrsnem, pripravo posebne tehtnosti pa je pomenila primorska številka z uvodnim člankom tržaškega pisatelja Borisa Pahorja. Ta članek in ostali prispevki, ki jih je prišlo za dve številki, so tudi s stališča idejnih osnov planinske organizacije pokazali na socialne in nacionalne vrednote Gregorčičeve pesmi, ki so eden od temeljev našega boja za narodne pravice.

To je kulturna in politična osnova, na katero smo mislili pri pobudi za Gregorčičev planinski memorial in pri njegovi izvedbi. Prireditve na Vrsnem je pokazala, da smo ravnali prav.

pokazal, ko so nad Kotom in Peklom otvarjali Dežmanovo kočo 31. julija 1887, sedanjo Staničevo kočo (2332 m).

Tedaj smo Slovenci začeli graditi višje ležeče, večje in udobnejše »kljubovalne« (Trutzhütte) koče.

Triglavski »kralj Matjaž, župnik z Dovjega Aljaža«, je bil skupaj z Janezom Klinerjem-Požgancem gonilna sila planinskega in narodno obrambnega dela.

»Kar stavb je sivega Triglava, vse ključejo Požgancu slava!«

V preteklem letu smo slavili 70-letnico Aljaževega stolpa vrh Triglava in Staničevega zavetišča pod Triglavom, 19. avgusta 1895 so slovenski planinci odprli Vodnikovo kočo na Velem polju in jo leta 1908 prenesli na mesto, kjer danes stoji ponosni Vodnikov planinski dom (1805 m).

Toda podjetni Jakob Aljaž še ni miroval, hotel je za vsako ceno osvojiti Triglav.

Prva (konopljena) žičnica na Triglavu

Aljaž je kupil od mojstranske in dovške srenje več oralov sveta za 5 goldinarjev (kakor prejšnje leto na vrhu Triglava za Aljažev stolp za 1 goldinar). V Kranju je naročil izdelati 300 m konopljene vrvi, s katero so na vitelj vozili macesnov les in apno z Apnenice v višini 1700 m na gradbišče. Premostiti so morali z ratiči 800 m višinske razlike. Kočo vseh naših koč, Triglavski planinski dom, Kredarico so slovesno izročili namenu 10. avgusta 1896. To je bila velika zmaga ne samo Jakoba Aljaža in Požganca, temveč je še mnogo več pomenila za mlado slovensko planinsko organizacijo in tudi za slovensko narodno gibanje sploh.

Aljaž pa je uspešno reševal slovenski planinski svet tudi v Vratih. Tam je prav tako pred 70 leti s Požgančev pomočjo zgradil sicer skromno Aljažovo kočo, (9. julija) predhodnico poznejšega Aljaževega doma, ki ga je leta 1909 uničil pršni plaz, in sedanjega Aljaževega doma, ki so ga slovesno izročili v uporabo gornikom 17. julija 1910.

Triglavski planinski dom na Kredarici je bil po letu 1896 še dvakrat povečan in moderniziran, prvič leta 1909 in drugič ob 60-letnici ustanovitve slovenske planinske organizacije SPD. Triglavski dom na Kredarici je naša najvišje

70 LET TRIGLAVSKEGA DOMA NA KREDARICI (2515 m)

Ko so prvi ljudje 8. avgusta 1786 stopili na streho Evrope, Mont Blanc, je minilo že osem let, kar so »štirje srčni možje« premagali strah in velike napore in 25. avgusta 1778 stopili na vrh »očakov kranjskih sivga poglavarja«, na Triglav. Zlati, klasični vek alpinizma je bil zaključen polnih 87 let po uspehu na Triglavu in je trajal polnih 79 let.

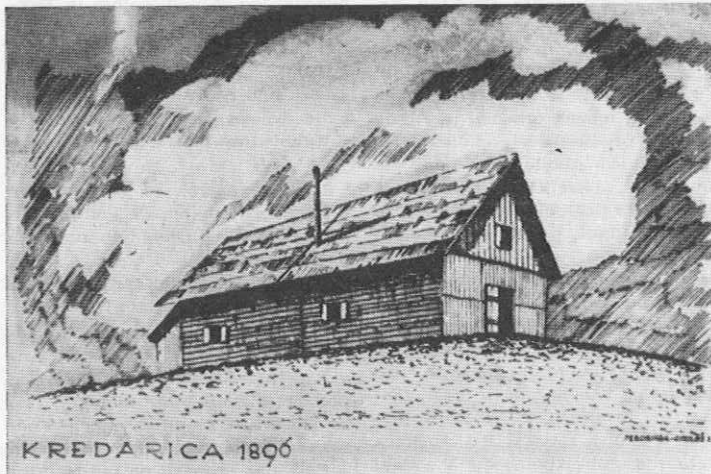
Veliki uspehi pionirjev alpinizma so predramili še druge pogumne ljubitelje gorskega sveta.

Pri nas so ustanovili planinsko bratovščino že leta 1870 v bohinj-ski Srednji vasi in ji dali ime »Triglavski prijatelji«.

Tuji gospodarji so po naših gorah gradili planinske poti in planinske

postojanke. Tedaj so piparji na vrhu Stola 23. julija 1892 zaklicali vsem slovenskim zavednim ljubiteljem gora: Vzdravimo se!

Komaj dve leti po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva (SPD) so pionirji našega planinstva že slavili veliko zmago. S pesmijo: »Odpira prva koča se planinska, raduje vsa dolina se bohinj-ska« so 15. julija 1894 slovenski planinci slovesno odprli svojo prvo planinsko postojanko Orož-novo kočo (1346 m) pod Črno prstjo, Nemci pa so v velikem zmagoslavju leta 1877 obnovili in povečali »Triglavski tempelj« na Ledinah na južni strani Triglava (240 m), kjer stoji danes Planika. Višek nemškega nasilja pa se je

ležeča (2515 m) planinska postojanka in nam je lahko v ponos.

Ob otvoritvi »matere vseh koč«, kakor je Jakob Aljaž rad imenoval Triglavski dom na Kredarici, so tudi prvič zapeli zanosno Aljaževo pesem »Triglav moj dom« pod vodstvom Mateja Hubada. Slovensko planinstvo je tedaj dobilo nova krila za nadaljni polet.

Uroš Župančič

KOROŠCI NA PRIMORSKEM

PD Prevalje je v okviru planinskega memoriala »Simona Gregorčiča« v dneh 22., 23. in 24. julija izvedlo izlet na Primorsko in sicer za PD Prevalje, Ravne, Dravograd, Vuzenica in Radlje.

Izleta pa se je udeležilo v dveh avtobusih naslednje število članstva: PD Prevalje 45 članov; PD Ravne 41 članov in PD Dravograd 2 člana.

Kljub neprijaznemu vremenu in ob prenapoljenih kočah je bilo razpoloženje na višku, tako da si članstvo še želi takih izletov.

Program izleta je bil naslednji:

Prvi dan:

Prevalje — Ljubljana — Jesenice — Vršič — Trenta — Bovec — Koritnica — Predel.

Drugi dan:

Mangrt, nazaj preko Kobarida do Vrsnega (dom Simona Gregorčiča) — Tolmin — Cerkno (ogled bol-

nice »Franja«) — Škofja Loka — Kamnik — Bistrica, z žičnico na Veliko planino.

Tretji dan:

Ogled Velike planine in povratek. Cena potnih stroškov je znašala ca. 8000 S.-din. Del stroškov je po povratku društvo članom vrnilo.

ALPINISTIČNE NOVICE

RADOVAN KUCHAR

Vsi, ki kolikor tolko zasledujejo evropski alpinizem, so gotovo zasledili tudi ime Kuchařa, s katerim so povezane največje činitve povojnega češkoslovaškega alpinizma. Preplezal je vse tri »zadnje probleme Alp«, opravil prvenstveni vzpon v steni Nakra-Tau na Kavkazu, se udeležil ekspedicije v Hindukuš in se tudi z marsikaterim drugim vzponom proslavil tako doma kot v tujini. Leta 1961 je bil skupaj z Zibrinom celo proglašen za tretjega najboljšega športnika leta (in to pred hokejisti in nogometaši, kar pri njih nekaj pomeni)!

V letošnjem letu je skupaj s fotografom V. Hecklom in še nekaterimi želel obiskati tudi gore Turčije. Pri treningu za to »žepno odpravo«, ki bi jo opravili kar z osebnimi avtomobili, pa se je močno poškodoval. Med vzponom na »Barbenino« — peščen stolp v Češkem rajju je padel in si hudo

poškodoval nogo. Sedaj je obsojen na vsaj leto dni prisilnega počitka.

Kuchař ali Radan, kot ga tudi kličejo tovariši, živi v Libercu (močnem alpinističnem središču, od koder je bil tudi pokojni Josef Čihula), njegov dom pa je vedno odprt za alpiniste. Ko sem v njihovem mestu predaval o našem alpinizmu, je tudi mene povabil k sebi, na kratko alpinistično kramljanje. Ob slovesu pa mi je

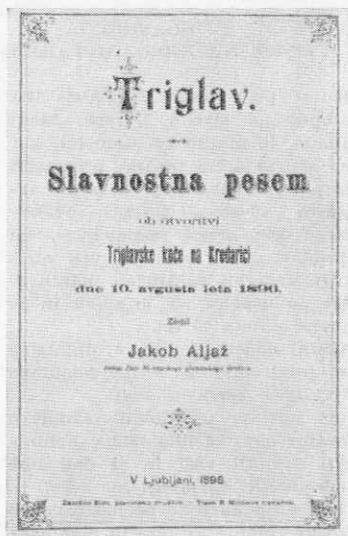
Obnovite naročnino PV za leto 1967!

Dopisujte v rubriko Društvene novice!

podaril svojo knjigo »Deset velikih sten«.

V dvanajstih poglavjih so tu opisani njegovi najpomembnejši vzponi (Vzpon v Charmoz po smeri Welzenbach-Merkli), zapadna stena Dru, severna stena Petit Dru, la Poire, Grandes Jorasses, Zermatski lev, Figer, Cima Grande di Lavaredo, v ledeni steni Donguz Orun. Prvenstveni vzpon na Nakra-Tau, severna stena Strašne gore (Dyh-tau). Toda zame je bil najbolj interesanten uvodni del, v katerem razgrinja svojo pot do alpinizma — varno, toda veliko doseči!

Začel je leta 1944 v Skalakah in to po naključju. Tam se je potem razvil v odličnega »piskača« (tako

oni imenujejo plezalce v peščenjaku), ki pa je šele tri leta za tem prvič prišel v prave gore — Tatre. Prvi vzpon, ki ga je tam opravil, je bil ocenjen V—VI in kot se mnogokrat zgodi plezalcu, izurjenem v plezalnem vrtcu, so ga težave razočarale. Toda že par dni po tem je v orientacijsko mnogo težji smeri spoznal, kaj so prave stene.

Leta 1951 je bil prvič izbran v reprezentačno grupo (skupino 16 najboljših češkoslovaških alpinistov, ki se pripravljajo na večje odprave pod vodstvom posebnih trenerjev in uživajo posebne ugodnosti), v kateri je še vedno. To je vplivalo na njegov nadaljnji razvoj.

Posvetil se je sistematičnemu treningu, in to nepretrgoma — poleti in pozimi. Dve leti za tem je opravil tretje zimsko prečenje Tatr (10 dni) in pričel tudi s posebnimi turami, na katerih se je preskušal za kasnejše vzpone v ledenih stenah.

Za preizkus vztrajnosti in pripravljenosti je s Svatošem opravil šestdnevno kombinirano turo. S celotno opremo (za šestdnevno zimsko bivanje zunaj koč) sta najpreje preplezala smer Stanislavskega (VI) v severni steni Mallega Kežmarskega štita, prespala na Lomnickem štitu in prečila po grebenu do Baranjšega sedla. Od tu sta preplezala steber v Branje rohy (IV) in po grebenih prečila do pod stene Ledenege štita. To sta preplezala v prvenstvenem vzponu (V—VI) in po grebenu nadaljevala na Javorovy štít. Preplezala sta nato še njegovo steno (V) in se spustila do pod Vzhodne Visoké. V njeni severni steni sta preplezala smer nato pa še smer v Litvorovi veži (V)! Čeprav so pri njih stene res nižje in razmere ugodnejše za zimske vzpone, je bila to izredna preskušnja, ki bi ji težko našli primere, še posebno — ker so plezali s slabo in težko opremo in sta bila neprestano mokra.

Za preskus hitrosti (ki jo med opisi kasnejših vzponov vedno postavlja na prvo mesto — saj je od nje največkrat odvisen srečen zaključek) sta z Oldom Koupalom vstopila v smer, ki je bila pred njima pozimi sicer že trikrat preplezana, toda vedno z bivačkom. Smer sta v potrditev kondicije zmogla v 12 urah, čeprav tudi to pot s popolno opremo. Potem pa

sta še do polnoči sestopala v drugo dolino.

Toda vsi ti preskusi dobijo svoj pravi pomen šele, ko si ogledamo, kako se je pripravljaval doma. Razen s specialnim treningom (v peščenjaku) se ukvarja tudi z dopolnilnimi športi. Pozimi trikrat tedensko goji tek na smučeh, poleti pa tek čez drn in strm. Poleg tega pa seveda še v telovadnici ali doma — vežbe z utežmi, razgibalne vaje in drugo. Pred težjimi odpravami (npr. v Zapadne Alpe) pa si »privošči« še intenziven specialni trening na peščenjaku (ker v bližini nima višjih sten). Na enem od takih, sta s tovarišem v soboto in nedeljo preplezala 60 »sedmičk«, smeri ki

NOVA SMER V ŠITAH

Dolina Planice se je v zadnjem času razvila v osrednje torišče našega alpinizma in v tem že nekoliko potisnila v ozadje Vrata. Za to je več razlogov: prijetno počutje v planinskem domu Tamar, kjer so alpinisti vedno zaželeni, v celoti zbrani opisi plezalnih vzponov in ne nazadnje — kopica alpinističnih problemov, ki še vedno čakajo.

V letošnjem juliju je ostenje Sit zamikalo kar trije navez. Desno zajede sta poskušala Boris Krivic in Mitja Košir (Jesenice), toda zaradi slabe opreme in poznejšega odhoda v Kavkaz je smer ostala nedokončana, čeprav sta že premaga glavne težave. Levo od vstopa v isto smer sta poskušala Ljubo Juvan in Franc Štupnik, toda tudi onadva sta se morala zadovoljiti le s poskusom. Le tretja naveza je uspela.

Ante Mahkota in Boris Gruden sta v steber Šit (med zajedo in smerjo Belač-Zupan) vstopila dvakrat. Prvič sta — z manjšo varianto — ponovila poskus Kunaverja in Pintarja, nato pa sta se morala zaradi slabega vremena umakniti v zajedo in sestopiti po smeri Jesih-Lipovec. Drugič sta vstopila 24. VII. Ker je zjutraj kazalo precej slabo in še tudi kasneje ni obetalo nič dobrega, sta to pot le nadaljevala, kar sta prvič že opravila. Po smeri njunega sestopa sta se vrnili v začetno smer in jo še istega dne tudi preplezala do vrha.

Kot posebno zanimivost smeri omenjata nihalno prečnico v zgor-

so ocenjene s 7 (v peščenjaku imajo namreč ocene: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 7 b in 7 c) in so visoke od 30—40 m.

Vse to dela ob redni zaposlitvi, čeprav je tudi res, da imajo za njegovo aktivnost v podjetju veliko razumevanje in dobi za udeležbo na odpravah izredni dopust (do katerega je kot član reprezentančne grupe upravičen, plača pa ga njihova zveza — ČSTV).

Knjiga je izšla leta 1963 v 25 000 izvodih(!) in je bila hitro razprodana. Tiskana je na 171 straneh, ima 60 fotografij in 6 celostranskih zemljevidov. Pri tem pa je bila cena komaj 19,90 Kčs — kar bi v našem denarju zneslo nekako 650 S-din. PV je o knjigi pisal.

Fr. S.

njem delu (25 m), s katero sta se umaknila skoro neprehodni skali v stebru in ki predstavlja ključno mesto, čeprav sama po sebi ni težavna. Smer sta ocenila s V (10 ur plezanja).

Franci Savenc

ODPRAVA V KAVKAZ 1966

Letošnja odprava je štela le 9 članov. Odpravo je vodil naš znani alpinist Janez Krušič iz Jesenic, sestavljali pa so jo: Jože Bernard, Janez Golob, Martin Gričar, Mitja Košir, Boris Krivic, Franc Štupnik, Drago Zagorec in Tine Zupančič.

Odprava je imela več ciljev. Predvsem je opravila nekatere vzpone, ki so si jih naši alpinisti ogledali že lansko leto, dva prvenstvena vzpona, dalje je za RTV Ljubljano posnela dokumentarni film (J. Bernard).

O svojem delu bo poročala v posebni številki PV.

ŠE DVE ZIMSKI NOVICI

Iz pregleda pomembnejših zimskih vzponov v sezoni 1965-66 (ki je bil objavljen v PV 1966/VII) sta izpadli dve činitvi, ki bi ju tja vsekakor moral uvrstiti. 31. januarja so Lazar Rataj, Marjan Prelog (oba člana AČO TAM) in Marjan Mauko (KAO) preplezali prvenstveni zimski vzpon v Raduhi. Plezali so smer, ki jo imenujejo Plate.

V dne od 28. III. do 10. IV. 1966 pa je Danilo Škerbinek v družbi z dvema Münhenčanoma opravil skoro celotno prečenje Zapadnih Alp na smučeh — turo znano pod imenom Haute Route. Več poročila Škerbinek sam. F. S.

V POLJSKIH TATRAH

Polski visokogorski klub iz Warszawe je v letošnji zimi organiziral tabor alpinistov socialističnih držav v Tatrah. Kot predstavnik Jugoslavije sta se ga udeležila Martin Gričar in Viki Uhan, oba člana AO Ljubljana Matica. Iz Ljubljane sta odpotovala 17. II. in 20. II. prispela v planinsko koč ob jezeru Morskie oko (1400 m) v dolini Rybeego Potoku. Skupaj z njimi so se tabora udeležili še predstavniki Poljske (4), CSSR (3), Bolgarije (3) in Vzhodne Nemčije (2), vodil pa ga je Zbigniew Jur-

kovski. Na taboru sta opravila skupno devet tur:

20. II. izlet s smučmi na Czarny Staw (1580).
21. II. JV greben Mnicha (2068) — višina stene 250 m, ocena IV.
23. II. V stena Szjiglasowy Wierch (2172, višina stene 250 m, V+).
26. II. SZ greben Żabięgo Szczytu Niżniego (2098) — 300 m, IV.
27. II. SZ greben Cubrine (2376) — 300 m, IV.
3. III. steber Niżniego Rysyja (2365) — 850 m, V+.
5. III. Diretisima na Mieguszowiecki Szczyt (2438) — 900 m, V.
7. III. SZ steber Spadowe Kopy (2250) — 700 m, IV—V.
9. III. normalni pristop na Polske Rysy (2503).

Po spisku tur kaže, da sta se morala pošteno potruditi, čeprav se po njuni izjavi razmere tam mnogo bolj ugodne za zimske vzpone kot pri nas.

Franci Savenc

IZ PLANINSKE LITERATURE

ALPINISMUS 5—8/1966. Revija »Alpinismus«, ki jo ureja alpinist Toni Hiebeler, sedaj znan tudi že po številnih knjižnih publikacijah, je danes na svetu edinstvena periodična planinska literatura. Uredniku Hiebelerju je prinesla v nekaj letih prav tak, če ne večji renomé kakor njegovi alpinistični uspehi, o katerih smo našo alpinistično javnost sproti informirali vse od l. 1953 v rubriki »Razgled po svetu«. O sijajni opremi, ki bi jo s stališča naših razmer imenovali dragoceno, ne gre več izgubljati besede. Tiskarska tehnika, papir, metiranje, slike, vse je dovršeno. Vsebina pričujočih števil obravnava predvsem direktissimo v Eigerju, planinsko in alpinistično opremo in odgovor na vprašanje, katera gora je najlepša na svetu. Vsaka od teh tem je obravnavana na mikaven, iznajdljiv način. Hiebeler je res izredno domiseln, spreten urednik in pisec s takimi stilističnimi lastnostmi, ki bralca mikajo in pritegujejo. Krog njego-

vih sodelavcev po vsem svetu omogoča, da je revija ažurna in v resnici mednarodna, saj ima poročevalce iz 31 držav. Rubriki »Informacije« in »Kronika« sta gotovo v reviji najbolj brani in pomenita po svojem stilu in obsegu novost v planinski periodiki. Hiebeler ima že redigirano tudi številko, ki bo govorila o naših gorah. Po njegovi obljubi v Trentu 1966 bo prišla na vrsto za norveško. Do zdaj so izšle l. 1964 češka, 1965 francoska, 1966 sovjetska, v l. 1967 je na vrsti norveška. to

MITTEILUNGEN DES DEUTSCHEN ALPENVEREINS 2-3/1966.

Glasilo DAV je zadnji dve leti iz skromne biltenske publikacije preraslo v ambicioznejšo revijo, v kateri od časa do časa izide upoštevane vredne članke. V pričujočih dveh številkah naj omenimo uvodnik, ki govori o stališču DAV do raziskovanja gora v inozemstvu in do ekspedicijskih sploh. Dr. Hofmaier je s člankom o današnjih ekspedicijskih »odčaral« njihovo romantiko, ki je že davno ni več, pa bi nekateri radi videli, da bi vanjo publika še verjela. Tudi dr. Grötzbacha članek o ekspedicijskih v Afganistan nataka nekaj čistega vina. Tehtna je tudi Flaigova beseda o vsebini letnih zbornikov DAV. to

DER BERGSTEIGER 6—10/1966. Glasilo ÖAV še vedno nosi v podnaslovu ime nekdanje avstrijske revije »Berge und Heimat«, ki se zdaj bere kot idejna in vsebinska orientacija te ugledne planinske revije z geslom nad naslovom: Potovanje—plezanje—smučanje. Ureja ga dr. Hans Hanke, zalaga münchenški Brugmann skupno z ÖAV. V pričujočih številkah je najtehtnejši urednikov spis o ledeniških katastrofah, napisan ob obširnem zgodovinskem gradivu, opremljen z dragocenimi starimi posnetki in risbami. Dva članka govorita tudi o Julijskih Alpah, eden o Visokih Tatrah. Omembe vreden je Lindnerjev opis prvenstvenega zimskega vzpona čez severno steno Planspitze. Kdor steno pozna, si lahko misli, kakšne napore terja že sam pristop, kaj šele navpična poč, ki jo primerjajo znameniti Mummeryjevi poč. Nove poglede na moderno slikanje gorske pokrajine prinaša Egon Hofmann. V njegovih nazorih ni nobene skepse, prepričan je, da bo gora človeku v bodoče prav toliko pomenila kot doslej. Če pa bo to res, bo moral tudi umetnik poskušati, da gorskemu pejzažu da moderen izraz ob vedno isti vsebini. V tujino nas popelje W. Uttendopler, vodja bernske ekspedicije v Ande 1965, v Grandes Jorasses H. Schindlbacher. Zelo instruktivna je razprava dr. H. Hankeja o prometu preko Alp skozi tisočletja in Hansa Thome spis o Lasistanu v Anatoliji. Glasilo ÖAV teče po svojem tiru brez posebnih sprememb. Je na taki vsebinski in oblikovni višini, da bi bilo težko kreniti v drugo smer. to

DER BERGKAMERAD 1—10 1965/66 menja zadnje čase urednika skoro vsako leto. Lastnik štirinajstdnevnik je firma Bruno Rother, velika planinska založba v Münchenu. V letniku 1965/66 je revija povečala obseg in vpeljala nekatere novosti, verjetno po komercialnem načelu, da »variatio delectat«, spremembe se vselej ljudje. Za list so značilni kratki članki, zapiski, notice, tiha reklama, predvsem pa vabilo v gore izraženo in postreženo na razne načine, vsekar pa živo in pozornost vzbujajoče. Izboljšave so tudi pri papirju in pri slikah. Pomočnik redakcije Hans Stutzig išče sodelavce tudi v inozemstvu, obrnil se je tudi na uredništvo PV, na

kar naše alpiniste posebej opozarjamo. Med članki naj navedemo alpinistični opis Grossglocknerja in alpinistično zgodovino Dolomitov, ki izhaja v več številkah.

to

DIE ALPEN — LE ALPI — LAS ALPS — LES ALPES, 42. leto, 1. četrtletje. Glasilo CAS, rešeno biltenškega gradiva, ki zdaj že nekaj let izhaja v drobnem mesečnem organizacijskem glasilu, prinaša od vidnejših alpinistov Ericha Vanisa opis vzpona čez Brenvo na Mt. Blanc, W. Stefana na Romsdahlhorn, R. Tezenas de Montcel čez severno steno Grands Charmoz in Johna Harlina o dveh prvenstvenih vzponih v Mt. Blancu. Kakor vsak letnik odmerja tudi dokaj prostora ideološkim vprašanjem. Avstrijec Sepp Walcher razvija svoje znane misli o namenu planinstva, dunajski filozof Greitbauer pa razpravlja o mestu, ki ga ima alpinizem v široki javnosti. Greitbauerjeva razprava temelji na objektivnih dejstvih in na psihoanalitičnem raziskovanju alpinizma. Na isto temo je skromneje napisan Schaferjev članek o doživljanju alpinizma. Znanstveno jedro zvezka je poročilo Clauda Jaccarda o napredku lavinologije in Genzlerjev opis o tipičnih snežnih razmerah spomladi v gorah.

V švicarski reviji je vedno nekaj privlačnega, tako da jo težko pričakaš in rad vzameš v roke.

to

BULLETIN EUROPÉEN, NATUR-UND NATIONALPARKE od julija 1965 do julija 1966. Bilten izhaja v nemščini, francoščini in angleščini in je dober informator o prizadevanjih za varstvo narave po vsem svetu. Švica pa izdaja svoje glasilo »Schweizer Naturschutz«. Od evropskega biltena se razlikuje po tem, da je bogatejša po vsebini. Izhaja v Baslu že 31. leto po 6 krat na leto. Posebno veliko je člankov o varstvu voda.

to

LA MONTAGNE ET ALPINISME, 1—2/1966. Glasilo CAF in GHM (Club Alpin Français in Groupe de Haute Montagne) izhaja v neizpremenjeni obliki vselej »comme il faut«, zdaj že 92 let. Uvodno besedo ima Samivel, filmar, pisatelj, ljubitelj narave, ki se je v tej številki razpisal za geslo o varstvu narave. Zanimiv je opis Ita-

lijana Olliera iz Courmayeura o vzponu čez Hruško v Mt. Blancu. Elbsandsteingebirge zadnje čase popularizirajo po vsej Evropi in tako je tudi sem zašel Richterjev opis tega plezalnega vrta ob Labi. Strokovnjaka Paul Henry in J. Rivolier sta prispevala bogat članek o francoski lavinologiji, Salembier, pa sestavek o alpinističnem treningu.

Revija izhaja petkrat na leto. Obseg ca. 220 strani, naročnina 4000 din.

to

DER NATURFREUND, 7—12/1965, 1—6/1966. Med društvenimi obvestili za vse vrste športov v prosti naravi prinaša NF tudi poročilo o obisku štajerskih NF v Trenti in njihovi poklonitvi Kugyjevemu spominu.

to

MITTEILUNGEN DES ÖAV, izhaja 20. leto 6 krat letno. Funkcija lista je biltenška, redno pa prinaša uvodnik, ki ponavadi diha tradicijo te sosedne planinske organizacije.

to

ÖSTERREICHISCHE BERGSTEIGER-ZEITUNG, 3—6/1966. To je iz leta v leto enako trdoživ štirinajstdnevnik, usmerjen bolj v planinski turizem. Tudi to glasilo, ki ga založba ÖBZ na Dunaju že 44 let izdaja v obliki časnika, navezuje stike z inozemsko planinsko periodično literaturo, med drugim tudi z glasilom naše PZS.

to

NOS MONTAGNES - UNSERE BERGE - LE NOSTRE VETTE - NOSSAS MUNTAGNAS: 6-12/1965, 1-4/1966. V stari obliki izhaja to glasilo CSFA (Club de Suisse de Femmes Alpinistes), ki združuje nekaj čez 6000 švicarskih žena. Tudi v oba zadnja dva letnika te skromne revije sta zašla dva članka o naših Alpah.

to

RIVISTA MENSILE, 6-12/1965, glasilo CAI, prinaša zaključno poročilo o delu CAI v letu 1964, Zappellijev opis o vzponu čez severno steno Grand Pillier d'Angle, Fantinov opis italijanske ekspedicije na Demavend 1964, Pellegrinonov članek o novostih v južni steni Piz de Ciavazes, Bussanijev opis Boeganovega brezna na Kaninu, Bonicellijevo poročilo o ekspediciji mesta Bergamo v Južni

Peru, Pellegrinonovo in Rossijevo dolomitsko kroniko 1964—1965 in več člankov o Matterhornu ob 100-letnici te gore. Italijanska planinska revija je obdržala svoj sloves, čeprav se nekatere njene številke spreminjajo v suhoparen društven bilten.

to

UIAA, BULLETIN TRIMESTRIEL 1965/1966. Kljub skromni opremi in vsebini je bilten vendarle dokaz, da UIAA pridobiva na pomenu in da je doslej marsikaj naredila, kar je koristno ne samo za mednarodne planinske zveze in njihovo utrjevanje mimo stare blokovske politike, ampak tudi za napredek planinstva in posebej alpinizma.

to

ÖSTERREICHISCHE ALPENZEITUNG 1-4/1966. Po zunanji opremi skrajno konservativno je po vsebini to častljivo glasilo ÖAK vedno aktualno in dovolj dinamično. Letnik 1966 je začel z nekrologom za Willyjem Rickmer-Rickmersom, ki je bil 3. član ÖAK celih 72 let. Kakšna tradicija je v tem klubu in v njegovem glasilu! Ni čuda, če priteguje tudi mlade alpiniste in mlade avtorje. Diemberger objavlja ekspedicije v Svat-Kohistan 1964, 1965, Walter Kargel daljši spis o romunskih Karpatih. Močnejša kot prejšnja leta je rubrika »Von den Bergen der Welt«, poseben mik zna redakcija dati novicam iz kluba, rubriki planinske literature pa posebno skrb in izbor. Vsekakor planinska revija, mimo katere je težko iti, če hočeš biti na tekočem glede dogajanja v svetovnem alpinizmu.

to

BILTEN JAMARSKÉ SEKCIJE PD ŽELEZNIČAR, Ljubljana (1966). Res je preteklo 10 let, odkar so pri PD Železničar ustanovili jamarško sekcijo. Iz skromnih »študentovskih« začetkov se je v 10 letih nabralo veliko speleoloških uspehov. Železničarska jamarška sekcija je danes v naši domovini že »pojem«, v kataster slovenske speleologije je po njeni zaslugi vpisanih nekaj sto števil. Pričujoči bilten poroča o »akciji Snežnik«, v kateri je sodelovalo pod vodstvom Dušana Novaka 22 jamarjev, od tega 12 PD Železničar, ostali pa so bili iz ljubljanskega, postojanskega, novomeškega in ribniškega kluba.

Imeli so s seboj dva vitla, 350 m lestev, 400 m vrvi, dva kompleta telefonov, 3 šotore in vso drugo opremo ter 150 kg hrane. Akcijo so zaključili v globini 184 m, poročilo je napisal Dušan Novak. O odpravi v Triglavski narodni park, v ledne jame v veliki razpoki poroča Marjan Rztresen, Tine Mlinarič o jami Campari na Cresu, Tomaž Jančigaj o raziskavah na Kočevskem v l. 1965, Dušan Novak o IV. mednarodnem speleološkem kongresu, ki je poročilu dodal seznam najdaljših in najglobljih jam na Krasu. Številko 4 so uredili za l. 1966 Jože Goršek, Andrej Kranjc, Dušan Novak in Marjan Rztresen.

to

ZAPISEK O TRANSVERZALI. Tov. Šehić Mehmed, član PD Bjelasnica. Sarajevčan je spomladi 1966 poslal Planinski zvezi Slovenije zvezčič vseh »transverzale«, ki tečejo po Jugoslaviji, in sicer fotografije zemljevidov z vršanih »potmi«, ki so nastale po vzoru »slovenske planinske poti«, slovenske transverzale. Zdaj je takih poti že 16: Slovenska, zasavska, sarajevska in bjelasniška, Bitovnja-Pogorelica-Vranica-samoborska, karlovska, medvedniška, zagorska, slavenska, frusko-gorska, uporniška (od Beograda do Loznice preko Kosmaja in Medvednika), prokletijska, homoljska in tarska (krožne poti na Tari.) Tov. Šehiću se za trud in lepo izdelano beležnico jugoslovanskih planinskih poti v imenu PZS zahvaljujemo.

to

NAŠE PLANINE; 11-12/1965, 1-6/1966. V zadnji številki je razgledani in nenavadno delavni hrvatski alpinist, planinski publicist, glavni in odgovorni urednik »Naških planin« dr. Željko Poljak priobčil pod naslovom »Sem za Himalajo« — »Zakaj neki Himalaja!« diskusijo beograjskega dnevnika »Večernih novosti« o naši odpravi na Kangbačen. V svojem komentarju očita naši planinski organizaciji, da ni pravočasno in dovolj energično zasukala diskusije v pravo smer, da bi planinstvo približala širšim slojem in pomen planinstva ob tej priložnosti zares uveljavila. Diskusijo zaključuje članek ing. P. Šegula v »Večernih novostih« »Zakaj odprava v Himalajo«. (Naše glasilo o

Kangbačenu doslej ni obširneje pisalo, ker ima v načrtu posebno številko posvečeno tej odpravi. Številka se zamuja, ker redakcija še ni prejela vseh člankov in do 1. avgusta 1966 eno samo sliko!) V številki ima urednik še dva članka o Godovski pečini in Na vrhu Poljske. Zlatko Kršan piše o Srednjem Velebitu, pokojni dr. R. Simonović pa o lokaciji planinskih koč (članek je bil napisan za leto 1940, a je ohranil svojo aktualnost, pa še kako!) V letniku 1966 srečamo med avtorji dr. Br. Gušića, ki piše o Omeru Čampari iz Tjentišta, dr. P. Kleuta (Divjad na Velebitu), Jagačiča (Savin Kuk, Skrčka jezera), ing. Vl. Božića (Veternica), dr. Fr. Kušana (Biokovo), dr. M. Pražiča, člana uredniškega odbora (Motorizacija i planinstvo), Kirigina (Klimatske karakteristike Velebita, Beširovića (Četiri jezera), Lili Vidričvo (Tara), Kotlajića (Grbaja), ing. T. Bedenka (Tri srečanja s hribovci), Mihokovića (Pašerov previs) idr.

V uredniškem odboru NP so ing. arh. Lota Arh, univ. prof. Vl. Blašković, ing. Srećko Božićević in univ. prof. dr. Mihajlo Prašić. Glasilo PSH ureja že vrsto let dr. Željko Poljak. Redakcija se zaveda, da so NP zdaj edina planinska revija na srbsko-hrvatskem področju naše domovine in da je od nje v marsičem odvisen uspešen razvoj našega planinstva. Sodeč po sredstvih, s katerimi razpolagajo NP, pa je treba ugotoviti, da planinstvo v naši družbi še daleč ne uživa tiste naklonjenosti, kakršno zasluži.

to

TURISTA, časopis pro turiste horoletce a orientalni sport, ročnik IV, št. 11-12/66. List, ki je po svoji pestri vsebini še najbolj podoben avstrijskemu glasilu NF, je obdržal svoj biltenki videz (izboljšal si je le ovitek), vsebina pa je pridobila z geografsko razširitvijo svojega razgleda v skladu z napredujočim češkim planinstvom in nenavadno intenzivnim prodorom v svet. List prinaša tudi kratke notice o čeških plezalnih vzponih zunaj meja ČSSR, precej prostora odreja seveda ekspedicijam, s katerimi so se Čehi prerinili med vidnejše alpinistične narode na svetu, sem in tja pa priobči tudi strokoven članek o kakem poglavju iz alpinizma, taborništvu, orien-

tacijskih pohodov, v pričujočih sta tudi dva intervjuja: Tonija Hiebelerja, ki je obiskal Prago in Liberec, je intervjuval dr. A. Černik, našega Francija Savenca, poštvalnega predsednika APD in agilnega alpinista, pa Karel Herman. Jugoslovanske gore zasegajo razmeroma še vedno precejšen del lista, vedno več je čeških vzponov pri nas. O naši zadnji ekspediciji v Himalaji poroča ing. Lorenz po naših informacijah. V letniku 1966 je izšla obširnejša informacija o romunskih gorah. S tem list nadaljuje informacije o vzhodnih državah (L. 1964 je pisal o madžarskih, l. 1965 o jugoslovanskih). Informacije so natančne in obsegajo vse od carinskih predpisov do navad pri avtostopu.

Med drugim iz drobnih novic izvedemo, da so l. 1965 Kitajci izdali knjigo o kitajskem alpinizmu in v njej med drugim obravnavajo svoja vzpona na Čomolungmo in Šiša Pangmo, dalje da je v Sovjetski zvezi l. 1965 začel izhajati mesečnik »Turist«.

Urednik je še vedno Jiří Dvořák. Jozef Oktábec je šef redaktor vse skupine telesno-vzgojnih revij, list ima tudi grafičnega redaktorja, kar se seveda pozna v pestri izbiri in smiselni razporeditvi črk in metiranja.

to

ŠPORT-TURIST 1966. Publikacijo izdaja češkoslovaška zveza telesne vzgoje za pospeševanje turizma. V brošuri so navedena vsa potovanja, ki jih organizira Šport-turist, z vlakom in avtobusom v SZ, Jugoslavijo, NDR, Madžarsko, Poljsko, Bolgarijo, Avstrijo, Italijo, Francijo, Belgijo, zajema pa tudi alpinistične ekspedicije v SZ in v alpske države, pri čemer je Jugoslavija dobro zastopana, vedno turistiko po evropskih državah in mototuristiko, skratka informacije o izredno živem turističnem pulzu ČSSR.

to

KRÁSY SLOVENSKA, ročnik XLII 12/1965, 1-6 XLIII. Slovaška turistična revija Bratislava iz leta v leto bolje reprezentira. Namen revije je popularizacija naravnih lepot in zanimivosti Slovaške, popotništva, turistike, alpinizma, jamarstva, varstva prirode in etnografije. Glavni urednik je dr. Tibor Sasik, urednica nova osebnost Elena Rajková, za

njima stoji številni uredniški odbor, v katerem so vidnejši sodelavci te dobro urejevale, po vsebini in obliki za naše razmere razkošne revije. Tiska se na umetniškem papirju, ima prav tak ovitek z dvema celostranskima barvnima posnetkoma in dvema črnobelima. V pričujočih številkih izvemo med drugim o češkem in slovaškem vzponu čez severno steno Šare, o žičnicah in smučarskih vlečnicah na Slovaškem, o češkoslovaški ekspediciji v Hindukuš — 1965, o Balthazarju Hacquetu na Slovaškem, o Normanu Dyhrenfurthu, vodji AMEE 1963, sicer pa profesorju za fotografijo, dokumentarni film in režijo na Kalifornijski univerzi, o medvedih na Slovaškem, ki jih je zdaj ca. 250, o pragozdovinskih gradiščih v Malih Karpatih, o smučarski šoli v Tatrah, o tiskovni konferenci vseh tujih novinarjev, akreditiranih v ČSSR, ki so bili povabljeni na krožno potovanje po Slovaškem, o slovaškem akumulacijskem »morju«, športnih organizacijah, pridejane so glase in informacije o domači in tuji športni literaturi. Novost revije je leposlovni vložek na 4 straneh, ponavadi prevod znanih inozemskih planinskih avtorjev, nekaj podlistek, ki opozarja na bogato planinsko literarno žetev po svetu. V vsaki številki je nekaj strani posvečenih taborniškimi vednostim in spretnostim. Revija je zares lepo periodično opozorilo na pomen bivanja, razvedrila in športa v naravi.

to

VYSOKE TATRY, 4-6/65, 1-2/1966. To je časopis TANAP, glasilo intelektualcev, ki strokovno skrbe za vse, kar terja sodobna zaščita narave v rezervatih raznih vrst. Redakcija je v Tanapu, v Lomnici (ima tri telefonske številke), tiska slovaška tiskarna Martin. Kakor vse športne in turistične revije ima tudi ta izredno nizko naročnino. Izdaja jo bratislavsko založba Obzor. V redakciji dela tudi Arno Puškaš, ki je obenem tudi grafični urednik. Njegova zasluga je naravnost fenomenalna iznajdljivost v metiranju, arhitekturi strani, pisani v obliki klišejev in večbarvnih slik, kakor da vprašanje sredstev ne obstoji. Iz pričujočih številkih med drugim izvemo, da je delegacija TANAP obiskala francoski na-

rodni park Vanoise, beremo o tatrskem botaniku in mikrologu Grešiku (1862—1946), o sanatoriju za tbc v Tatranski kotlini, ki je obhajal 40-letnico, o 25-letnici meteorološkega observatorija na Lomnickem štitu (2632 m), o božičnih običajih, o Grossglocknerju, ki sta ga filmsko snemala dr. M. Lukniš in Arno Puškaš — zaradi filma, o nastanku površinskih oblik Visokih Tater, o bioklimatičnih problemih v visokih gorah itd. Delo trajne vrednosti je imenoslovje Visokih Tater, ki ga v nadaljevanjih piše Ivan Bobuš.

to

KRÁSY DOMOVÁ (KD) 9/1965, 1-3/1966, ročník IV. Tudi ta list velikega magazinskega formata izdaja Češkoslovaška zveza za telesno vzgojo v športni in turistični založbi. Glavna urednica je že drugo leto Olga Šumberová, list ima tudi svojo lastno grafično redakcijo in fotoreporterja, v uredniškem odboru najdemo tudi dr. Arnošta Černika. Med zelo zanimive spadajo članki o Berlinu, o Krkonoših, o češkoslovaški ekspediciji v Hindukuš (napisal dr. Černik, ilustracija Vilém Heckel), o Italiji, o kongresu FIJET v ČSSR, o individualnem potovanju po ČSSR, o zadnjem čarovniku v Bratislavi (Kempeler v 18. st.), o turizmu v Izraelu itd.

to

BILTEN PD RADNIČKI, Beograd junij 1966, št. 1. PD Radnički v Beogradu je za napredek jugoslovskega alpinizma pomembna organizacija, saj poskuša uveljaviti planinstvo in alpinizem v sredini, ki za te vrste šport in njegov kulturni izraz doslej ni pokazala globljega zanimanja. Skupina za planinstvo navdušenih, dobrih planincev je začela izdajati bilten, da bi gojila tradicijo planinstva, da bi pognalo korenine v naši državni metropoli, ki že nekaj desetletij živi v velemestnih okoliščinah in ima torej potrebo pa tudi naravne in psihološke pogoje za razvijanje planinstva. Planinski aktivisti PD Radničkega so z biltenom hoteli zamašiti praznino v srbski kulturi, niso se pa lotili dela s primernim optimizmom, ker imajo pred očmi izkušnje z listom »Kroz planine« pa tudi s prejšnjimi številkami biltena PD Radnički. V 1. št. vabijo beograjsko mladino

v Prokletije, v Grbajo, v masiv Karanfila, poročajo o vzponih v Julijskih Alpah (Blažina), V. Stanišič, v Komovih in o društvenih dogodkih pod naslovom »Društvena kronika«, iz katere je razvidna prizadevnost in uspešnost PD Radnički. Glasilo vso srečo, uspeh in podporo javnosti!

to

RAZGLED PO SVETU

HALINA PTAKOVSKA-WYCANOVICZ je decembra 1965 umrla v Bremenu. Pred vojno je bila znana alpinistka, naredila je več prvenstvenih vzponov v Visokih Tatrah. Leta 1960 je izdala knjigo »Od krinoline do liny« (Od krinoline do vrvi), v kateri je opisala zgodovino poljskega ženskega alpinizma. Drugi zvezek, ki opisuje dobo od 1958 do 1963, je ostal v rokopisu.

NA NAJSVETEJŠO GORO SVETA, tako se je glasil naslov prve knjige dr. Herberta Tichyja, ki jo je izdal l. 1937. V njej je opisal avature, ki jih je kot 23 leten mladenič doživel na potovanju skozi Afganistan, Indijo in Tibet. Potem je napisal še vrsto knjig. Spada med največje svetovne popotnike zadnjih 30 let. Imenujejo ga potopesnik, ne potopisec. Zdaj je na Dunaju dobil še častni naslov »profesor«, ne zato, ker je toliko in toliko predsedel pri knjigah, marveč ker je toliko prehodil in znal to, kar je videl in spoznal, plastično, zanimivo povedati v svojih knjigah. Med drugim mu gre tudi zasluga, da je pri vzponu na Čo-Oju pokazal, kako se pride na osemtisočak z žepno ekspedicijo ob majhnih stroških.

MONVISO je manj znana gora tudi najboljšim spoznavalcem Alp. Leži na jugozapadnem robu Alp med Hautes Alpes Dauphinéje in med Padsko nižino. Monviso je visoka gora, saj sega 3841 m visoko. Italijani jo dobro poznajo, njena

lepa piramida obvlada vso verigo vrhov vzhodno od Pianure Piemontese. Iz njenih bokov izvira mogočni Pad, največja reka Italije. Pred 100 leti so na Monviso ustanovili Club Alpino Italiano. Na Monviso drže tri doline: Prva je Alta Valle del Po, po kateri pripelje avto do 2020 m na Piano del Re, odkoder je več poti na vrh, najbolj znana pa na Colle delle Traversette. Preko tega prelaza je baje šel Hanibal. Odtod je še dve uri do kočé Quintino Sella, ki leži pred 1100 m visoko vzhodno steno Monvisa. Druga je Vallone di Vallanta, visokogorska dolina, ki pripelje do Monvisa z zapadne strani, tretja pa teče s francoske strani in se imenuje Vallé du Guill. Največ turistov prihaja na Monviso z južne strani, zelo veliko pa po ne težkem plezanju preko vzhodnega grebena.

BONATTIJEVO SMER V GRAND PILIER D'ANGLE so lani ponovili Poljaki. To je bil njihov lanski največji uspeh v Mt. Blancu. Poleg tega pa je 12 mož GUMS, njihovega visokogorskega kluba, poželo še več drugih, ne dosti manj slovečih smeri in to v slabih vremenskih razmerah. Preplezali so severno steno Aiguille du Triolet (smer Greloz—Roch) jugozapadni steber Petit Dru (Bonatti), zapadno steno Petit Dru (Magnone), zapadno steno Petites Jorasses (Contamine) severozapadno steno Col Verte (Charlet) s prvenstvenim vzponom v varianti grebena Mt. Blanc — Innominata. Poljaki so v Mt. Blanc povabili francoski alpinisti iz GHM, kar je samo po sebi veliko priznanje.

NAJVIŠJI VRH ŠPANIJE je Pico de Teide na Tenerifi. Za nas je to daleč, če že ne iz drugih razlogov, gotovo zaradi deviz. Španiji je vse drugače kot drugod, pravijo Španci sami. Če hoče planinec doživeti nekaj, kar je popolnoma drugače, bi to utegnil biti obisk Pico de Teide. Iz severne Španije do Santa Cruz na Tenerifi je tri dni vožnje s parnikom. Reaktivci družbe Iberia pridejo iz Madrida do Las Palmas v 3 urah. Z Dunaja na Tenerifo in nazaj z letalom bi stalo 1000 DM. Cenejši je seveda charter-polet, poceni je tudi promet po otoku, kjer te avtobus potegne na višino 2400 m. Pico de Teide je ugasli vulkan. Kadar je zima mrzla, se v njegovih višavah smučajo, zvečer pa kopljejo v morju. Na ju-

govzhodni strani ga reže avtocesta in se razgleduje državni hotel »Paradai Nacional«. 3260 m visoko čepi zavetišče »Refugio Altavista«. Vzpon na Pico de Teide je ponavadi vroč. Do višine 2800 m gre steza med nizkim grmičevjem. Od postajališča do zavetišča je 800 m višinske razlike, pa je kar štiri ure hoda. Značilne so velike temperature razlike med osojami in prisojami, med dnevom in nočjo. Do vrha je od zavetišča še dve uri. Zrelo nekdanjega vulkana je ogromno, njegov rob pogorje zase.

TONI MARCHESINI je zdaj med najvidnejšimi samohodci. Leta 1965 je sam ponovil severni raz v Langkoflu (Esposito), Sollederjevo smer v Civetti, severno steno Pelmo, Stösserjevo smer v Tofana di Rocces in zapadno steno Male Cine. V dveh smereh je bil prvi samohodec, v eni kot drugi, v Civetti pa četrti samohodec doslej. Ko je januarja 1963 ponovil kot prvi pozimi vzhodno steno Sass Maor, so mu domači oskrbniki vzpon spodbijali. Dokazal pa je, da mu gre zaupati.

1,5 MILIJONA RUBLJEV državne podpore so dobili alpinistični tabori SZ v letu 1965. Prevozna sredstva, sanitetni avtomobili in druge večje potrebe v to vsoto niso všteti. Tabor Ailama na južni strani Bezegov je sam dobil 80 000 rubljev. 20 dni bivanja v taboru je stalo 32 rubljev, v čemer je vključen penzion, oprema, zdravniška pomoč. 3000 začetnikov je imelo vse to zastonj. Poleg 19 taborov so v l. 1965 odprli še dve podružnici, eno v centralnem Kavkazu, drugo v dolini Alei pod severnimi pobožji Pik Lenina. Leta 1966 so takih podružnic odprli še več in to v Pamiru in Tien-Sanu. Alpiniade se je lani udeležilo 42 moštev s 400 možmi. Tekmovali so v štirih razredih, ki so obsegali težke vzpone, traverze, vzpone preko 6500 m in tehnične vzpone preko 6000 m. Med zahtevami navaja Rud. Mall severno steno Kara-Kaja v zapadnem Kavkazu, 2500 m visoko severno steno Pik Mamornega stebra v Tien-Sanu, južno steno Komma-kademija v Pamiru, visoko 2000 m, traverzo v višini 6000 m od Pik E. Korženevska do 6666 m visokega Pik Ahmadi — Doniša itd. V tridesetih tekmovanjih gorske službe je tekmovalo 80 reševalcev, iz teh pa se je izločila elita, ki je nastopila v Teberdi, zdravilišču

v zapadnem Kavkazu. Ta je tekmovala v prvi pomoči pri 18 različnih poškodbah v transportu z uporabo pripravljenih priprav in v transportu z improviziranimi pripomočki, vse troje v težkih okoliščinah. Prvo mesto je dosegel tabor »Elbrus«, zmagovalec iz leta 1963 in 1964 »Adyl-Su« se je moral zadovoljiti z drugim mestom. Zahteve tekmovanja so bile neprijetno težje od onih v Alpah.

PALLAVICINIJEV OZEBNIK je še vedno alpinistično doživetje. Za tiste čase, ko je grof Pallavicini preplezal ta 800 m visoki, strmi zbiti sneg, pa je bilo v resnici veliko dejanje. Če ga je nekdo pred leti zmagal s smučmi navzdol, na stvari nič ne spremeni. Letos so po dolgem času spet spoznali ta žleb naši alpinisti, o čemer smo poročali že na drugem mestu. Severni prepadi Grossglocknerja se vrste ob 12 km dolgem grebenu, najdaljšem grebenu v Vzhodnih Alpah. Alpinistično so bili rešeni od l. 1879 do 1946. Od ZS do JV ima greben naslednje geografske točke: Teufelskamp 3510 m, Glocknerwand — Hoffmannspitze 3771 m, Glocknerwand — južni vrh 3719 m, Untere Glocknerscharte 2598 m, Teufelshorn 2618 m, Glocknerhorn — Grossglockner 3798 m, Obere Glocknerscharte 3766 m, Kleinglockner 3783 m, Adlersruhe 3454 m. To so najbolj znane prepadne stene v Vzhodnih Alpah, v katerih ostaja sneg vse leto in izpopolnjuje mogočno sliko Pasterze, največjega vzhodnoalpskega ledenika, dolgega 9,3 km s 300 m debelim ledom Pallavicinijev ozebnik je med najbolj izrazitimi potezami severnega obličja popularnega Velikega Kleka.

L. 1869 je Hoffmann našel prehod iz Hoffmannkeesa na Pasterzo. L. 1876 je dunajski mejni grof Pallavicini z vodniki Bäuerlem, Tribusserjem in Kramserjem odkril sloviti ozebnik, ki ga ocenjujejo s IV—V in ga še danes štejejo med največje ledne ture Vzhodnih Alp. L. 1893 je Lammer sam prišel na Glocknerkamp. L. 1911 je prišel Gerin (znan tudi iz Grintovec) po severni steni na Hoffmannspitze, isto leto je tudi s Pitschmannom preplezal Gerin ves severovzhodni greben. L. 1923 je zmagal Pallavicinijev ozebnik Horeschovsky kot samohodec. L. 1925 je dokončal, kar je začel Lammer, Roman Szalay (znan nam po Szalay-Gerinovem razu v Turski gori).

L. 1926 sta Welzenbach in Wien preplezala severno steno Grossglocknerja. L. 1950 sta Erich Vanis in Goldsemid prva pozimi preplezala severovzhodni greben, l. 1953 je Reinhold Götz v februarju zmagel Pallavicinijev ozebnik, l. 1961 je Gerhard Winter s tovariši s kratkimi smučmi navzdol presmučal strmino, v kateri je Pallavicinijev vodnik Tribusser navzgor usekal 2500 stopov.

To so le nekateri podatki iz razmeroma bogate alpinistične zgodovine Grossglocknerja, ki je v zadnjih letih mnogim našim alpinistom postal že kar domača gora, še več pa je takih, ki si ogledujejo mogočno gorō in njen mogočni ledenik z varnega parkirnega prostora ali iz teras, kjer se gnete v sezonskih mesecih vsak dan truma pristašev »sedečega turizma« na kolesih avtomobilizma.

SEVEROZAPADNO ZAJEDO V SCHIARI štejejo med največje ture v Dolomitih. Toliko večji je uspeh Poljakov, članov varšavske sekcije Kluba Visokogorskega, ki so to steno zmagali kot prvi. Poljska prvenstvena v Dolomitih ob sijajni konkurenci štirih, petih dolomitskih »alpinističnih nacija«, to niso mačkine solze! Poljaki Jan Junger, Tadeusz Laukajtys, Jozef Nyka in Jacek Poreba so turo ocenili s VI+. Ekspozicija v steni je taka, da o umiku ni bilo govora.

NOVI PLEZALSKI REKVIZITI olajšujejo plezalcem zdaj ta zdaj oni opravek. Poleti 1966 je Münchenska Salewa vrgla na trg »fiffi« za nahrbtnik, klin obešalnik, ki bo služil najbolj samohodec na težkih mestih. Ko bo težko mesto premagano, plezalec lahko potegne nahrbtnik s »fiffija« s pomožno vrvico. Stane 4,50 DM. Druga novost je ledni vijak, ki spominja na ruski ledni vijak. S kladivom se v led zabije, z roko pa ga ni težko potegniti iz ledu. Uporablja se lahko samo v dobrem ledu. Cena vijaku znaša 4,70 DM. Firma Edelrid pa je izdelala plezalni pas s premerom 9 mm. Pas olajšuje plezalcu delo v strehah in varuje plezalca pri morebitnem padcu. Pas ima naramnice, vrv pa je treba navezati neposredno, ne na vponko. Cena ni ravno majhna: 24 DM.

MICHEL VAUCHER IN MICHEL DARBELLAY, prvi najmanj deset let najpopularnejši švicarski al-

pinist, učitelj matematike v Ženevi, drugi prvi samohodec v Eigerju, še mlad fant, ki pripada v vrh evropske alpinistike, sta odklonila sodelovanje pri direktissimi v Eigerju. Za sodelovanje ju je naprosil John Harlin, vendar posredno po Guidu Tonelli. Iz Vaucherove izjave je razvidno, da je bil načelno zoper to početje v Eigerjevi steni, čeprav je bilo po svojih detajlih kljub večjim zrezkom, ki so si jih naveze v steni naročale po radiu, v tehniki, naporih in preizkušnjah tudi ekstremno, posebno zadnja dva dneva. 24. marca je čelna naveza plezala v snežnem viharju, čigar brzino je ocenila na 150 km/h. Švicarski centralni meteorološki zavod je za ta dan v Eigerju nameril 100 km/h in -21° C, 25. marca pa -150 km pri -26° C. Naveza je bivakirala 200 m pod vrhom, jedla ovsene kosmiče s snegom, piti pa pri takem mrazu ni imela kaj. Na vrhu so jih pričakali z urejenim bivakom, med drugim je bil tam navzoč tudi Toni Hiebeler, eden najboljših poznavalcev Eigerja.

NOURSAON je 6200 m visok vrh v Himalaji, eden izmed tisočev takih. Za iranske alpiniste pa je velikega pomena. Čeprav so začeli z alpinizmom pred nekaj leti, so Noursaon dosegli in se ponašajo s prvenstvenim vzponom na tretjem zemeljskem polu.

ALFRED GROSZ je bil pred desetletji uspešen alpinist s 8 letnimi in 8 zimskimi prvenstvenimi vzponi. Imenujejo ga pionirja tatranskega alpinizma. Kot gimnazijski profesor v Kežmaroku je napisal knjigo »Visoke Tatre«. Lani je še pri močeh praznoval 80 letnico.

BALTSKI ALPINISTI prirejajo vsako leto alpinistično srečanje. Lani se je vršilo v Talinu in se ga je udeležilo 160 alpinistov iz Litve, Letonske in Estonije. Žirija je odločila, da je najtežjo storitev opravila letonska naveza v severni steni Pik Ščurovskij (V b), na drugem mestu je litavska naveza s prečenjem Dyh-Taua, na tretjem pa so spet Letonci z vzponom na Nilpato. Pohvalili so osem Litavcev, ki so prišli na Pamirsko Užbo (5505 m), ki je svoje ime dobila zaradi podrobnosti s kavkaško goro tega imena. Leži v severovzhodnem Pamiru. Pet Letoncev,

med njimi modna kreatorka Inna Petersons, je dobila naslov »mojster šport«. Estonska alpinistična zveza je bila za 10 letnico obstoja odlikovana z medaljo.

MUMIJSKE SPALNE VREČE, zunanaj perlon, znotraj mako, s 600 g polnitve, kar je v primeri z dosedanjimi malo, s skupno težo 1500 g (dosedanje so tehtale do 2500 g) so bistven napredek za uspešen bivak. Material zdrži toliko, da tudi pri -16° C ni niti pri glavi niti pri nogah »mrzle noči«. Tudi vode se perlon uspešno brani.

120 000 **POSTELJ** imajo francoska zimovišča. 50 % jih je v hotelih, 30 % pri privatnikih, 20 % pa v raznih drugih kapacitetah. V sezoni 1966 je bilo v teh krajih milijon gostov, ki so ostali en teden, za konec tedna pa je število naraslo še za 150 000. Med 100 smučarji jih je bilo 34 srednjega stanu, 26 % je bilo delavcev, 22 % prostega poklica in imovitejših, 9 % umetnikov, 5 % pa poljedelcev. Inozemcev je bilo samo 8 %. Velikanska večina smučarjev je prišla iz velemest. V Franciji pričakujejo, da bo čez 10 let število smučarjev petkrat večje.

JAPONSKI ALPINISTI V ALPAH doslej niso mnogo nastopali. Zdaj imajo za seboj že Eiger. Lani je japonska naveza preplezala zapadno steno Druja, pri čemer je Takio Kato ves čas plezal kot prvi, druga naveza pa severno steno iste gore. Obe isti navezi sta uspeli tudi v severni steni Wetterhorna, v južni steni Aiguille du Midi in Dibonovem razu v Veliki Cini.

ALPINIZEM IN KOZMONAVTIKO so v SZ povezali na Kavkazu v posebnem taboru, kjer se bodo kozmonavti alpinistično izurili. Na kongresu astronomov v Atenah leta 1965 je I. A. Vasilev, sovjetski strokovnjak za vesoljske polete, izjavil, da so alpinistično izšolani ljudje velikim preizkušnjam v vesolju lažje kos.

AVČINOVE DEREZE, ki jih pri nas nekateri kratko imenujejo avčinke, zdaj niso več naše, ampak gredo po svetu z blagom velike Münchenske firme Salewa. V junjski številki revije »Alpinismus« so ponovno navedene prednosti tega izuma. Niso sicer najlažje (v tem pogledu jim konkurirajo

dereze Stubai s 600 g in Salewa s 550 g), vendar s svojimi 640 g predstavljajo eno najlažjih rešitev. Sestavljive in prilagodljive so pa bolj kot katerekoli druge, primerne za vsakogar, ki hodi v hribe. Imajo 14 zob, lahko se prenamele na 12, se razdele na »žabice« ali »kramžarje« »krampizharje«, ki pridejo prav na strmih senožetih in drnéh, polovičke se lahko navežejo na smuči, če je treba v snežno srenasto strmino, prav pridejo gorskim vodnikom, če njihovi klienti nimajo svojih derez, skratka v resnici univerzalne dereze za univerzalnega planinca in alpinista.

SEVERNI TEČAJ danes za letalce in za podpornice ni več noben problem. Za pešca pa utegne biti kljub modernim rekvizitom in opremi še vedno zahteven. To je v letu 1966 poskusil Münchenski zdravnik dr. Karl Herrligkoffer, znani organizator ekspedicijskih v Himalaji z 12 člani polarne ekspedicijske. Za prehrano je zbral 4123 različnih konserv. O uspehu njegove ekspedicijske bomo še poročali.

VELIKI SVETI BERNARD ima prvi alpski cestni predor 5,8 km dolg. Ker veže švicarski Valles z dolino Aosto, ima seveda vedno velik promet. Pristojbine za motorna vozila so visoke, vendar nižje od montblanškega: za motocikle 4 sfr, za avtomobile do 1000 ccm 9 sfr, od 1000 do 1700 ccm 13 sfr, od 1700 do 2400 ccm 17 sfr, za vsa večja vozila pa 20 sfr. Če se vozilo vrača v petih dneh, ima voznik pravico do 40 % popusta. Če pomislimo na reke avtomobilov, ki drve po alpskih cestah, si lahko mislimo, da inkaso ni majhen.

PERU je v Amsterdamu kandidiral za sprejem v UIAA (Union International des Associations d'Alpinisme). Kandidaturo je za Peru vložil Felix Méndez Torres, predsednik Federación Española de Montanismo.

SKUPINA NUVOLAU je manj znana, bolj pa Cinque Torri, h katerim pravzaprav spada. Za ekstremiste, ki leto za letom iščejo nove probleme za svoje zobe, pa je v Nuvolau prav prišel Torre Grande, v čigar južni steni sta Ivan Dibona in Luciano da Pozzo v 3 in pol urah izvedla prvenstve-

ni zimski vzpon »direttissima Nordica«, ki sta ga ocenila s VI A_s. Južna stena je visoka 180 m, gre torej bolj za smer v plezalnem vrtnu, kar Torre Grande za Cortince tudi je. Smer so poleti prvi preplezali Norvežani Jokinen, Opdal in Høibakk. S VI A_s so ocenili tudi vzpon preko jugovzhodne stene Punta Bruno Ferrario, ki je visoka 400 m in sta jo lani preplezala Scalet in Dell' Antonio. Plezala sta 16 ur, porabila 70 klinov, med njimi 23 svedrov. 50 sta jih pustila v steni.

VI A_s je seveda tudi 1000 metrov visoka severozapadna stena Punta Tissi, v kateri so od 29. julija do 2. avgusta naredili prvenstveni vzpon Ignazio Piusi, Roberto Sorgeto in Pierre Mazeaud. Porabili so 150 klinov in 50 lesenih zagozd. Smer v Punta Tissi nudi ekstremistu vse, prosto in tehnično plezanje. Čeprav so skoro vsi klini ostali v steni, pravi zmagovita trojica, da morajo ponavljalci računati vsaj z dvema bivakoma.

OPREMO ZA LEDNE TURE so v zadnjih petih letih začeli izdelovati tudi Angleži, ki so se doslej zadovoljili z importom ali pa so se držali pravila, da je bolje prodajati nekaj povprečnega, kar veča promet in jamči, da bo moral kupec ponovno kupiti. Moderni angleški cepini zadnjih let pa so izdelani tako, da že konkurirajo kontinentalnim. Imajo tudi uho v oklu, da ga alpinist tako obesi v vponko na prsih. Angležem se je končno odprlo: Cemu uvažati iz Münchena, Lecca in Chamonixa, če pa imajo doma tako razvito jeklarsko industrijo? Samo za vojsko in Royal Air Force so proizvajali en reševalni rekvizit. L. 1961 pa je firma Jackson in Warr naročila v tvornici v Birminghamu vponke, žal jeklene in ne legirane. Bile so dobre kvečjemu za plezalni vrtec, sicer zanesljive, vendar pretežke. Potem je Hamish Mc Ines prišel na misel, da bi »razvil« angleški cepin. Mc Ines, instruktor alpinistične šole, živi v Glencolu v goratem škotskem gnezdu. Poskuse je delal 14 let, šele pred par leti pa se je firma odločila za izdelavo. Pravijo, da tako trdnega in prožnega cepina ni na svetu. Tudi ratišče je specialno iz lesa in hinduminija, specialne aluminijske legure, oblečeno v umetno maso, ki zdrži temperature od -50° do 150°C. Tulec izdelujejo v živih barvah,

kar pride prav, če se cepin v snegu izgubi. Površina je nagubana, da se tudi z rokavicami dobro prime. Glava cepina je nasajena na ratišče pod pritiskom 20 ton, vsi kovinski deli so kadmirani, varni pred vsako kontaktno korozijo. Vsi cepini imajo skrbno preračunano težišče, tako da so za sekanje stopinj izredno lahki.

DENIS D. GRAY, 30 letni predsednik Alpine Climbing Groupe, je l. 1966 vodil angleško ekspedicijsko v Ande, v Cordillero Blanco. Pokroviteljstvo predsednikove ekspedicijske je prevzel Sir John Hunt, predsednik sam pa je že sam eden najuglednejših angleških alpinistov z 90 velikimi vzponi, med njimi je nekaj prvenstvenih v Dolomitih in himalajska ekspedicijska l. 1961. Ostali člani ekspedicijske so bili Roy Smith, John Amatt, Terry Burnell, Christian Bonington in David Bathgate, torej močna alpinistična skupina z visokimi cilji: južna stena Huan-doy (6402 m) in veličastni Alpamayo (6134 m). Južno steno Huan-doya pa je za l. 1966 izbrala tudi Fédération Française de la Montagne (FFM). Angleži so torej bili za to, da steno prijateljsko »dele« s Francozi. O uspehih obeh ekspedicijskih bomo še poročali.

LUIS TRENKER, ki se ga vsa srednja generacija v Evropi spominja kot avtorja ducatov filmov in ducata knjig, ki so med obema vojnoma »šle za med«, kakor nekak western v alpinizmu, je zdaj na stara leta (rodil se je l. 1892) stopil v službo reklame za FS, za italijanske državne železnice, ki z njegovim značilnim obrazom vabijo dopustnike v »deželo, kjer cvete limonovec«. Pred par leti je nastopil z modernim alpinističnim filmom v Trentu in ugotovil, da so se časi zares močno spremenili zanj, pa tudi za alpinistični film. Hotel mu je dati vsaj skromno zgodbo, ne samo filmski zapis o plezanju, pa filmu to ni pomagalo. Je pa v filmu pri svojih sivih laseh še sam nastopil v steni z vrvmi.

MARTA MALÝ, 33 letna žena Miroslava Malýja, je lani prišla na vrh 7134 m visokega Pik Lenin. S tem je dosegla ženski višinski rekord ČSSR, istočasno pa vsa njena družba, v kateri so bili Miroslav Malý, František Lehar, Ra-

stislav Caletka in Pavel Winter-nitz. V Pamiru v skupini Alai, so se Čehi mudili od 8. julija do 2. avgusta 1965 in sami znosili 380 kg opreme in hrane v višino 5600 m. Vzpon na Pik Lenin jim je vzel 10 dni. Ponoči je temperatura padla tudi do -40°C . Spet velik češki uspeh.

OBČNI ZBORI

PD PODBRDO. Občni zbor se je vršil v znamenju 70-letnice organiziranega planinstva na Primorskem ter 60-letnice smrti gorškega slavčka Simona Gregorčiča. Večji del razprave so posvetili otvoritvi nove planinske kočice na Črni prsti, ki po soglasnem sklepu občnega zbora nosi ime pok. predsednika Slovenskega planinskega društva v Trstu Zorka Jelničiča.

Število članov se je znatno pomnožilo. Od prejšnjih 216 je šlo konec leta 1965 že 293 članov. Na novo so pridobili 32 odraslih, 30 mladincev in 15 pionirjev. Posebno je razveseljiv nov dotok mladine, kar jamči društvu njegov nadaljnji obstoj. S 293 člani pa je postalo ena najmočnejših organizacij v tem kraju. Mladinski odsek šteje 133 članov. Izvedel je pet skupinskih izletov in sicer na Porezen, bolnico Franjo, Komno, Lepeno, Vogel, Razor planino in na Triglav. Mladina pa je marljivo sodelovala tudi pri prenosu gradbenega materiala na Črno prst, kamor so znosili okrog 3500 kg in za to prejeli 120 000 S-din. Zelo aktivni so bili zlasti pionirji. Propagandni odsek je organiziral dvojne kvalitativnih predavanj za barvnimi diapozitivi. Udeležba članstva na teh predavanjih je bila zelo zadovoljiva. Obnovljena in očiščena je bila vsa transverzalna pot, ki vodi na njihovem področju, ti. od Velikega Vogla pa do Porezna. Na Planinski Vestnik je naročenih le 10 članov.

Kočica na Črni prsti je bila v obdobju julij-september 1965 zasilno oskrbovana. Kljub temu pa je imela 641 454 S-din prometa, ki je bil v primerjavi s prejšnjim letom narasel za 169 449 S-din. Čisti dobiček je znašal okrog 102 000 S-din. Kočo je obiskalo po vpisni knjigi 1174 planincev, od teh 32 tujih. Društvo gradi v lastni režiji, kar izdatno poceni gradnjo. Nadzorni odbor je tov. Anderla, predsednika društva, za njegovo veliko poštrevnost še posebej pohvalil.

PD RIMSKE TOPLICE. Dne 26. 3. 1966 se je na plenarnem sestanku tega društva zbralo 29 članov, 37 mladincev in 28 pionirjev. Članstvo se je zvišalo za 31 %.

Posebej se je sestajal gospodarski odbor v zvezi z adaptacijo postojanke na Kopitniku. Delo mladine je bilo uspešno. Zal pa je bilo v mladinskih vrstah nekaj primerov, ki rušijo ugled tega društva in njegovih članov. Izpolnila se je društvu njegova največja in dolgoletna želja. Obnovilo je del zavetišča na Kopitniku. Iz nekdanjega hleva je z prizidkom napravilo veliko dnevno sobo v izmeri $7 \times 8\text{ m}$. Ta prostor je popolnoma nov. V letu 1965 je društvo opravilo nad 3300 prostovoljnih delavnih ur v vrednosti okrog 1 000 000 S-din, približno toliko pa je društvo še vložilo v adaptacijo zavetišča svojih lastnih sredstev in v materialu, ki so ga društvu darovale delovne organizacije. Preko leta je bilo zavetišče zadovoljivo oskrbovano. Člani upravnega odbora so brezplačno dežurali ob sobotah in nedeljah. Javno so bili pohvaljeni za nesebično in požrtvovalno delo: Mihael Škornik, Miloš Mlakar, Leopold Pavčnik, Rajko Košec, Martin Podbreznik, Stanko Tavcen in zelo agilni Karli Fontinato ter vse mladinke in mladinci. Za delo je prejelo društvo priznanje tudi PZS.

PD DOL PRI HRASTNIKU. Leto 1965 je bilo za društvo zelo plodno, saj zaznamuje precejšen porast prometa svoje postojanke na Gorah in sicer od prejšnjih 4 700 000 S-din v letu 1964 na 8 641 268 S-din. Promet se je v celoti povečal za 84 %, od katerih gre 48 % na povečanje prometa, 36 % pa na zvišanje cen. Postojanko je obiskalo po knjigi 6127 obiskovalcev, od tega 42 inozemskih turistov. Nočitev je bilo 712. Kuhinja je bila v režiji upravnice. V minulem letu je društvo posvetilo največ pozornosti ureditvi sob, doma in opreme z inventarjem. Na novo je uredilo dve skupni ležišči s 15 posteljami, tako, da sedaj v domu lahko hkrati prenočuje 58 oseb. Prebrlelo je kuhinjo, 2 sobi, skupna ležišča, šrambo in stranišča. Vzdalo je tudi dvojne novih vrat. Nabavili so precej novega inventarja, zunaj doma pa so prebarvali ograjo, lesen balkon v I. nadstropju, pred Domom pa uredili odtok deževnice. Vrednost doma skupno z inventarjem znaša danes 30 000 000 S-din.

Ob zaključku leta 1965 je imelo društvo skupno 497 članov ali 316 odraslih članov, 93 mladincev in 88 pionirjev. Na novo je med letom pristopilo 26 odraslih članov, 19 mladincev in 45 pionirjev. Za toliko se je tudi dvignilo število članstva nasproti letu 1964. Društvo je organiziralo nekaj skupinskih izletov in kvalitativnih predavanj, v »planinskem tednu« pa je organiziralo vrsto prireditev in razvilo društveni prapor. S črnim trakom na praporu so se poslovili v Zagorju na njegovi zadnji poti od tov. Weinbergerja, doma pa od svojih delovnih članov Igorja Koritnika, Tonija Kolarja in Jakoba Klemena. V največjem porastu so pionirji in to po zaslugi tov. Jožice Pustove, ki je organizirala na šoli Dol planinski pionirski krožek, ki se je od prejšnjih 42 pomnožil že na 88 članov. Pionirji v velikem številu hodijo po zasavski planinski poti, v

preteklem letu pa je to pot prehodilo 7 pionirjev in sicer Stojan Povše, Uroš Klemen, Jure Kozole, Vojka Kozole, Matjaž Pust, Milojka Klemen in Franc Santej. Zaslužene znake jim je izročil »najstarejši zasavski pionir« tov. Jurko. Pionirji so nadalje izvedli še niz izletov v Kumrovec, na Kozje, Lokavec in Lisco, na Gore in Kopitnik, na Kal in Mrzlico, na Partizanski vrh, Čemšeniško planino, na Zasavsko goro, na Janče, poleg tega pa so se udeležili tudi treh delovnih akcij na Goreh. Občni zbor se je vršil dne 13. 4. 1966 v Domu na Goreh ob udeležbi 148 članov.

PD BLED. Občni zbor se je vršil dne 14. 5. 1966, poročila so bila podana za dve poslovni dobi. Občnega zbora se je udeležilo le 23 članov.

Društvo je že v letu 1964 ugotovilo, da nekaj z njegovimi financami ni v redu. Finančni rezultat poslovanja njegovih postojank je bil porazen. Zato je določilo posebno komisijo, ki naj raziše, kaj je vzrok tako neugodnemu finančnemu stanju. Na čelu te komisije je bil pok. tov. Kunstej. Pregledala je vso knjigovodsko dokumentacijo od leta 1958 dalje in ugotovila, da je njegov računovodja društvu v celoti poneveril 3 856 894 S-din, še posebej pa jim prizadejal za 1 209 035 S-din škode. Ta ugotovitev in vse nevesčnosti, povezane s to ugotovitvijo, so seveda povzročile malo-dušje pri članih UO. Poleg tega pa je imelo društvo še to smolo, da je bilo nekaj delovnih funkcionarjev premeščenih iz Bleda. Pred koncem poslovne dobe pa je društvo zapustil še najdelavnejši in požrtvovalnejši odbornik pok. Franc Kunstej. Odsev tega malodušja je bilo čutiti tudi pri članstvu. V letu 1965 je šlo samo še 323 odraslih članov, 100 mladincev in 292 pionirjev. Verjetno bi še marsikdo plačal članarino, pa ni bilo nikogar, ki bi prišel po njo. Brez povezave je ostalo društvo z okoliškimi vasmii. Poleg težav, ki jih je imelo društvo s svojim nepoštenim računovodjo, je imelo precej neprijetnosti še z nekaterimi uslužbenci svojih postojank. Društvo se je zato leta 1965 odločilo, da da v zakup Murko in bife na Straži, v svoji upravi pa obrzdi še nadalje postojanko na Livanci. Mladinski odsek je leta 1964 organiziral letovanje v Premanturi pri Pulju. Lansko leto je delo mladinskega odseka skoraj popolnoma zamrlo. Mladi planinci so v skupinah napravili nekaj izletov na Triglav in druge vrhove, udeležili so se smučanja na Viševniku, niso pa organizirali letovanja med počitnicami. Manjša skupina se je udeležila planinskega slavlja v Lepeni, kjer so nastopili v kulturnem programu in bili deležni navdušenega aplavza. Društvo ima 7 gorskih stražarjev, vendar so osamljeni in brez pravega vodstva. Za leto 1965 ni bila predložena bilanca. Za novega društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Branko Bijol.

PD ČRNOMELJ. Občni zbor se je vršil dne 28. 7. 1966 v planinski koči na Mirni gori. Na tej postojanki je sklicalo zbor z namenom, da si članstvo ogleda prizadevanja

in uspeh dela upravnega odbora v preteklem letu.

O dejavnosti UO PD se lahko prečita vsak, ki obišče pozimi smučišča v Crmošnjicah ali Mirno goro in okolico. Pred 13 leti so bile tu samo ruševine, danes pa stoji na tem mestu sodobno opremljena planinska kočica s telefonom in razglednim stolpom. V Crmošnjicah je bil pred letom slab gostinski obrat, danes je to sodobno urejena postojanka. Društvo šteje 203 članov, od tega 51 mladincev, 23 pionirjev, ostali so odrasli člani. V primerjavi z letom 1964 se je število članov zvišalo za 12 %. Kapacitete postojanke v Crmošnjicah so v zimskih počitnicah zasedene, med tem ko je Mirna gora prazna. Z organizacijo smučarskih tečajev namerava društvo izboljšati poslovanje na Mirni gori, hkrati pa uvaja zimske športe v Beli Krajini. Letos so bile obnovljene markacije proti Mirni gori. Na križišču pri Vrčicah so postavljene nove propagandne table, na križišču na Rogu pa kažipot. Kot ostala leta je društvo tudi letos sodelovalo s svojo štafeto ob Dnevu mladosti. Tesno sodelujejo z občinsko zvezo za telesno kulturo v Novem mestu, s smučarskim društvom Rog v Novem mestu in s turističnim društvom. Rezultat dobrega sodelovanja društva z Občinsko skupščino Črnomelj, s smučarskim društvom Rog in z društvom za telesno kulturo je izgradnja smučarskega centra v Crmošnjicah. Društvo je v dogovoru z navedenimi prevzelo kot investitor gradnjo žičnice. Ker se sedaj pluzi tudi cesta na Mirno goro društvo pričakuje usmerjanje smučarjev tudi na ta pobočja. Obisk v Domu na Mirni gori je lansko leto nekoliko padel, letos pa je bil znatno večji kot pretekla leta. Mirno goro organizirano obiskujejo razni kolektivi iz vse Slovenije, prav tako pa tudi skupine iz Zasavja, Karlovca in Zagreba. S pomočjo Občinske skupščine Črnomelj in tamkajšnjih delovnih kolektivov je društvo na Mirni gori zgradilo razgledni stolp, v katerega je vgrajen tudi televizijski pretvornik. Vrh stolpa ima obliko strelnih lin, podobno črnomeljskemu mestnemu grbu, ima zaščitni dohod na teraso, nanj pa se je možno povzpeti po dobro zaščiteni stopnicah. Proti severu se vidijo štajerski hribi, na zapadu Karavante in Kamniške planine, proti jugu Klek in celo Grmeč planina.

Dom na Mirni gori je imel v preteklem letu 5 575 183 S-din dohodkov in 6 621 613 S-din izdatkov, torej izgubo v višini 746 430 S-din. Gostišče v Crmošnjicah je imelo dohodkov 9 528 029 S-din in 9 036 098 S-din izdatkov. Čisti dohodek je znašal 491 931 S-din. Bife na kolodvoru je imel 28 154 231 S-din dohodkov in 25 729 771 S-din izdatkov, torej čisti dohodek 2 424 460 S-din. V celoti je imelo društvo prometa za 43 357 443 S-din, stroškov za 41 187 482 S-din, čisti skupni dohodek pa je znašal 2 169 961 S-din. V primerjavi z letom 1964 se je skupni dohodek dvignil za 13 %, stroški za 11 %, čisti dohodek pa za 19 %. Investicijska sredstva za to postojanko so znašala okrog 6 000 000 S-din. Gostišče je sedaj sodobno opremljeno. V svojem poročilu je

društveni predsednik tudi omenil problem odvajanja prispevkov v sklad PVP. Medtem ko ta prispevek odvajajo od gostišč v Crmošnjicah in Doma na Mirni gori, sodi, da sklad PVP ni upravičeno do tega prispevka tudi od društvenega bifeja na kolodvoru, ki ga je društvo namensko prejelo v upravljanje od Občinske skupščine namesto dotacije. Sporni prispevek je za leto 1965 že presegel višino 1 000 000 S-din.

PD BREŽICE. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1951 in obhaja letos 15-letnico svojega obstoja. Mladinski odsek šteje 180 članov. Poleg mladincev ima društvo tudi okrog 200 pionirjev, za katere je bil organiziran izlet na Lisco. Za vse te izlete je društvo nudilo, posebno revnejšim, finančno pomoč z brezplačnim prevozom in delno preskrbo v planinskih domovih. Od občinske skupščine Brežice je društvo prejelo dotacijo 150 000 S-din. Starejši člani za sposojene rekvizite plačujejo odškodnino in je društvo samo iz tega kasiralo v preteklem letu okrog 45 000 S-din. Odrasli člani vključuje društvo 110. Na Planinski Vestnik jih je naročeni okrog 30. Društvo je tudi vedno skrbelo, da se je vsako leto vsaj ena mladinska ekipa udeležila Pohoda po poteh partizanske Ljubljane. Občni zbor je v imenu UOPZS pozdravil tov. dr. Franci Golob, predsednik zavskega MDO, ki je tudi razdelil priznanja skupščine PZS naslednjim članom društva: tov. Franju Zorku, dr. Andreju Vebletu, Zvonetu Gabersku, prof. Viktorju Sunciču in dr. Antonu Glušiču. Občni zbor je tudi soglasno sprejel predlog predstavnika PD Radeče, da skupno s tem društvom organizirajo množični pohod po zasavski planinski poti in da bodo mladinci in pionirji dopisovali v Planinski Vestnik.

PD MEŽICA. V mladinskem odseku je bilo vključenih 169 mladincev in 221 pionirjev. Odseku manjkajo mladinski vodniki. Izostal je tradicionalni zimski smučarski pohod ob obronkih Uršlje gore, svoje dolžnosti niso storili v zvezi s koroško mladinsko transverzalnno potjo, taborjenje na Raduhu pa so preusmerili na morje. Tudi izletništvo ni zajelo toliko mladine kot prejšnja leta, saj se je udeležilo treh izletov na Šumanov vrh in Pikovo, na Smrekovec in Mozirsko planino ter na Olšev, Logarsko dolino, Okrešelj, Planjavo, Ojstrico, Robanov kot in Raduhu samo 48 mladincev in pionirjev. Društvo je pokrilo polovico stroškov teh izletov. Vse te izlete je vodil dolgoletni bivši društveni predsednik tov. Tone Jurhar. Sklicanih je bilo 5 mladinskih sestankov, vendar vsi s slabo udeležbo. V večjem številu pa se je mladina udeležila dveh predavanj z barvnimi diazpozitivi.

Alpinistični odsek šteje 18 članov in 10 pripravnikov. Uradni naziv tega odseka je koroški alpinistični odsek, ker združuje alpiniste PD Mežica, Črna in Ravne na Koroškem. Odsek sta finančno podprli PD Mežica in Črna. Poleg tega

je odsek podprl s 50 000 S-din tudi sklad za društveno dejavnost pri krajevni skupnosti Mežica. V preteklem letu so člani odseka izvršili 170 letnih in 30 zimskih plezalnih vzponov ter 10 vzponov na vrhove nad 2000 m. Od izredno uspešnih vzponov naj omenimo še zimski prvenstveni vzpon preko Plat v Mali Raduhi. Dne 1. maja 1965 je odsek organiziral na Grohatu zimski plezalni tečaj. Udeležilo se ga je 11 alpinistov. Dalje je izvedel II. koroški tradicionalni planinski velesalom na Raduhi, v času turističnega tedna so demonstrirali plezalno tehniko v Obistovih pečeh nad Crno, jeseni so organizirali na Raduhi planinski tabor oz. zbor koroških in štajerskih alpinistov s skupnim plezanjem, ki se ga je udeležilo okrog 100 alpinistov. Takega množičnega obiska menda Raduha še ni doživela, novembra so zopet organizirali na Raduhi zimski tečaj, kategrga se je udeležilo 12 članov in pripravnikov. Kljub snežnemu metžu so tečajniki preplezali smeri v steni Male Raduhe, Mihovo smer, Vetrne police, smer desno od Vetrnih polic in zavarovalno plezalno pot. Odsek je imel na skrbi tudi zavetišče Grohat. Opravljali so dežurno službo, skrbeli za kurjavo, urejali okolico zavetišča ter markirali pot iz Grohata na vrh Raduhe. Po vzorcu razgledne table v Vratih je tudi ta odsek namestil pred zavetiščem na Raduhi ploščo z vrisanimi stenami Raduhe, plezalnimi smermi in z legendo.

Podaljšali so obstoječo žičnico od Mirjane do nove kamionske ceste, ki drži od Miheva do Trčevega, uredili elektrifikacijo Doma na Peči, popravili streho Doma ter popravili in uredili vsa instalacijska dela v domu, v postojanki Helena obnovili tla in popravili vrata, okna, točilno mizo, namestili nov bojler za toplo vodo, zabetonirali pretočni rezervoar in uredili odtočne kanale, na postojanki pri Piku pa so izvršili najnujnejša vzdrževalna dela in obnovili vodovod. Za vsa ta dela je društvo investiralo 2 632 626 S-din. Kljub liberalizaciji v obsejnem prometu, se na meji v gorah ni kaj prida spremenilo. V avgustu je društvo organiziralo na Peči proslavo 20 letnice osvoboditve, katere so se udeležili planinci iz dravske in mežiške doline.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Drago Vončina.

PD VELENJE. Društvo se je predvsem ukvarjalo z gospodarskimi problemi. V povezavi in sodelovanjem RSC, RLV in Vegradom, Chrometalom ter s tovarno gospodinske opreme Gorenje je še pred zimo preuredilo Dom na Kozjaku. Izvršilo je dela v vrednosti 2 milijonov starih dinarjev.

Število članstva pada. Medtem ko je število v letu 1964 387 odraslih članov 122 mladincev in 187 pionirjev ali vseh skupaj 696 članov, je število v preteklem letu le 354 odraslih članov, 66 mladincev in 140 pionirjev ali skupno 160 članov, torej kar 130 manj članov. Več mladincev je hodilo po poti slovenske planinske transverzale, v zimski sezoni pa je društvo organiziralo na Paškem Kozjaku

tudi dva smučarska tečaja za šolsko in vaješko mladino.

Vodstvo društva je bilo tudi za v bodoče poverjeno dosedanjemu predsedniku tov. ing. Alojzu Merčunu.

PD KOČEVJE. Društvo upravlja postojanko pri Jelenovem studencu nad Kočevjem. Uspelo mu je vsaj delno popraviti odcep ceste proti koči, ki je bila že zelo slaba in za osebne avtomobile skoraj neprevozna. Društvo sodi, da bi moralo prejeti potrebna sredstva od občinske skupščine ali iz proračunov drugih občinskih institucij, saj postojanka služi rekreaciji delovnega človeka. Društvo je prejelo od občinske zveze za telesno kulturo dotacijo 50 000 S-din, poleg tega pa je občinska skupščina društvo oprostila plačila prometnega davka od prodanih alkoholnih pijač v postojanki.

Društvo ima 180 članov, od tega 121 moških in 59 žensk. Članov je 145, mladincev 24 in 11 pionirjev. Kočo je obiskalo najmanj 600 obiskovalcev. V počastitev 20 letnice zmage je društvo organiziralo na koči prijateljsko srečanje članov. Propagandist je vložil veliko truda v nabiranje novih članov — uspelo mu je nabrati 1/5 od celotnega števila članstva, izdelal za kočjo nov hišni red in postojanko oskrbel s fotografirskimi posnetki, ki so dobro reprezentirali PD Kočevje. Prišel je tudi z ustanavljanjem planinskih skupin v delovnih kolektivih. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Jože Adamič.

PD ČRNUČE. Društvo ima v gospodarskih organizacijah svoje sekcije, ki so bile v glavnem vse aktivne. Sekcija pri Energoinvest šteje 28, Elma 60, Belinka 25, Tops 12 in TKG 12 članov. Sekcija v Belinki upravlja tudi kočjo na Veliki planini, last te tovarne. Ta sekcija je med ostalimi organizirala tudi uspele izlete na Jalovec in dva izleta od Vrat do Bohinj-skega jezera.

Gradnja društvene kočje na Mali planini pa ni napredovala tako, kot je bilo zamišljeno. Kljub temu pa so društveni člani izvršili okrog 900 ur prostovoljnega dela pri pripravljanju raznega materiala.

Največje planinske manifestacije na Rašici se je udeležilo preko 200 članov. Markiralo je dve poti na Rašico in vzorno skrbelo za vedno svež propagandni material na društveni oglasni deski. Uspelo je organizirati izlete na Korošico, Triglav, Grintovec, Zasavsko goro in še mnogo drugih. Viden uspeh so dosegli z organizacijo tečaja za gorske stražarje, na katerem je opravilo izpit kar 35 članov. Društvo sedaj razpolaga že s 44 gorskimi stražarji. Število članov je v preteklem letu nekoliko padlo. Čim je UO to ugotovil, je že kak poldrug mesec pred občnim zborom organiziral akcijo za nabiranje novih članov in dosegel presenetljiv uspeh. Do občnega zbora, ki se je vršil 19. 4. 1966, je kljub zvišani članarini zbral skupno 592 članov. Lepo je uspela tudi akcija za nabiranje drv.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Metod Lampič.

M. G.

LETNA KONFERENCA IKAR
18. in 19. VI. 1966 v Bad Ragazu (Švica)

Konference so se udeležili predstavniki vseh držav, članice IKAR, vendar Francije niso zastopali voljeni člani temveč Henry Pierre, kot zastopnik FFM.

Kot opazovalci so prišli člani GRS Poljske in CSSR ter zastopnik skandinavskih držav iz Švedske. Od UIAA so bili navzoči predsednik dr. Wyss-Dunant, von Bomhard ter predstavnik UIAA v IKAR dr. Gaillard.

Predsednik dr. Campell je poročal: Material s konference o plazovih v Innsbrucku še niso dali v javnost. Mariner dopolni, da bodo do jeseni, ko bo nova konferenca v ZRN, gotovo že na voljo.

Lani januarja je uspešno tekel mednarodni tečaj za reševanje iz plazov v Davosu. Udeležba je bila tako številna, da so morali številni domačini izostati. Tečaj je bil uspešen.

Maja 1965 je podkomisija za plazove zasedala v Jugoslaviji na Voglu. Posvetila se je predvsem problematiki reševanja z magnetnimi sondami; udeleženci so bili zelo zadovoljni nad jugoslovansko gostoljubnostjo.

Lani se je udeležil zasedanja UIAA v Utrechtu. Kar zadeva IKAR, je to zasedanje razpravljalo o tem, da naj bi se IKAR vključila kot strokovna komisija v UIAA. Ostalo je pri tem, da je IKAR samostojna organizacija, na voljo UIAA v vseh vprašanih reševanja v gorah.

V zvezi z velikim pritiskom Instituta dr. Försterja glede vprašanja o uvajanju magnetnih sond v GRS, se je dr. Campell udeležil pogovorov in tiskovne konference v Innsbrucku. Objasnili je stališče IKAR, ki je v tem, da IKAR ni načelno proti novostim, zahteva pa solidnost, določena jamstva in predvsem pa je proti vsakršni senzacionalnosti.

Podkomisija za opremo zadnja leta ni imela posebnega dela, ker se je močno angažirala v delu komisije za plazove. Poročal je predsednik W. Mariner. Naloge vseh članic so slej ko prej:

da uvajajo opremo IKAR, da dajejo predloge za dopolnitve in novosti.

Podkomisija za plazove je bila vseskozi zelo aktivna. Predsednik M. Schild je poročal v glavnem o zaključkih zasedanja, ki je bilo 17. 5. in 18. 6. 1966 tik pred zasedanjem IKAR, v Bad Ragazu.

Letošnja sezona nesreč je bila razmeroma mila. V alpskem svetu je pobralo 52 žrtev, v Skandinaviji še kakih 6 in v CSSR skupno 36 (od 1. 1. 1965 do 18. 6. 1966).

Glede uporabe magnetnih sond je M. Schild organiziral več preizkusov za izdelke firme Varian in Forster. Preizkuse so opravljali z znanstveno natančnostjo in sistematično objektivno neprizadeti strokovnjaki, Schild in Friedli sta bila samo opazovalca IKAR in SAC.

Izsledki so bili vsestransko nezadovoljivi, tako glede globine in hitrosti odkrivanja žrtve.

Sedaj že lahko trdimo, da mora reševalec imeti določeno strokovno večino ter mnogo stalne vaje. V tem ni razlike v primeri z vodnikom lavinskega psa. Zaključek je: trenutno ni pogojev, da bi z magnetnimi sondami bistveno izboljšali sedanjo uspešnost reševanja iz plazov s klasičnimi sredstvi.

K razpravi se je oglasil samo g. Henry Pierre od FFM ter omenil, da francoski reševalci imajo svojo lastno magnetno sondo. Opisana je v reviji »Montagne et Alpinisme«. Preizkusili so jo v Val d'Isere, septembra 1965.

Predsednik podkomisije obžaluje, da v podkomisiji ne sodelujejo Francozi. G. Sales Michel je do leta 1964 bil zelo aktiven, sedaj pa spet ni nikogar.

Predsednik podkomisije Fritz Bühler ni povedal nič novega. Poročal je o uporabi AMBU aparata ter zelo kakovostnih reflektorjev moči 300 W ter zelo lahkih agregatov na bencin moči 2 KW, teža ca. 20 kg. Cena je znatna, ca. 3000 Šfr za komplet.

Opozoril je, da bo jeseni verjetno organiziral simpozij o reševanju z letali in helikopterji. V tem naj vse članice sodelujejo z aktivnimi predstavniki. Komisija za GRS je dolžna čim prej sporočiti dokončno ime predstavnika PZS. Volitve so bile javne ter so dale tale rezultat:

Predsednik: dr. R. Campell, sen., zastopnik UIAA: dr. Gaillard, enakopravni člani so predsedniki podkomisij: M. Schild (plazovi), W. Mariner (oprema), F. Bühler (letalska reševalna služba), dr. G. Neureuther (zdravstvo).

Fritz Bühler predlaga, da naj bi vse članice zastopale predlog IVR (Zveze reševalnih organizacij Švice) o enotni uporabi ognjeno oranžne barve za opremo in obleko reševalcev.

V tem primeru naj bi ostali — turisti, planinci, smučarji itd. ne uporabljali te barve.

Izvajanje tega predloga bi v marsičem olajšalo pregled na terenu, še posebej pa v primeru, ko posreduje LRS (letalska reševalna služba).

Januarja 1967 bo v Švici nov tečaj za reševanje iz plazov. Zaželen je mednarodna udeležba dobrih reševalcev s solidnim znanjem. Program je isti kot leta 1965.

Zvečer 18. 6. 1966 smo si ogledali diapozitive in poslušali nekaj zanimivih predavanj:

L. Gramminger o lavinski katastrofi pod Zugspitze. Zdravstveni komentar je podal dr. G. Neureuther. E. Friedli o podoru ledenika Mattmark v Švici. Dr. G. Neureuther in dr. G. Flora sta razpravljala o plastični zračni opornici. Še vedno drži, da pri hudem mrazu pušča, čeprav trdi reklama, da prenese — 30° C, je nevarna za prekinitev arterialnega krvnega obtoka. Določeno je že maksimalni dopustni pritisk (do meje, ko se še čuti pulz v udul).

Nekatere firme delajo že z ustreznim varnostnim ventilom, ki preprečuje večji pritisk od dovoljenega.

Dr. Campell je prikazal uspešno zdravljenje zmrzlin do 3. stopnje na nogah.

ing. Pavle Šegula

Smučanje na Slovenskem

Drago Stepišnik

Po osvoboditvi smo končno dobili generacijo alpskih smučarjev, ki jim je uspelo bistveno zmanjševati časovno razliko, pri tem pa so v uvrščanju razlike povečavali!

L. 1950 je T. Mulej v Aspenu v smuku zaostal za zmagovalcem časovno samo za 8,8 %, dosegel pa tudi samo 22. mesto med 63 tekmovalci; še večje je bilo nasprotje v slalomu, kjer je časovno zaostal za 6,6 %, pa med 59 tekmovalci zasedel 26. mesto, medtem ko je v veleslalomu med 63 tekmovalci bil 29. ob časovnem zaostanku 7,2 %.

V alpskih disciplinah je med tekmovalci začela gledati uvrstitve nastajati gneča, odločilne postanejo že sekunde, danes pa odločajo že stotinke sekunde! L. 1952 je bil v Oslu naš Štefe med 93 tekmovalci v smuku 13., kar je izreden uspeh zlasti še, ker je pri tem časovno zaostal samo za 6,2 %, Mulej v slalomu pa je bil med 85 tekmovalci 27., z zaostankom 10,1 %.

L. 1956 se položaj že poslabša: Cvenkelj je v smuku med 86 tekmovalci bil 22. ter zaostal za slavnim T. Sailerjem časovno za 17,5 %, isti je v veleslalomu med 95 tekmovalci zasedel 40. mesto z zaostankom 15,2 %, Dornik pa je v slalomu med 86 tekmovalci dosegel 22. mesto s časovnim zaostankom 23 %.

V Cortini je nastopila tudi S. Zupančičeva, ki pa tudi ni imela prave športne sreče. V slalomu je dosegla med 49 tekmovalkami 32. mesto z zaostankom 32 %, medtem ko je v veleslalomu med 49 tekmovalkami dosegla 32. mesto, zaostala pa časovno samo za 9 %, v smuku pa je bila med 46 tekmovalkami 28. z zaostankom 12,1 %.

L. 1958 je Klinar v Badgasteinu v smuku bil med 65 tekmovalci 44. z zaostankom 9,6 %, v slalomu pa Štefe med 73 tekmovalci 43. z zaostankom 17,7 % in v veleslalomu isti med 75 tekmovalci 46. z zaostankom 18,6 %. Zupančičeva je v smuku med 40 tekmovalkami zasedla 37. mesto z zaostankom 15,7 %, v veleslalomu je med 42 tekmovalkami bila 22. in zaostala za 11,8 %, v slalomu pa je med 41 tekmovalkami bila 22. z zaostankom 8,9 %.

V Innsbrucku se je stanje nekoliko popravilo: Lakota je bil v smuku med 84 tekmovalci 29., torej na začetku druge tretjine tekmovalcev z razmeroma majhnim časovnim zaostankom 6,6 %, medtem ko mu je v slalomu šlo slabše: med 50 tekmovalci je bil 32. s časovnim zaostankom 11,4 %, v veleslalomu pa je bil med 97 tekmovalci 33., kar je razmeroma dobro, časovno pa je zaostal za 11,8 %. Med dekleti je Fanedlova v smuku med 44 tekmovalkami zasedla samo 31. mesto, vendar pa je časovno zaostala samo za 7,2 %, medtem ko je Anketova v veleslalomu med 46 tekmovalkami bila 25.

z razmeroma majhnim zaostankom 7,9 %, v slalomu pa je med 47 tekmovalkami bila 23., zaostala pa je za 11,9 %.

Po teh podatkih lahko sklepamo, da naše tekmovalno smučanje sicer napreduje, vendar pa ne tako hitro kot v drugih deželah. Na mednarodnih tekmovanjih uspevajo samo tekmovalci izrednih sposobnosti, ki jih je mogoče najti načrtno le iz množice povprečnih tekmovalcev. Uspeh je odvisen tako od načrtnega dela z množico mladih tekmovalcev kot od načrtnega dela trenerjev, ki morajo biti strokovno dobro pripravljeni in seveda imeti možnost stalnega dela.

PLANICA

Planica ima svoje posebno mesto v zgodovini našega in mednarodnega skakalnega športa.

Skakalnica-velikanka ni toliko prispevala k razvoju našega skakalnega športa v širino kot k temu, da je nenadoma, čez noč, pritegnila nase in s tem na Jugoslavijo kot smučarsko deželo pozornost in zanimanje. V mednarodnem merilu je prispevala smučarskemu športu novo disciplino, s m u š k e p o l e t e, z borbo za priznanje pa je močno omajala monopolno stališče vodilnih ljudi v FIS, ki so zaradi prestiža nordijskega skakalnega športa poizkusili vse, da bi onemogočili napravo, ki je sami do sedaj še niso zgradili.

Planiška skakalnica oziroma sistem 4 skakalnic je tudi najtesneje povezan z imenom našega velikega športnega delavca ing. Stanka Bloudka (1890—1959). Od naših prvih začetkov gradnje skakalnic do Planice je razmeroma le kratko časovno razdobje, v tem oziru smo pač zaostajali veliko za Nordijci in za našimi bližnjimi sosedi. Zavaljo tega je nova naprava vzbudila še večjo pozornost, saj smo z njo vzbudili videz, da smo vsaj na tem področju zelo razvita dežela.

Prvo našo skakalnico — če smemo napravo sploh tako imenovati — je zgradil v zimi 1920/21 na pobočjih nad Bohinjsko Bistrico dr. Ciril Zizek, ki si je od nje obetal športni in turistični uspeh za kraj, kjer je bila postavljena.

Bila je majhna, grajena, kot tedaj povsod drugje, brez izračunane kritične točke; kakovost skakalnice so preizkušali kar praktično in jo popravljali, kolikor se je dalo, toliko časa, dokler skakalec, nekakšen poizkusni zajec, na skakalnici ni obstal. To delo je opravljal Joža Pogačar, ki mu ni bilo dosti mar, če je pri tem odnesel kako buško ali poškodbo. Rekord skakalnice je znašal 9 m in ga je dosegel Pogačar sam, najdaljši na njej doseženi skok s padcem (»dosegel« ga je Žane Kavšek) pa je znašal 13 m.

Skakalnico so kmalu opustili, nato pa zgradili po vrsti dve novi na Bledu, pa so skakanje na prvi morali kmalu prepovedati, ker je bila prenevarna. Sledil je poizkus v Ljubljani. Zgradili so jo tako, da je nalet začel na vrhu Šišenskega hriba, odskočni most pa je bil nad potjo, ki drži od Bellevueja proti Mostecu, na njeni najvišji točki nad Šiško. Ko so hoteli skakalnico uradno odpreti, je Pogačar zopet na svoji lastni glavi občutil, da sploh nima pravega izteka.

Boljše sreče je bila skakalnica v Kranjski gori, zgrajena za skoke do 30 m, ki bi, če bi jo primerno

vzdrževali, lahko še danes služila svojemu namenu. Do 1. 1928 je zrastle še nekaj skakalnic manjših mer, ustrežajočih zmogljivostim naših tedanjih skakalcev (Mojstrana, Kamnik, Ljubljana itd.), nato pa je bila zgrajena 1. 1928 po načrtih ing. Hansena, prvega trenerja naših smučarjev, v vasi Polje pri Bohinjski Bistrici skakalnica večjih mer, ki še danes dobro služi svojemu namenu in se po graditelju imenuje Hansenova skakalnica.

Skakalnica dovoljuje skoke okoli 50 m; Hansen jo je gradil po izkušnjah, ki jih je imel kot gradbenik-domačin iz Kongsberga, matice norveškega skakalnega športa.

Skakalni šport pa je medtem v inozemstvu, tako v nordijskih kot tudi srednjeevropskih deželah, doživel izreden razmah. Povsod so rasle nove skakalnice, ne več majhne temveč velike kot naša v Bohinju in še večje; ker graditelji niso poznali nobenih norm, po katerih bi bilo mogoče graditi naprave, na katerih ne bi bilo nesreč in poškodb. Ker je takih skakalnic bilo vedno več, je 1. 1932 posegla v dogodke FIS.

Izdala je stroga navodila, po katerih je treba skakalnico pred tekmami vedno dobro pripraviti in zlasti utrditi doskočišče, da ne bi bilo nesreč, hkrati pa izdala tudi navodila oziroma normative, kako je treba pred gradnjo skakalnici izračunati profil, da bo pristajanje čim varnejše. Navodila so pomenila začetek nove dobe za gradnjo skakalnic, gradnja je terjala gradbenega strokovnjaka, ki mora znati vnaprej preračunati vse mere.

Nekako v tem času se je začel za gradnjo skakalnic zanimati tudi ing. Bloudek.

Bloudek se do takrat ni ukvarjal s smučanjem, v zimsko-športni zvezi je vodil odsek za drsanje, za šport, v katerem je tudi sam bil velik mojster. Medtem pa so v naši zvezi na tihem začeli gojiti upanje, da bo morda FIS tudi nam v bližnji prihodnosti zaupala izvedbo tekem za svetovno prvenstvo.

Konkurirali pa bi seveda lahko samo v primeru, če bi lahko mednarodni zvezi pokazali, da imamo tako primeren kraj s trajno in pred vsem varno snežno odejo kot vse potrebne naprave, zlasti ustrezno skakalnico.

Bloudek je tak kraj že poznal. Bila je to Planica, gorska dolina, v kateri je vedno dovolj snega, tu je treba postaviti tudi novo, svetovnemu prvenstvu ustrezajočo skakalnico.

Treba je bilo rešiti še vprašanje, kdo bo gradnjo nove naprave podprl z denarjem. Zveza za kaj takega sploh ni imela denarja, bila je tudi brez tega v neprestanih finančnih težavah in Bloudek je breme naprtil Iliriji.

Odločujoči so bili z izbiro kraja, s Planico, zadovoljni zlasti še, ker je Ilirija izbrala ta kraj za svoj klubski smučarski dom.

Z nezaupanjem in skepso pa je strokovnjake navdajala zamisel, da je treba pri gradnji skakalnice računati za dejstvom, da dolžine skokov neprestano rastejo in da bo skakalnica s kritično točko pri 70 m, kot jo največ dovoljujejo normativi FIS, v najkrajšem času premajhna. Bloudek je trdil, da niso več daleč časi, ko bodo skakali 100 in še več metrov daleč — in imel je, kot se je kmalu izkazalo — prav.

Tako je začela poleti 1933 gradnja nove naprave: vlogo gospodarja in investitorja je prevzela Ilirija,

strokovna dela pa je prevzel Bloudek. Iliriji pa je kmalu zmanjkalo denarja in gradnja se je ustavila. Zveza je priskočila na pomoč: našla jo je v osebi znanega alpinista Ivana Rožmana, stavbenika v Kranju.

Rožman pa ni pomagal samo z denarjem, sodeloval je kot stavbenik tudi s strokovnimi nasveti. Lahko rečemo, da prva planiška skakalnica ni bila izključno Bloudkovo, temveč vsaj deloma tudi Rožmanovo delo. Žal pa danes ni več mogoče točno ugotoviti obeh deležev, ker o tem sploh ni nobenih zapiskov, oba moža, ki se za to slavo nista takrat in se tudi danes ne bi prepirala, pa je skrbelo samo to, da bo priprava pravočasno nared.

Edino, kar lahko nekoliko osvetli delež obeh graditeljev, je dogodek pred otvoritvijo prvih mednarodnih tekem na novi napravi.

Norveški skakalci so namreč predlagali, da bi nekoliko popravili nagib odskočnega mosta. Ker Bloudka tedaj ni bilo v Planici, je korekturo opravil Rožman, pa se je kmalu izkazalo, da je Bloudek pravilno izračunal tudi nagib na mostu in da korektura ni bila niti potrebna in tudi ne pravilna. Iz tega bi morda lahko domnevali, da je Bloudek h gradnji prispeval ožji, Rožman pa širši, splošni gradbeniški prispevek. Vendar pa se je kmalu pokazalo, da je tudi Rožman boljše poznal problematiko v zvezi z napravo, kot bi sicer to lahko pričakovali od stavbenika. Moral je biti zraven ne samo poslovno, temveč tudi s srcem, ker sicer ne bi tvegali kreditiranja.

Skakalnico so odprli februarja 1934, tekme so potekale v najlepšem redu, skakanje je bilo zelo varno, čeprav so dosegli na njej za naše tedanje razmere zelo dolg skok 60 m.

Zvezi se je nato posrečilo organizirati za prihodnji mesec mednarodne tekme in pridobiti za nastop poleg nekaterih izvrstnih Avstrijcev tudi nekaj Norvežanov, med drugimi slovita brata Birgerja in Sigmunda Ruuda iz Kongsberga.

Tekme so bile od 23. do 26. marca, torej že v toplih pomladanskih dneh. Prvi dan so tekmovali po pravilniku FIS, kjer veljajo za oceno tako stil skakanja kot dolžina skokov in je zato treba skakati previdneje. Navzlic temu je zmagovalc Birger Ruud preskočil 79 m, njegov brat Sigmund pa celo 86,5 m, le 1 sam meter manj, kot je bila tedanja največja na svetu dosežena razdalja.

Naslednje dni pa so se skakalci poganjali prek skalnice brez ozira na slog skakanja, zanimalo so jih samo dolžine skokov.

Zgodilo se je nekaj, česar ni pričakoval nihče, tudi Bloudek sam ne. Birger Ruud je preskočil rekordno razdaljo 92 m!

Odmev v svetovnem športnem tisku je bil velikanski, Planica in Jugoslavija sta čez noč zableščala v svetu kot na novo odkrito športno čudo. Svetilo se je tudi ime graditelja ing. Bloudka, ki je znal zgraditi napravo, na kateri se kljub rekordnim dolžinam skače prijetno in, kar je še pomembnejše, izredno varno.

Ob teh tekmah pa se je zopet izkazal tudi Rožman in dokazal, da ga je Planica zanimala po poslovnih in po športni plati.

Skakalnici je pred začetkom tekmovanj grozilo, da bo zaradi toplega vremena in premehekega snega neuporabna. Položaj pa je rešil Rožman: skakalnico je poskropil z zmesjo soli in salmijaka.

Zmes je na splošno začudenje učinkovala, sneg se je strdil in skakalnica ni bila samo uporabna, temveč je omogočala celo rekordne dosežke.

O Rožmanovem izumu so poročali tudi tuji časopisi, uporabljali pa so ga tudi drugje, če je bilo skakalnico treba utrditi.

Že naslednje leto pa je morala Planica doživeti prve udarce in to tam, kjer tega ne bi nihče pričakoval.

Podobno kot nekaj let prej, ko je FIS povzročala težave z novo smuško disciplino, ki ni doma na severu, je tudi sedaj posegla v dogodke okoli Planice in začela povzročati težave v zvezi s prireditvami na skakalnici.

V krogih FIS, zlasti med severnjaki, so se začeli pojavljati proti skakalnici pomisleki, češ da njen profil ne ustreza normam, ki jih je določila FIS 1. 1932 in ki določajo lego kritične točke na doskočišču (projekcija črte, ki veže skrajno doskočno točko, do katere je skok še varen, s križiščem črte, ki teče navpično od roba odsokočnega mosta v globino) v razmerju 1:1,50.

To je bilo sicer res, Bloudek pa je dognal, da je treba na velikih skakalnicah, kot je planiška, to razmerje popraviti na 1:1,58–1,60.

Tik pred začetkom razpisanega tekmovanja 1. 1935 se je izkazalo, da ni šlo samo za govornice, temveč tudi praktične ukrepe proti planiški skakalnici.

Čeprav sta se člana komisije FIS za skakalnice, ing. Hansen in ing. Straumann iz Švice s korekturo profila skakalnice strinjala in so tudi skakalci sami imeli za varnost skakanja samo pohvalo in navdušenje, je FIS 14 dni pred začetkom tekmovanje prepevedala, češ da profil ne ustreza in da je skakanje na njej nevarno. Po številnih intervencijah je potem prepoved tri dni pred tekmo preklicala, vendar pa je negotovost tekmi močno škodovala. V Planico so sicer poleg drugih prišli tudi Norvežani, vendar pa jim njihova zveza ni dovolila startanja! Odgovor na vprašanje, zakaj so potem sploh prišli v Planico, najdemo v nadaljnjem razpletu dogodkov.

Norvežani so nastopili samo po oficialnem tekmovanju, ko so se tekmovalci neuradno kosali med seboj, kdo bo dosegel na skakalnici večjo dolžino; uradne tekme so namreč pokazale, da bo verjetno ta ali oni od srednjeevropskih skakalcev skočil dalje kot leto dni prej Birger Ruud, ko je postavil nov rekord in bi tako Norvežani izgubili primat v disciplini, ki je popolnoma nordijska in v kateri do sedaj sploh niso imeli tekmeča.

Domneve so se izkazale kot upravičene: Poljak Marusarsz je preskočil 95 m in Norvežan je le s težavo rešil ugled svoje domovine in ji obdržal rekord. Preletel je 99 m, le 1 m manj od 100 m, kolikor so pričakovali, da bo to leto znašal dosežek na skakalnici.

Zopet je bil odmev v mednarodnem športnem svetu izređen, toda to pot so se navdušenim glasovom pridružili tudi članki z nasprotno vsebino. Zlasti Norvežani so tekmovanje ocenjevali kot cirkuško, pa četudi so skakali tudi sami in branili to, kar se jim je zdelo cirkuško, daljinski rekord, ki ga niso želeli prepustiti drugim.

Joso Gorec, ki je ves čas sodeloval v borbi za priznanje Planice, pojasnjuje položaj z dejstvom, da je FIS nastopala proti Planici pod vplivom Norvežanov in Švedov, ki se niso mogli sprijazniti s tem, da sami doma nimajo take naprave.

Mnenja med tujimi strokovnjaki so bila deljena; nekateri so se strinjali z zahtevami FIS, da je treba razvoj skakanja glede na daljave zadržati na 70 ali kvečjemu 80 m, drugi pa so bili za to, da tudi glede tega ni treba ovirati razvoja in v športu postavljati meje, ki niso v skladu s človekovimi željami po napredku.

Žal pa je Planica tudi doma povzročila nasprotja: jedno spora je tičalo v tem, da je tekmovalna komisija pred začetkom tekem 1. 1935 dovolila nastop samo tistim domačim skakalcem, o katerih je sodila, da so kos zahtevam velike naprave. Spor pa ni bil osamljen, temveč sodi med pojave, ki so že nekaj časa hromili delo v zvezi in imeli svoj izvor v odporu proti centralizmu v zvezi.

Planiška skakalnica je 1. 1936 doživela pomembno preureditev. Bloudek je pripravil nove načrte in skakalnico nekoliko preložil po njeni podolžni osi, jo povečal tako, da bo nesla do 120 m, in končno so tudi sklenili, da jo je treba dograditi trajno in ne provizorično kot prejšnjo.

Vprašanje potrebnih denarnih sredstev, ki jih zveza seveda ni zmogla, so rešili tako, da so ustanovili posebno Združenje smučarjev Planica, ki je imelo sedež v Beogradu, v Ljubljani pa svoj izvršilni odbor in ki je prevzelo skrb za potrebna sredstva. Nova skakalnica je bila dograjena v začetku marca 1936 in pripravljena za tekme.

Medtem pa je zboroval tudi kongres FIS v Garmisch-Partenkirchenu in mimo drugih reševal tudi vprašanje velikih skakalnic.

FIS je namreč že od 1. 1928 nekajkrat razpravjal o tem, kako zaustaviti naraščanje dolžin na skakalnih tekmah in preprečiti gradnjo vedno večjih skakalnic.

Na svoji zadnji seji pred kongresom v Nemčiji je predsedstvo FIS sprejelo sklep, naj se skakalnice dele v dve kategoriji: skakalnice s kritično točko do 70 m so dovoljene za tekme vseh vrst, skakalnice s kritično točko pri več kot 70 m pa so za olimpijska in prvenstva FIS zaprte.

Na kongresu pa je eden glavnih zagovornikov gradnje velikih skakalnic Švicar ing. Straumann nepričakovano spremenil svoje nazore in sprožil predlog, naj FIS opusti delitev skakalnic na dve kategoriji, zato pa sprejme sklep, da se podaljša kritična točka na največ 80 m, večje skakalnice pa se za prirejanje mednarodnih tekem sploh prepovedo.

Predlog je podprl z ugotovitvijo, da pri gradnji velikih skakalnic graditelj ne posvečuje dovolj pozornosti pravilnim načrtom in skrbi za varnost skakalcev, ki se izpostavljajo včasih tudi smrtni nevarnosti.

Na to je vedno mislil tudi ing. Bloudek, vse njegove večje skakalnice so postavljene tako, da se na njih skače izredno varno, to je dokazal že tudi s provizorično planiško velikanko, kar so mu potrdili zlasti Norvežani, ki so skakalnico hvalili še posebej zaradi te njene lastnosti.

Straumannov očitek torej planiške skakalnice ni mogel prizadeti in predlog ni bil načelnega značaja; pravilno bi bilo zagotoviti varnost skakalcev s tem, da bi načrte vedno morala še pred začetkom gradnje pregledati posebna komisija, ki bi tudi izdala potrdilo, na čigar osnovi bi FIS skakalnico verificirala.

(Se nadaljuje)

Železarna Jesenice

PROIZVAJA

JEKLA:

- za globoko izvlačenje
- konstrukcijska
- za cementacijo in poboljšanje
- orodna
- za vzmeti
- za ladjedelnštvo
- nerjaveča in ognjevdružna
- za elektroindustrijo
- za avtomate

TOPLA IN HLADNA PREDELAVA:

palice; debela, srednja in tanka pločevina; hladno valjani trakovi; hladno oblikovani profili; vlečeno, luščeno in brušeno jeklo; vlečena žica; transformatorska in dinamo pločevina.

ELEKTRODE ZA VALJANJE JEKLA
ŽIČNIKI
BODEČA ŽICA

PROIZVAJA :

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

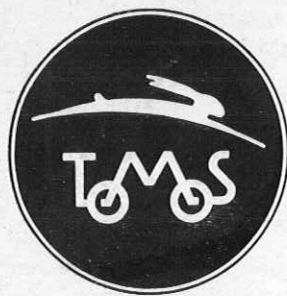
Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951
Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030
Brzjavi: Papirnica Radeče
Železniška postaja: ZIDANI MOST

IZDELUJE :

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

R A D E Č E P R I Z I D A N E M M O S T U

**TUDI VAM BO MOPED COLIBRI IZVRSTNO SLUŽIL,
SAJ ZANJ NI NOBENA STEZA PEOZKA, NOBENA
VZPETINA PRESTRMA**